

**16. Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Araştırmaları
Kongresi Özet Metinleri**

28-31 Ekim 2022 / Antalya

**Book of Abstracts 16th International Congress on Language, Literature
and Cultural Researches**

28-31 October 2022 / Antalya

Editörler

Prof. Dr. Yakup Civelek

Dr. Öğretim Üyesi Asad Layek

Sözlü Sunumlar

Recent Academic Studies - 2022 -

ISBN: 978-605-73000-0-3

Yayınlanma tarihi: 15.10.2022

16. Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Araştırmaları Kongresi Özet Metinleri

Editör: Prof. Dr. Yakup Civelek, Dr. Öğretim Üyesi Asad Layek

Yayıncılık Sertifika No: 49062

Genel Yayın Yönetmeni: Hasan BASKIN

Kapak Resmi: Photo by Anne Nygård on Unsplash

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

1. Basım, Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

210 x 297 mm

Kaynakça var, izin yok.

ISBN 978-605-73000-0-3

1. Dil   2. Kültür   3. Edebiyat

PDF yayın

Yayınlanma adresi: <https://dekak.org/tr/>

Recent Academic Studies

Yeni Pazar Mh. Ali Okumuş Cad. Mevlana Sitesi A Blok – Çayeli / Rize

Kongre Onursal Başkanları

Prof. Dr. İbrahim Özcoşar - Mardin Artuklu Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Abed Elrahim Azzam Marashdeh - Ajloun National University Rektörü V.

Düzenleme Kurulu

Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Yakup Civelek – Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Düzenleme Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Hatem Fahad Hanoo

University Of Mosul - Irak

Prof. Dr. Gehan M. Anwar Esmail

October 6 University - Mısır

Doç. Dr. Nuh Doğan

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Doç. Dr. Sami Baskın

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Lesia Kushmar

Kyiv National University of Trade and Economics

Dr. Asad Layek

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Dr. Said Assil

Regional Center for Education and Training Professions - Fas

Dr. Sid Ahmed Soufiane

Anaaba University - Cezayir

Bilim ve Değerlendirme Kurulu

Prof. Dr. Abdelbasetahmed Marashdeh - Al Al-Bayt University - Jordan

Prof. Dr. Abed Elrahim Azzam Marashdeh - Ajloun National University - Jordan

Prof. Dr. Adem İşcan - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Prof. Dr. Betka Salim Muhamed - Khider University - Algeria

Prof. Dr. Kadid Dieb - Université Freres Mentouri Constantine Algeria - Algeria
Prof. Dr. Munise Aksöz - Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Tahir Balci - Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf Tepeli - Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Ayşegül Koyuncu Okca - Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Muhammed Ali Yıldız - Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Vesile Albayrak Sak - Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. N. Nihal İnce - Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Nuh Doğan - Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Abdelhak Bzioui - Université Hassan 1er- Settat - Morocco
Dr. Abderrahim Rachdi - Mohammed V University - Morocco
Dr. Adil Ismail Hassan - University of Tikrit - Iraq
Dr. Ahu Cavlazoglu Davulcu - Selçuk Üniversitesi
Dr. Aıntha Abbas Ealiwi - University of Baghdad - Iraq
Dr. Al Mouatamid El Kharraz - Mohamad V University - Morocco
Dr. Bader Bin Salim Bin Jamil Al-Sinani - University of Technology and Applied Sciences - Al Rustaq
Dr. Cavidan Çöltü İmren - Çukurova Üniversitesi
Dr. Evrim Kabukcu - Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Fatih Aydın - Düzce Üniversitesi
Dr. Fatimah Ali Weli - University of Samarra - Iraq
Dr. Furat Akdemir - Düzce Üniversitesi
Dr. Gehan M. Anwar Esmail - The Department of English October 6 University - Egypt
Dr. Khulood Hashim Juhi Alwaeli - University of Samarra - Iraq
Dr. Kıyasettin Arslan - Akdeniz Üniversitesi
Dr. Manel Bel Haiza Larribi - University of Gafsa - Tunisia
Dr. Mohammed Marzouq - Mohammed V University - Morocco
Dr. Najat Abdulrahman Hasan - University of Mosul - Iraq
Dr. Önder Saatçi - Isparta Üniversitesi
Dr. Sakina Zouaghi - Annaba University - Algeria
Dr. Selen Tekalp - Dicle Üniversitesi
Dr. Şeyda Öztürk - Akdeniz Üniversitesi
Dr. Şükrü Ayran - Bitlis Üniversitesi
Dr. Tacetdin Bıyık - İnönü Üniversitesi

Sekreteryaya

Öğrt. Gör. Sümeyye Genç

Ankara Üniversitesi

ÖN SÖZ

16. Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Araştırmaları Kongresi, 28-31 Ekim 2022 tarihlerinde Antalya’da gerçekleşecektir. Bu kongre, Saygın Bilim Derneği’nin (Saybilder) organizasyonunda ve Mardin Artuklu Üniversitesi ile Ajloun National University’nin (Ürdün) ilmi desteği ile düzenlenmektedir. Kongreye 6 farklı ülkeden davetli konuşmacı katılacaktır. Aynı zamanda Türkçe, İngilizce ve Arapça duyurular yapılarak bilim insanlarına çağrıda bulunulmuştur. Bu çağrılar sonucunda 36’sı Türk bilim insanları tarafından ve 74’ü farklı ülkelere (Azerbaycan, Cezayir, Filistin, Gürcistan, Irak, Kırgızistan, Mısır, Morocco, Suudi Arabistan, Tunus, UAE, Umman ve Ürdün) katılan bilim insanları tarafından hazırlanmış toplam 110 sözlü bildiri sunuma uygun bulunmuştur. Tüm bildiriler üç hakemin onayına sunulmuştur. Hakemlerin en az iki tanesinden olur alan bildiriler programa dahil edilmiştir. Aksi takdirde bir görüş bildirildiğinde ise bildiriler ret edilerek başvuruları iptal edilmiştir. Bu süreç içerisinde bildirilerin önemli bir kısmına hakemlerden düzeltme talebi gelmiştir. Hakemler tarafından talep edilen düzeltmelerin yapıp yapılmadığı da özenle kontrol edilmiş ve düzeltmelerden sonra kabul mektupları düzenlenerek yazarlarına gönderilmiştir.

Bu kitapta sadece özetle kongreye başvuran bilim insanlarının sunulacak bildiri özetlerine yer verilmiştir. Sunum başvuruları tam metinlerle yapanların ise metinleri kongrenin Tam Metin kitabında yer alacaktır.

Kongrenin bilim insanları arasındaki iletişimi kuvvetlendirmesini, bilgi alışverişini arttırmasını, ortak çalışma zeminlerini oluşturmasını, milletimize, insanlığa ve bilgiyle amel edenlere faydalı olmasını diliyorum.

15.10.2022

Prof. Dr. Yakup Civelek

Düzenleme Kurulu Başkanı

İçindekiler - Contents

Klasik Türk Şiirinde Solak İmgesinin Kullanımı	1
History or Hi(s)tory?: Historical Implotment and Political Ideology in David Hare's <i>Fanshen</i>	2
Şota Rustaveli'nin "Kaplan Postlu Şövalye" Adlı Eserinin Doğu Rönesansına Ait Olması ve Türk Folkloruna Dayanılarak Oluşturulması Hakkında	3
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Serbest Zaman Etkinliği Olarak Okuma Açısından Görünümü: Yeni İstanbul Kitapları Örneği	4
The Corpus Linguistical Analysis of The Philosophical Sources of Shota Rustaveli World View in Russian Translations of "The Knight in The Panther's Skin"	5
Türk Edebiyatında Varoluşçuluğun Etkisi ve Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında "Varoluşsal Suçluluk"	6
19. Yüzyılın İlk Yarısında Rus Kültüründe Kart Oyunları ve A. S. Puşkin'in "Maça Kızı"	7
Irak Türkmen Edebiyatı'nda Tercüme Hareketi	8
Neoliberal Özerklik Söyleminin İnşası: Lübnan Çocuk Edebiyatından Örnekler.....	9
Sentence Models in The Uyghur Turkic Language	10
The Size of the Shade: The Gaze of the Other.....	11
Decapitalizing All Authorities: On Bell Hooks and Her Feminist Premise	12
Mustafa B. Muhammed et-Tokâdî'nin "Hâşiye Ale'l-Beyzâvî Fî Sûreti'l-Feth" Adlı Risalesinde Yapılan Dilbilimsel Açıklamalar	13
"[...] words have the power to change the world": Hannah Khalil and Her Representation of Palestine in <i>Secenes from 68* Years</i>	14
Dil gelişimi Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi	15
Eğretileme Kuramlarına Yaklaşımlar ve Günümüze Yansımaları	16
Kemal Bekir Özmanav ve Yabancılar Adlı Romanı	17
The Image of Women in The Victorian Era: A Pure Woman and an Angel in Tess of the D'urbervilles by Thomas Hardy	18
Türkçe Ders Kitaplarındaki Özetleme Etkinliklerinin Görünümü	19
Burdur Düğ'er'de Geleneksel Bir Uygulama: Gazman.....	20
Tom Stoppard Tiyatrosunda Metinlerarasılık ve Çevrilebilirlik	21
"Kaplan Postlu Şövalye" Destanının Türkçe Çevirisinde Sıfatların Türkçeye Aktarım Sorunu	22
Burdur Foklorunda Kütük Atma Töreni.....	23
Bilinmeyen Bir Dîvân Daha: Hulûsî Dîvânı.....	24
Ekoeleştirici Bağlamında Bir Okuma Denemesi: Zamansız	25

8. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Dinleme/İzleme Metinlerinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi.....	26
Açık Öğretim Ortaokulu Türkçe Ders Kitaplarının Deyim Hazinesi	27
Tarih ve Edebiyatın Buluştuğu Bir Roman: "İbrahim Beyin Seyahatnamesi"	28
Nâbî ve Şeyh Gâlib'in Şiirlerinde Poetik Görüş ve İslam Bilginlerinin Etkisi.....	29
Ahmed Avni Konuk'un Mesnevi Şerhinde Kaynak Olarak Kullandığı Mesnevi Şerhlerinin İşlevi.....	30
Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye'de Mevlana Muhibbi Şairler	31
Cryonics and the "Not-yet" Psychology of Hope in Mary Shelley's "Roger Dodsworth: The Reanimated Englishman"	32
A Stylistic Analysis of Jokes as A Medium of Criticism	33
Türk Edebiyatında Fantastik ve Gulyabani Üzerine Bir Değerlendirme	34
Füruzan Benim Sinemalarım Öyküsünden Günümüz Sosyal Medyasına Özenti Üzerine Bir Değerlendirme.....	35
Old Wine in a New Bottle: Covid-19 Literature.....	36
The Impact of hybrid learning on the academic performance of Egyptian EFL learners....	37
Al- Ghirban (The Crows) Revisited: a Modern Play Based on Paradox	38
Linguistic Landscape as A Tool for Measuring Religious Freedom and Diversity: The Case of the Kingdom of Bahrain.....	39
التحليل المعرفي للعبارة الساهرة في كتاب محمود السعدني: على باب الله	40
Ecological trauma in a Documentary Narrative: Svetlana Alexievich's <i>Voices from Chernobyl</i> as an Example.....	42
The influence of Translanguaging Pedagogy at Zayed University in the United Arab Emirates: a case of Arabic & English.	43
Yomeddine by Abu Bakr Shawky: A Study of Picture and Discourse	44
من "شيكاجو" الى "لوددت أن أكون مصرياً": المسار الاستثنائي للنص	46
فعل الوعد: بين أبناء العربية ومتعلميها الناطقين بغيرها "دراسة تداولية مقارنة"	50
تدوين اللهجات المحلية في تركيا - دراسة ميدانية -	51
اللغة الفارسية وآدابها في العصر السلجوقي	52
الشاعر سليمان النبهاني الغماني (ت. 910هـ/1510م) ومعارضاته الشعرية	53
"الاتجاهات الحديثة في صناعة الحملات الإعلامية الرقمية عبر وسائل التواصل الاجتماعي, وتحديات العصر الرقمي" رؤية نقدية لنموذج تفاعلي	55
عنوان البحث: النص بين القارئ المستهلك والقارئ المنتج	58
إشكالية مصطلح الأدب النسوي في الخطاب النقدي	59
جمال اللغة العربية من منظور الناطقين بغيرها	61
التنصص الديني في مجموعة القصص الأردنية "الهامي افسانم": القصص الملهمة"	62

البنية العميقة للطباق في "كافية" صفي الدين الحلي وأثرها في توجيه الدلالة	64
التفكير الوظيفي في التراث العربي	65
تغريّات ابن القيسرائي: صورة من العلاقات السلمية بين المسلمين والفرنجية زمن الحروب الصليبية	67
الشخصيات الفكاهية في أدب الرحلات الأردني: من خلال نماذج مختارة	68
ظاهرة الحنين في ديوان الكيواني	70
استخدام مصادر المعلومات الالكترونية (المكتبات الالكترونية العمانية نموذجًا)	71
تحليل موجز لظاهرة الألفاظ المحدثّة في اللغة الصينية	73
Kurt Vonnegut'un "Kedi Beşiği" Romanının Önemli Hususları	74
المشاكلّة في ديوان ابن الجزري (دراسة تحليلية)	75
فتح معبد سومنات في المصادر الأردنية	77
Ahmedî Divan'ında Riya ve İkiyüzlülük	78
دراسة تحليلية لظاهرة الألفاظ المحدثّة في اللغة الصينية	79
"The veil was torn from my eyes": Female Development in Sexually Objectifying Environment of Saadawi's <i>Woman at Point Zero</i>	80
Kent İçinde Kaybolan İnsanın Bunalımı: [Cemal Süreya, Edip Cansever ve Turgut Uyar Örneği]	81
Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında "Kadın" Figürü	82

Klasik Türk Şiirinde Solak İmgesinin Kullanımı

Yüksek Lisans Öğrencisi Canem ÇATAN

Sinop Üniversitesi

Özet

Klasik Türk şiirinde bir mefhumun başka bir unsura edebî sanatlar aracılığı ile benzetilmesi neticesinde bir estetik görüntü teşkil etmiş, bir nükte açığa çıkmıştır. Bu benzetmeler ile ortaya çıkan durum, resmedilmiş bir tablo, bestelenmiş bir eserin yeniden düzenlenip terennüm edilmesi gibidir.

Başta İslam dini olmak üzere diğer dinlere, askeri, sosyal, politik, ekonomik hayata, mitolojiye, dönem toplumunun kültürüne ait, kısacası maddi ve manevi her şey klasik Türk şiirine malzeme olmuştur. Osmanlı ordusu içinde yeniçeri askeri olan “solaklar” bu malzemelerden sadece birisidir. Konumları, nüfusları, fiziksel görünüşleri, kıyafetleri, kıyafetlerinin rengi, başlıkları ile şiirlerde görülmüşlerdir. Manzumelerde edebî sanatlar vasıtası ile benzetmelere ve bunun sonucunda beliren estetik tabloya çok müsait bir malzeme olmuşlardır.

Solakların niçin, ne yönden ve nasıl benzetme unsuru olarak kullanıldığı çalışmanın ana konusudur. Okunan eserlerden toplanan manzumeler ışığında solakların iki yönden benzetme unsuru olarak teşekkül ettiği gözlemlenmiştir.

Bunlardan ilki konumlarıdır. Padişahın gerek savaş zamanı gerek savaş dışında her zaman yanında bulunmaları, onlara eşlik etmeleri, olabilecek tehlikelere karşı hemen müdahalede bulunmaları dolayısıyla başka varlıklarla teşbih edilerek şiirlere konu olmuşlardır. Padişah Güneş olduğunda solaklar Güneşin etrafındaki yıldızlar, gök kubbe padişahın otağı olduğunda ise solaklar, gökteki Güneş ve Ay gibi otağın önünde bekleyen iki muhafız asker olarak tahayyül edilmişlerdir.

İkinci olarak solakların dış görünüşleri açısından (giydikleri elbiseler, başlıkları, vücut yapıları) benzetme unsuru olarak kullanıldığı saptanmıştır. Vücut yapıları iri olan solakların gömlekleri çoğunlukla uzundur, tülbent ve ince bezden oluşur. Bu yüzden uzun gömleklere solak gömleği denilmektedir. Şiirlerde daha çok solakların gömlekleri, başlıkları ve başlıklarına taktıkları sorguç denilen kuş tüyleri, muhtelif çiçeklerle ve gök cisimleri ile ilişkilendirilmiştir.

Klasik Türk şiirinin zengin benzetme ve çağrışım malzemelerinden biri olan “solak” kavramının, çeşitli unsurlarla bir araya gelmesiyle yeni anlamlar ve nükteler tezahür etmiştir. Solakların sadece asker sınıfı olarak bilinmesi, şiirlerde şairlerin kurguladığı imgenin anlaşılması hususunda yetersiz kalacağı aşikârdır. Çalışmada, bu husus üzerine yoğunlaşmış, solakların şiirlerde nasıl ele alındığı, hangi estetik unsurlar ile birlikte kullanıldığı, nelere benzetildiği örnek beyitler eşliğinde izah edilmiş, elde edilen sonuçlar araştırmacıların istifade etmesine sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Solaklar, Benzetme Unsuru, Klasik Türk Şiiri, Osmanlı

**History or Hi(s)tory?: Historical Implotment and Political Ideology in David Hare’s
*Fanshen***

Assoc. Prof. Dr. nder akırtař
Bingl University

Abstract

How much of the history is a story and how much is factual is among the issues that many scholars wonder and seek answers to. The intersection of history and fiction is most often found in literature. Especially in literary texts that cover documentary characteristics, historical narrative challenges fiction. David Hare, one of the chief representatives of contemporary British theatre, examines the Chinese peasant revolution with the play *Fanshen* in his collection of Asian plays, and in the play, his fictional narration intermingling with his historical narrative draws attention. This study aims to analyse Hare’s *Fanshen* in terms of historicity and fictionality. In this context, the play will be examined around Hayden White’s theory of ‘historical implotment’, based on storytelling and historical narration. In addition, the Marxist political reflection of the play will be examined with historical references.

Keywords: David Hare, political theatre, history, narration

Şota Rustaveli'nin “Kaplan Postlu Şövalye” Adlı Eserinin Doğu Rönesansına Ait Olması ve Türk Folkloruna Dayanılarak Oluşturulması Hakkında

Prof. Dr. Salide Şerifova (Sharifova)

Azerbaycan Ulusal Bilimler Akademisi Nizami Genjavi Edebiyat Enstitüsü

Özet

Doğu Rönesansı'nın bir ürünü olan Şota Rustaveli'nin kimliği ve yaratıcılığı konusundaki tartışmaların ve onun Gürcü şairi olarak sunulmasının Azerbaycan bilimi ile ilgisi olmadığı gerçeğiyle karşı karşıyayız.

Şota Rustaveli'nin faaliyetinin 12. yüzyıla kadar uzandığı iddia ediliyor. Bu dönemde Türk dilinin kısaca kıpçagofilliğin kalıtsal bir gelenek olarak Gürcü saraylarında tezahürü, bilimde sözünü söyleyebilen araştırmacılar tarafından vurgulanmıştır. Şota Rustaveli'nin “Kaplan Postlu Şövalye” adlı eserine birçok millet tarafından sahip çıkılmaya çalışıldığı tarihi bir gerçektir. Menimseme süreci en çok Gürcü ve Fars edebiyatında belirgindir. Hem Gürcü hem de yabancı araştırmacılar, eserin zorla sahiplenilmesi için yüzyıllar boyunca değişikliklere tabi tutulduğunu vurgulamaktadır. Araştırmacılar, eserdeki değişikliklerin sadece işin kısaltılmasında değil, esere eklemeler yapılmasında da karşımıza çıktığını özellikle vurgulamaktadır.

Şota Rustaveli'nin yazdığı şiir romanın hangi gelenek üzerine yaratıldığı veya oluşturulabileceği sorusunu gündeme getirir. Gürcü edebiyatında Şota Rustaveli'ye kadar herhangi bir edebiyat ekolü oluşturmamış bir edebiyatın bu kadar mükemmel bir örnek oluşturabilmesi, o eserin yazıldığı döneme dikkat çeker. 12-13. yüzyıl Doğu edebiyatında şiirler, manzum romanlar vb. türler yaygın olarak gelişmiştir ve bu dönemde Doğu Rönesansı'nın ortaya çıkması, Şota Rustaveli'nin yaratıcılığına ve kişiliğine dikkat çeker. Doğu Rönesansı Gürcü edebiyatını içermez. Doğu Rönesansı, Kafkasya'da yaşayan halklar arasında Azerbaycan Türklerinin edebi ortamını, Farsça veya Arapça edebiyatını içerir ve Gürcü ve diğer halkların edebiyat ve kültürü Doğu Rönesansı'nın dışındadır.

Şota Rustaveli'nin “Kaplan Postlu Şövalye” adlı eserinde Türk insanının hayatında özel bir yeri olan gelenekler, milli bayramlar vb. anlatılmaktadır. gerçekleşiyor. Mesela eserde Nevruz bayramından söz edilmesi... Şunu da belirtmeliyiz ki eser "kesildikten" sonra hala Nevruz bayramıyla ilgili bölümler vardır. Evren, halklar, milletler, gelenekler, dinler vb. Nevruz bayramı hakkında derinlemesine bilgi sahibi olan Şota Rustaveli, eserinde Nevruz bayramının özelliklerini bilen bir kişi olarak açıklık getirir.

Şota Rustaveli'nin “Kaplan Postlu Şövalye”, Orta Çağ'da Kafkasya'da birleşik bir edebi ortamın olduğunu gösterir. Bu ortamda yazan ve yaratan halklar, Türk halklarının edebiyatı çerçevesinde şekillenmiştir. Kafkasya'nın Türk olmayan halklarının edebiyatı, yalnızca folklorun gelişimi ve İslam'ın yokluğunda dini nitelikteki eserler ile ilgilidir. Dini türlerin de kendi sistemleri vardı. Şota Rustaveli gibi edebilerin eserlerini edebiyat ve kültür açısından incelemek önemlidir. Çünkü bu, Kafkasya'da yaşayan halkların edebiyat ve kültür tahrifatını ortaya koyması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Şota Rustaveli, Kaplan Postlu Şövalye, Rönesans

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Serbest Zaman Etkinliği Olarak Okuma Açısından Görünümü: Yeni İstanbul Kitapları Örneği

Doç. Dr. Serpil Özdemir
Bartın Üniversitesi

Özet

Serbest zaman etkinliği olarak okuma dil öğrencilerinin ders dışında da karşılaşabilecekleri metinleri anlamaları ve dille yazılı iletişimlerini sürdürebilmeleri amacını taşımaktadır. Dil öğretiminde sınıf içinde yapılacak çalışmalar sınıf dışında dille iletişimi sağlamaktadır. Günlük yaşamda ve meslek yaşamında kurgu dışı ve kurgusal çok farklı metinlerle karşılaşmaktadır. Yazınsal metinler, gazete haberleri, dergi makaleleri, sosyal medya paylaşımları, bloglar, vloglar, internet siteleri bunlara örnek gösterilebilir. Dil öğretim kitaplarına farklı metinlerin dâhil edilmesi öğrencilerin serbest zaman etkinliklerinde dilden yararlanabilmelerini sağlamak için önemlidir. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne 2018'de serbest zaman etkinliği olarak okuma ölçeği eklenmiştir. Yabancı dil öğretim programları ve kitapları söz konusu metin dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının serbest zaman okumalarına öğrencileri hazırlayıp hazırlamadığını belirlemektir. Araştırmada serbest zaman etkinliği olarak okuma tanımlayıcılarına uygun metinlerin dil düzeylerine göre nasıl dağıldığı, kurgusal metinlerin ve kurgusal olmayan metinlerin dil düzeylerine göre nasıl dağıldığı ve bu metin türlerinin neler olduğu incelenmiştir. Araştırma doküman incelemesi yoluyla yürütülmüştür. Araştırmada Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe ders kitapları incelenmiştir. Araştırma verilerini toplamak amacıyla Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'ndeki "serbest zaman etkinliği olarak okuma" tanımlayıcılarından oluşan bir form oluşturulmuştur. Veriler betimsel analiz yoluyla incelenmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak üzere iki uzman tarafından veri seti kodlanmıştır. Uzmanlar arası uyum oranının %94 olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonunda ulaşılan bulgular şunlardır: Öğrencileri serbest zaman etkinliği olarak okumaya hazırlayan A1 düzeyinde 7, A2 düzeyinde 9, B1 düzeyinde 16, B2 ve C1 düzeylerinde 18 metin bulunmaktadır. Kurgusal metinden çok az yararlanılmıştır. A2 düzeyinde 3, C1 düzeyinde 2 metin kurgusaldır. Kurgusal metinler öykü (f=2), masal (f=1), mizahi fıkra (f=1) ve roman özetidir (f=1). Kurgusal olmayan metinler çeşitlilik göstermektedir. Kurgusal olmayan metin türlerinden dergi yazısı (f=20), makale (f=17), otobiyografi (f=5) ve haber yazısı (f=4), sosyal medya yazısı (f=3), gezi (f=3), günlük (f=2), fıkra (f=2), görüşme (mülakat) (f=2), blog (f=2), anı (f=1), internet sitesi yazısı (f=1) ve biyografi (f=1) ders kitaplarında yer almaktadır. Bu sonuçlar incelenen ders kitaplarının belli metin türlerinde yoğunlaştığını, kurgusal olmayan okumaya öğrencileri hazırladığını, kurgusal metinleri ihmal ettiğini göstermektedir. Metin çeşitliliğinin artırılması ve kurgusal metinlere daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, serbest zaman etkinliği olarak okuma, Yeni İstanbul kitapları

The Corpus Linguistical Analysis of The Philosophical Sources of Shota Rustaveli World View in Russian Translations of “The Knight in The Panther’s Skin”¹

Marina MZHAVANADZE

Batumi Shota Rustaveli State University

Abstract

The Poem by Shota Rustaveli “The Knight in the Panther’s Skin”, is one of the exceptional masterpieces of Georgian national literature. The poem has not lost the actuality and has been an object of permanent research and promotion since the period of its creation. “The Knight in the Panther’s Skin” has been recognized not only within our country, but also throughout the world. Since 2013, the collection of the poem manuscripts have been included into the UNESCO Non Material World Heritage list (<http://unesco.ge/?p=819>). Accordingly, the actuality of the research thesis is based on the actuality of the poem itself.

The popularity of “The Knight in the Panther’s Skin”, have been significantly determined by the translations. The process of the poem translation started in the XIX century from Russian translations, that acted as a source text for the translations into other languages. Our goal is to study the world view sources in translations by Konstantin Balmont, Shalva Nutsubidze and Archil Khalvashi, through corpus linguistic and critical analysis. Based on wide empirical material, we will try to highlight, on the one hand, the main philosophical sources that create the fundamental basis in the formation of Rustaveli’s world view, and on the other hand, study the issues of their transfer to the Russian translations, analyze the main interpreting principles, strategies and the quality of translation equivalence in the works of each translator.

The thesis presents only the sources that are evident in the poem and gives the opportunity to study the equivalency in translations. On the current stage, the subject of the study is an Antique philosophy, specifically, studies of Aristotle and Neoplatonism manifests and their equivalents in the translations.

To achieve the goal, we have outlined the following objectives: research of the wide-scale literature connected to Rustaveli, analysis of the academic edition and previously mentioned Russian translations of the study material- the poem electronically, parallelizing, searching for world view sources in the original text, revealing the equivalents in translations and the critical analysis.

Among the classical methods of research, we have used the critical analysis of the text, method of comparison-opposition, method of quantitative and qualitative analysis. Among the modern research methods, the method of corpus linguistic research has been actively used. The corpus linguistic analysis will significantly support the development of digital Kartvelology, specifically the development of Rustvelology, promotion of the poem and its internationalization. As a result of the research, the formulated conclusions have been made based on the study of the wide -scale empirical material, that significantly increases the empirical quality of the thesis.

Keywords: Corpus linguistics, the Knight in the panther skin, Russian translation, Philosophical sources

---

¹ . This work was supported by Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia (SRNSFG) [grant number - PHDF-21-5986]

Türk Edebiyatında Varoluşçuluğun Etkisi ve Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında "Varoluşsal Suçluluk"

Doç. Dr. Canan OLPAK KOÇ
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Özet

Özgün bir araştırmanın ön koşulu farklı bakabilmektir. Felsefe bunu sağlamanın en kolay ama en meşakkatli yoludur. Medeniyetlerin de özgünlüğü, yine felsefe kanalı ile olur. Edebiyat, medeniyeti şekillendiren bir alan olarak daima felsefenin gözü olmuştur. Edebiyat ve felsefe arasındaki bu irtibat yazılı ve sözlü eserlerin çağları aşacak anlam katmanlarına sahip olmasını sağlar. Varoluşçuluk felsefî bir düşünce biçimi olarak edebî metni kavramlarını somutlayan bir beden olarak kullanırken edebiyat da varoluşçu kavramlarla güçlenmiştir. Nihayetinde Türk edebiyatında varoluşçu akımın etkisi, onun özgünleşmesine yardımcı olacak insan anlayışını sunmasıdır. Varoluşçu kavramlar kökeni önceki yüzyıllara dayansa bile asıl şeklini 20. Yüzyılda bulan bir düşünce biçimidir. Özellikle II. Dünya Savaşıyla dünyanın neredeyse bütün ülkelerine yayılan savaş hâli insan ruhunu derinden etkiler. İnsan, varlık olarak yaşamını sürdürmenin yolunu ararken bir taraftan da her an ölüp gidecek olmanın sarsıntısıyla yaşamına devam eder. Bu psikolojik hâl günlük hayatta seçimleri etkilediği gibi yazar ve şairlerin metinlerine de yansır. Türk romanında 1940 sonrası yazılan romanlarda yer alan karakterlerin çoğunda varoluşçu izlere rastlanır. Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında "Varoluşsal Suçluluk" konulu bu bildiride, bilinçli ve siyasal Batılılaşmanın bir devamı mahiyetindeki Cumhuriyetin ilanı ile başlayan süreçten 1990'lara dek yayımlanan romanlarda varoluşçuluğun izleri aranarak varoluşsal suçluluk kavramına göre karakterler değerlendirilmeye çalışılacaktır.

İncelemede temel ölçüt, ele alınacak romanın varlık sorunlarına göndermelerde bulunması olduğundan Sabahattin Ali'nin İçimizdeki Şeytan ile başlatılan bu çalışma, Hasan Ali Toptaş'ın Gölgesizler romanına dek uzanır. Bildiri metninde dikkat çekilecek temel nokta, "varoluşsal suçluluk" kavramı olacaktır. Ailede başlayan yalnızlaşma, gönüllü bir yalıtım isteği ya da dışlanma sonucunda sosyal çevreye yayılmış ve kişi artık kendini toplumdan soyutlanmış hissetmiştir. Bu yalnızlaşma ilk başta olumsuz bir durum gibi görünse bile toplumsal ilişki ağında sahici benliğinden uzaklaşmak zorunda kalan bireyin, kendi ile yüzleşmesini sağlamış, böylelikle kişide otantikleşme arzusu oluşur. Bu, benliğin zorunlu sosyal bağlardan kurtulması, özgürleşmesidir. Ancak özgürlük hali, roman karakterlerinde kolay elde tutulur bir değer değildir.

Yalıtım, yalnızlaşma ve otantiklik arzusunun bedeli kişileri varoluşsal suçluluk ile karşı karşıya getirir. Buradan yola çıkılarak varoluşsal suçluluk tanımlaması yapıp metin örüntülerinden alınan örneklemelerle konu detaylandırılacak ve kavram çerçevesinde dönemin siyasal, sosyal olaylarından etkilenecek şekillenen romanlarında, kavramın tipik örneği olan varoluşçu karakterler üzerinde durulacaktır. Roman türüne varoluşçuluk felsefesinin kavramları ekseninde yaptığımız bu çalışmayla hedeflenen üzerinde daha derinlikli ayrıntıları yakalamayı sağlayan bütüncül bir görüntü oluşturabilmektir.

Anahtar Kelimeler: varoluşçuluk, Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı, Varoluşsal Suçluluk

19. Yüzyılın İlk Yarısında Rus Kültüründe Kart Oyunları ve A. S. Puşkin'in "Maça Kızı"

Dr. Sevgi Ilıca

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Özet

19.yüzyılın ilk yarısında Rus tarih, kültür ve edebiyatında kart oyunları önemli bir yere sahiptir. Rus topraklarına ilk kez 16.yüzyılda gelen ve Çariçe II. Katerina dönemi ile birlikte Rus soylularının rağbet göstermeye başladıkları kart oyunları, 19.yüzyılın başında I.Aleksandr döneminde doruk noktasına ulaşır. Batı Avrupa soylularına öykünen Rus soyluları neredeyse tüm vakitlerini kart oyunları ile geçirir. Kart oyunları Rus soyluları için statü ve makam belirleyici kritik işlevlere sahiptir. Bu dönemde kart oyunları toplumsal ve kültürel hayatın vazgeçilmez bir zorunluluğudur. Kısa süre içinde kart oyunları soylulardan toplumun tüm katmanlarına yayılır. Ülkenin en ücra köşelerinde bile hemen hemen herkes kart oyunlarının müptelasına dönüşür. Kart oyunlarının oyuncuya emek harcamadan, kolayca ve hızlıca para kazandırabilme ihtimali oyuncuları adeta köleleştirir. Kart oyunların tutkulu, gizemli ve büyümlü dünyası Rus insanını kör eder. Bilhassa Rus soyluları, bürokratları ve memurları kart oyunlarına ayırdıkları vakit yüzünden siyasi meselelerden, ticari gelişmelerden, sanatsal yeniliklerden ve toplumsal olaylardan soyutlanır. Rus edebiyat bilimci Yuriy Lotman Rusya'da kart oyunlarını "kültürel bir realia" olarak tarif eder. Nitekim Rus toplumundaki bu kolektif eğilim ve alışkanlık edebiyata yansır. 19.yüzyıl Rus edebiyatında Aleksandr Sergeyeviç Puşkin, Mihail Yuryeviç Lermontov, Nikolay Vasiyeviç Gogol, Lev Nikolayeviç Tolstoy, Anton Pavloviç Çehov ve Leonid Nikolayeviç Andreyev eserlerinde kart oyunlarına yer veren başlıca isimlerdir. Bizzat kendisi de tutkulu bir kart oyuncusu olan ve kart oyunlarını "hayatının tek bağımlılığı ve en büyük tutkusu" olarak nitelendiren Puşkin son dönem eserlerinden "Maça Kızı" (Пиковая Дама) adlı fantastik ve gerçekçi hikâyesinde Rus soylularının çarpıcı bir tablosunu oyun teması üzerinden tasvir eder. Bu bağlamda, çalışmamızda 19.yüzyılın ilk döneminde Rus kültür ve toplumunda kart oyunlarının yeri ve önemi aktarılıp Puşkin'in sözü geçen eseri kart oyunu teması çerçevesinde betimleyici yöntem kullanılarak incelenecektir. Neticede Puşkin'in bu eserinin 19.yüzyılın ilk yarısındaki Rus kültürel ve toplumsal hayatının detaylarını gözler önüne serdiği saptanır. Şair Maça Kızı eseriyle fantastik ve gerçekçi öğeleri ustalıklı harmanlayarak başkent Peterburg'taki Rus soylularının tipik örneklerini sunar.

Anahtar kelimeler: Puşkin, Maça Kızı, kart oyunları, Rus kültürü, 19.yüzyıl Rus edebiyatı

Irak Türkmen Edebiyatı'nda Tercüme Hareketi

Yüksek Lisans Öğrencisi Fatimetülzehra Salihi
Anadolu Üniversitesi

Özet

Türkmen Edebiyatı'nda tercüme hareketi çok eskilere dayanmaktadır. **Klasik Türk Edebiyatı'nda** tercüme gelenğinin bir parçası olarak Farsça'dan tercüme edilen eserlerle başlamaktadır. Bu alanda Farsça'dan tercüme edilen *Fuzuli'nin Molla Abdurrahman Cami'den* tercüme ettiği "**Hadis-i Erba'in**" eseridir ki eserin tam ismi "**Tercüme-i Hadisi Erba'in**" olmak üzere konunun apaçık örneğidir. 18.-19.yüzyılın edebiyatçılarında da Farsça ve Arapça'dan tercüme edilen kitapların çoğu var olduğu bilinmektedir. 20.yüzyılın başlarında *Kerkük'te* yayınlanan dergi ve gazetelerde tercüme çalışmalarında görmek mümkündür.

Bu çalışmaları, her sayısında barındıran ve 1961 senesinden beri yayımlanan "Kardeşlik Dergisi'nde" çeşitli şekilleri bulunmaktadır. Bu çalışmamızda, Kardeşlik Dergisi'nin aşağı yukarı tüm sayıları ve yüzlerce kitap üzerinde tarama yaparak değişik diller arasında tercüme hareketini tespit etmeye çalıştık. Çalışmamda, *Türkçe'den Arapça'ya, Arapça'dan Türkçe'ye, Batı dillerinden Arapça'ya çevriler ve Batı dillerinden Türkçe'ye çevrilen çevirileri* tespit ettim.

Bu çalışmadan amaç Türkçe yazılıp diğer dillere çevrilen ve diğer dillerden Türkçe'ye çevrilen yazıları belirterek Türk Edebiyatı'nın ve kültürünün asırlar boyu nasıl yayıldığını göstermektir. Çünkü bir milletin yazısını okumak o milletin kültürüne vakıf olmak demektir. Heleki edebiyat çevrilerini okumak o milletin edebi kültürüne vakıf olmak demektir. Bu tür edebiyat konuları Türk kültürü, edebiyatı ve dilinin ne kadar zengin olduğunu göstermektedir. Yukarıda bahsettiğim gibi çalışmamı hazırlarken "*Tarama*" yöntemini kullandım, bu yöntemin yanında "*görüşme*" yönteminide kullandım. Görüşmeleri Irak Türkmen Edebiyatı'nın önde gelen şahsiyetleri ile yaptığımı bildirmek isterim. Verileri "yasal" ve "doğru" bir şekilde topladığımda bildirmek isterim.

Ortaya çıkan sonuçlara göre, birinci seviyede yapılan en çok çevirilerin Türkçe'den Arapça'ya olduğu tespit edilmiştir. Bu çeviriler, genelde şiir, hikaye ve ardından makaleler olmuştur. İkinci seviyede ise, Arapça'dan Türkçe'ye yapılan çevirilerdir. Bu çevirileri, şiir oranı hikaye ve makalelere göre nispeten daha çok olduğunun tespitine vardık. Türk Edebiyatı'ndan Arap Edebiyatı'na en fazla şiirler sonra hikayeler çevrilmiştir.

Kardeşlik Dergisi'nde, sayıları az olsada; İngilizce ve Almanca gibi yabancı Batı dillerinden Arapça ve Türkçe'ye yapılan çevirilerde bulunmaktadır. Batı dillerinden yapılan çeviriler, Türkçe'ye olanlarından sadece bir tanesine rastladık ve tez içerisinde gösterdik. Arapça'ya ise birçok hikaye ve makale çevirileri yapılmıştır.

Aşağı yukarı Kardeşlik Dergisi'nin taradığımız tüm sayılarında yukarıdaki sonuca varmış bulundum. Ayrıca tarama yaptığım kitaplardada aynı sonuç ile karşı karşıya kalmış durumdayız. Bu tür çalışmaların yapılması, edebiyatımıza büyük faydası olacaktır. Çünkü yapılan çevirilerde, başka milletlerin fikir ve düşüncelerinin yanında kültürlerini de öğrenmiş olacağız.

Anahtar Kelimeler: Türk Edebiyatı, Türkmen Edebiyatı, Türkçe, Türk Dili, Kültür

Neoliberal Özerklik Söyleminin İnşası: Lübnan Çocuk Edebiyatından Örnekler

Araştırma Görevlisi Zeynep ÇİLİNGİR

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

Özet

Yetişkin ve çocuk arasındaki fizyolojik ve bilişsel farklardan doğan dengesiz hiyerarşik ilişki, yetişkine çocuğu kendi dünya bakışı, vizyonu ve ideolojisi doğrultusunda eğitime üstünlüğü verir. Bu hiyerarşik ilişki ve yetişkinin çocuğu eğitime arzusunun görünür olduğu alanlardan biri de çocuğun bir okur olarak alıcı, yazarın ise ona değerler empoze eden verici pozisyonunda olduğu çocuk edebiyatıdır. Bu konumundan dolayı çocuk edebiyatı modern dönemde ortaya çıkışından bu yana çocuk eğitiminde en etkili araçlardan biri olarak kullanılmıştır. Yakın geçmişte, tarih sahnesinde etkili olan uluslaşma/milliyetçilik hareketiyle paralel olarak çocuk edebiyatı, ulusal kimliklerin inşa edilmesi için etkili bir şekilde araçsallaştırılmış ve bu yönde devlet politikaları geliştirilmiştir. Zamanla ekonomik, politik, sosyolojik ve tarihi şartların değişmesiyle hâkim paradigmlar ve söylemler değişmiş, bugün geldiğimiz noktada baskın ideoloji neoliberalizm haline gelmiştir. Temelde sosyal olanın yıkımı olarak açıklanan neoliberalizm, ekonomi politik bir düzen olmasının yanı sıra, bir yaşam tarzı olarak da bireylerin yaşam biçimlerini etkilemektedir. Zira, neoliberalizm sosyal refah devletinin, devletin işleyişinde merkezi bir rol oynadığı ve tüm sosyal olguların başlıca sorumlusu olduğu devlet anlayışının yerine birey odaklı bir sistemi benimser. Dolayısıyla, sosyal sorunları bireyselleştirerek devletin omzundaki sorumluluklar bireye yükleyen ve devletin sosyal olanla ilişkisini sınırlamayı öngören neoliberalizmin farklı bir birey tipine ihtiyacı vardır. Bu sebeple neoliberalizm, varlığını bireyselleşme temeli üzerine kurar ve sürekliliğini bireyselleşmiş bireylerin varlığıyla sağlar. Bütün bunlardan hareketle, neoliberalizm için ideal birey tipi olgusu gelişmiş ve bu tipin özellikleriyle ilgili çalışmalar yapılmaya başlamıştır.

Bu bildiri, ideal neoliberal birey tipinin özelliklerden biri olan özerklik söyleminin çocuk birey inşasında nasıl bir rol oynadığını ve ideal çocuk bireyin çocuk edebiyatı metinlerinde nasıl inşa edildiğini tespit etmeyi amaçlar. Bu amaçla, eleştirel söylem analizi yöntemini kullanarak Lübnan çocuk hikayelerinde inşa edilen özerklik söylemi incelenmiştir. Özelde zikredecek olursak bu çalışmada incelenen eserler Lübnan'da bulunan Dar Asala yayınları tarafından 2017 yılında basılan Leyset Mücerredu Ğayme adlı hikaye ile Dar Hadaek yayınları tarafından 2018 yılında basılan ve Şeyh Zayid Çocuk Edebiyatı ödülünü kazanan Ahlumu en Ekune Hallat İsmen başlıklı hikayedir. Adı geçen hikayelerde özerklik söyleminin farklı alt söylemler aracılığıyla inşa edildiği tespit edilmiştir. Bu alt söylemler; kimlik inşası, aktif özne olma, toplum karşısında konumlanmadır. Bu incelemeden ortaya çıkan sonuç; hikayelerin ana kahramanlarının neoliberal söylemin bireyci özerklik söyleminin birer temsili olduklarıdır. Hikayeler, çocuk okurun okuma süreci boyunca özdeşim kurarak kendisi yerine koyduğu kahraman aracılığıyla neoliberal bireyciliğin gerektirdiği özerkliği empoze etmektedir.

Anahtar kelimeler: bireycilik, neoliberalizm, ideal birey, özerklik, kimlik inşası

Sentence Models in The Uyghur Turkic Language

Prof. Dr. Seifulla ABDULLAYEV

Issik-Kul State University (Kyrgyzstan)

Abstract

The purpose of the report is to identify sentence models of the Uyghur Turkic language. Such models are units of the language system. Phrases in speech are formed on their basis. For example: on the basis of the **Nnom <=> Adj Cop (kim/nime qandaqtur)** model, the phrases are formed: بىنا گۈزەل *Bina c* 'The house is beautiful', بۇدەرەخ ئېگىز, *Bu dereq egizdur* 'This tree is tall', etc. The system of sentences of the Uyghur Turkic language includes 66 models.

We used the method of structural and semantic modeling. The sentence model in the Uyghur Turkic language is a semiotic sign. We call the formal side of the model a structural diagram. We understand the semantic side of the model as a proposition. Models in the Uyghur Turkic language may have their own structural and semantic variants. The classification of models is based on the features of the predicate. We distinguish sentence models with nominal and verbal predicate.

Thus, sentence models in the Uyghur Turkic language show the syntax system of this language. In addition, they can be used for practical purposes.

Keywords: Uyghur Turkic language, syntax, sentence, model.

The Size of the Shade: The Gaze of the Other

Assoc. Prof. Dr. Fulya KINCAL

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Abstract

The identity, the large scale of our existence, depends upon the gaze of the other. In the introduction of her novel *Frankenstein*, Mary Shelley uses the metaphor of “hideous progeny” to draw attention to the status of the subject or the individual. The protagonist Frankenstein’s stitching into or articulation with a monstrous subject position is the result of the process in which he tries to connect with the people around him. Although Frankenstein does not define himself as a monster at first, he is pushed into a monstrous identification throughout the reflections he gets from the people. As Derrida’s famous term “différance” foregrounds that Frankenstein’s identity takes its definition from that which he is not. The more Frankenstein compares himself with people around him, the more he identifies with a monstrous identity. The more people define him as a monster, the more he internalizes this gaze of the other. When Mary Shelly included the claim “And now, once again, I bid my hideous progeny go forth and prosper” in the preface of her novel’s third edition in 1831, she undoubtedly stressed the construction of identity. This article aims to draw renewed attention to Mary Shelly’s novel *Frankenstein* by discussing the impact of the other on the experience of identity. It will trace how Mary Shelly uses her protagonist to shed light on the process in which identities are constructed through difference and are in consequence haunted by the gaze of these others.

Keywords: Identity, other, difference

Decapitalizing All Authorities: On Bell Hooks and Her Feminist Premise

Assist. Prof. Dr. Eren BOLAT

Hitit University

Abstract

With the commencement of humankind's sojourn on earth and the growth in population, conflicts, injustices and domination have emerged among the members forming the society. Women- relegated to a subordinate position in comparison to men by the patriarchal culture- felt and suffered this hegemony more profoundly. As a contumacy and reaction to these problems and excruciating atmosphere, feminist waves have evolved and led by feminists who contend that women must live in better conditions on equal terms with men including social, economic and political aspects. bell hooks, iconic African-American origin writer, is one of the leading scholars taking part in these feminist movements and played a crucial role in shaping today's feminist notion. hooks, unlike her predecessor feminist thinkers, criticized women's use of class and race power to oppress other women because, according to her, all women should respect each other and be aware of their individual differences (regardless of class, race and creed) in order to create a full "sisterhood" bond. Apart from this perspective, hooks sees feminism as a tool to eliminate sexism and sexist oppression. With her divergent perception, hooks moots that it is not right to see men as mere enemies. For her, the real problem is the individuals (regardless of their genders) having a sexist conception; and it is the primary problem that should be addressed. Accordingly, hooks suggests that men not attitudinizing a sexist demeanor and voicing constructive criticism to the solution of women's problems can also amalgamate in the feminist movement. With her idiosyncratic feminist mentality, hooks' feminist approach can be defined as a melting pot that includes all diversities and unsimilarities. One of the most fundamental elements of these diversities is African women who have been subjected to exploitation and colonization. In hooks' umbrella-like view, women of divergent colors and beliefs from different continents are embraced, rather than a trend in which solely white women stand out.

Keywords: bell hooks, Feminism, Women Rights, Reaction

**Mustafa B. Muhammed et-Tokâdî'nin "Hâşiye Ale'l-Beyzâvî Fî Sûreti'l-Feth" Adlı
Risalesinde Yapılan Dilbilimsel Açıklamalar**

Doç. Dr. Süleyman PAK

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Özet

Osmanlı dönemi ilim çevrelerinde büyük ilgi gören Beyzâvî'nin (ö. 585/1189) *Envâru't-Tenzîl* adlı tefsiri üzerine pek çok şerh, haşiye ve talik türü risaleler kaleme alınmış, bunlardan bir kısmı bu eserin kendisini dahi geride bırakan bir şöhrete ve etkiye kavuşmuştur. Aslında bu haşiyeleri sıradan bir açıklama olarak görmek doğru değildir. Aksine bu eserler içerdikleri açıklama, tenkit ve özgün yorumlarla başlı başına müstakil bir eser hüviyeti kazanmış durumdadır. Bu yüzden müfessirlerin özgün bir tefsir yazma yerine bu yöntemi izlemelerindeki amacın ne olduğunu dönemin anlayışında aramak daha isabetli olacaktır. Mustafa Tokâdî de devrin anlayışını yansıtan bir yaklaşımla Beyzâvî'nin tefsirinden Fetih sûresine bir haşiye yazmış, kendi yorumuyla sûreyi adeta yeniden tefsir etmiştir. Bilindiği üzere Kur'an'ın dili Arapça olduğundan müfessirler öncelikle ayetleri lügat, sarf ve nahiv yönünden inceledikten sonra ayetleri dilbilimsel açıklamaya tabi tutmakta, böylece ayetlerde lafzen ne kastedildiğini tespit etmeye çalışmaktadırlar. Bu lafız üzerinden anlam arayışı ilk müfessir Hz. Peygamber dönemine kadar gitmektedir. Sahabe anlamını bilmediği bazı kelime ve kavramları ya Resulullah'a ya da bilen başka sahabeye sorarak öğrenmeye çalışırdı. Nitekim cümleleri oluşturan kelime, bağlaç, edat, zamir gibi pek çok unsuru tanımadan ve işlevini bilmeden söylenen sözün anlaşılması mümkün değildir ve ilk dönem tefsirlerin daha çok dilbilimsel vasıfta olmasının amacı da bu olmalıdır. Bu bağlamda *Envâru't-Tenzîl* dilbilimsel açıklamalara ağırlık veren bir tefsir olması hasebiyle Mustafa Tokâdî de yazdığı haşiyede ayetleri gramer yönüyle tahlil etmekte ve buna göre anlama ulaşmaya çalışmaktadır. Nitekim, risale içerisinde fiillerin mazi, muzari formunda gelmesinin veya failinin kim olduğunun tespitine dair olasılıkların incelenmesi ve buna göre anlam verilmesi bu hususlardan biridir. Ayrıca eserde isim, fiil cümlesi, takdim-tehirler, atıflar, haziflere işaret edilmekte ve bunlarla ilgili detaylı açıklamalara yer verilmektedir. Dilbilimsel açıklamaların yanında belâgate dair açıklamalara da yer veren müellif, ayetlerde yer alan teşbih, istiare, mecaz, leffüneşr gibi edebi sanatları açıklamaktadır. Bu çalışma Mustafa Tokâdî'nin yazma halde bulunan haşiyesinde yaptığı dilbilimsel açıklamaları örnekler üzerinden incelemekte ve değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beyzâvî, Tefsir, Hâşiye, Fetih suresi, Mustafa Tokâdî.

“[...] words have the power to change the world”: Hannah Khalil and Her Representation of Palestine in *Scenes from 68* Years*

Assoc. Prof. Dr. Önder Çakırtaş
Bingöl University

Abstract

Hannah Khalil is an award-winning Palestinian-Irish playwright who has successfully adapted many identities and cultural studies for the theatre around the themes of immigration, diaspora, trauma, otherness, Islam and women in contemporary Irish theatre. In this study, ‘historical implotment’ will be used as a theoretical narrative technique to analyze Hannah Khalil’s play cited in the title of the study. Accordingly, the creation of the state of Israel in 1948 and its aftershocks, as discussed in the play *Scenes from 68* Years*, feeds the historical-social perspective of the present work. The oppressive and threatening attitude of Israel against Palestine, the struggles of representative Palestinian families during the conflict, their traumatic experiences are purposed to be observed around ‘historical implotment’ occasionally with historical anecdotes, flashbacks and their echoes in current times as represented in the play.

Keywords: post-trauma, history and narration, experimental theatre, Palestine

Dil gelişimi Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi

Doktora Öğrencisi Abdallah ALNAJJAR

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet

Dil gelişimi konusunda 2010-2022 yılları arasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin ele alındığı bu çalışmada tezler; yapıldığı yıl, üniversite ve enstitü, hedef kitle, konu, araştırılan dil (ana dil-yabancı dil) ve yöntem değişkenlerine göre değerlendirilmiştir. Çalışmada meta-analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın verileri, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından kavram düzeyinde tarama yapılarak elde edilmiştir. Kavram taramasında, “dil, dil gelişimi, language, language development”; anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Taramalar sonucunda dil gelişimi konusunda 10’u doktora 56’sı yüksek lisans olmak üzere 66 çalışmanın ele alınmıştır.

Bu araştırmada, Dil gelişimiyle ilgili 2010-2022 yılları arasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerini; yapıldığı yıllara, üniversitelere, enstitülere, hedef kitlelerine, yöntem ve konularına göre sınıflandırarak değerlendirmek amaçlanmıştır.

Dil gelişimi konusunda yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin değerlendirildiği bu çalışmada meta-analiz yöntemi kullanılmıştır. Meta-analiz, belli bir alanda yapılmış çalışmalardan elde edilen bulguların bir araya getirilmesidir. Bir anlamda analizlerin analizidir (Glass, 1976; Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Bu tür çalışmalar, herhangi bir alanda yapılan farklı çalışmalara ait sonuçların bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesini ve sonuçların daha anlamlı olarak yorumlanmasını sağlaması bakımından önemlidir (Coşkun, Özçakmak ve Balcı, 2012).

Çalışmanın verileri, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilmiştir. Verilerin toplanması ve kodlanmasını kolaylaştırmak amacıyla önceden Excel tablosu oluşturulmuş, yapılan taramalar bu tabloya aktarılmıştır. Çalışmada kavram ve anabilim dalı olmak üzere iki farklı tarama yapılmıştır. Kavram taramasında, “dil, dil gelişimi, language, language development” gibi anahtar kelime ve türevleri kullanılmıştır. Kavram tarama sonucunda birbirini tekrar eden tez isimlerinin listeden çıkarılmış, en son aşamada Dil gelişimi konusunda yapılan tez sayısının 66 olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırma, dil gelişimi ile ilgili kavramlardan hareketle tespit edilmiş 66 lisansüstü tez (56 yüksek lisans, 10 doktora) ile sınırlıdır. Araştırmaya dâhil edilen tezler 2010-2022 yılları arasındaki çalışmaları kapsamaktadır. Konu ve hedef kitle sınıflandırılmasında tezlerin sadece isimleri dikkate alınmıştır.

2010-2022 yılları arasında Dil gelişimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin sayısı 66’dur. Bu tezlerin 56’sı yüksek lisans, 10’u ise doktora tezlerinden oluşmaktadır. Dil gelişimi konusunda yapılan tez sayılarının hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde yıllara göre arttığı görülmektedir. Araştırma kapsamında tezlerin; yapıldığı yıl, üniversite ve enstitü, hedef kitle, konularına, araştırılan dil (ana dil-yabancı dil) ve kullanılan yöntemlere göre Dağılımı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dil gelişimi, Lisansüstü tezler, Değerlendirme

Eğretileme Kuramlarına Yaklaşımlar ve Günümüze Yansımaları

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Lütfi İSPİRLİ

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Özet

Eğretileme ile ilgili çalışmalar antik çağ dönemine kadar uzanır. Eğretilemeden bahsettiğimiz zaman iki olgu arasındaki "benzerlik" ya da "ilgi" ilişkisi akla gelir. Eğretileme süreci bir durumla ilgili olarak bir konu, mevzu, nesne ya da bir görüngünün açık ya da anlaşılır hale getirilmesidir. Eğretilemeli sözcüklerin, cümle öbeklerinin ya da bir bağlamın sahip olduğu çok oylumlu anlamsal yapısından dolayı açıklanması da farklı şekillerde gerçekleşmektedir. İki olgu arasındaki ilişki günümüzde kullandığımız dil ve düşünce evreni içerisinde bizlere anlamsal açıdan sınırsız bir benzerlik ve ilgi ilişkisi sunmaktadır. Bu yüzden son 70 yıldır dildeki gelişmeler ile birlikte eğretileme, yaşamın her alanında yoğun bir şekilde ilgi görerek diğer tüm söz sanatları ve mecaz ifadeler arasında en çok rağbet gören bir olgu haline gelmiştir. Bu süreçte farklı disiplinlerin de ilgi odağı olan eğretileme birbirinden farklı kuramlarla yine farklı şekillerde açıklanmaya çalışılmaktadır. Eğretileme hakkında birbiriyle uyumlu olmayan bu açıklamalar günümüzde dil bilimi kadar diğer disiplinler arasında da farklı görüşleri ortaya çıkarmaktadır. Eğretileme kuramlarını birbiriyle bir araya getiren ya da ayıran nedir? Bu farklı kuramlarla ne gösterilmeye çalışılmaktadır? Bu çalışmadaki en önemli amaç farklı açıklamaları ile eğretileme kuramları aralarındaki anlamsal çelişkileri ortaya koymak ve açıklamaktır. Günümüz bilim insanları eğretileme kuramları yoluyla eğretilemenin bir ifadeye nasıl bir görev yaptığını açıklamaya çalışırlar. Eğretileme kuramlarının en belirgin özelliği genellikle iki kısımlı yapısıyla eğretilemenin görevini açıklamaktır. Günümüzde eğretilemeyi açıklayacak esaslı bir kuram yoktur. Bunun yerine birbiriyle rekabet halinde olan eğretileme kuramları ortaya çıkmıştır. Eğretilemeli ifadelerin açıklanmasında özel bir bilginin gerekli olup olmadığı gibi ne tür bir bilgiyle açıklanacağı; sözcük, cümle öbeği ya da bağlamdan mı yola çıkarak eğretilemeli bir ifadenin açıklanması gerektiği konusu araştırmacıları en çok uğraştıran bir konudur. Günümüzde baskın olan onlarca eğretileme kuramına baktığımızda bunları eski ve yeni kuramlar olarak ikiye ayırabiliriz. Bunları ontolojik görüşün de hakim olduğu antik eğretileme kuramları ve bilişsel yaklaşımların etkili olduğu modern eğretileme kuramları olarak da adlandırabiliriz. Eğretileme kuramlarını birbirinden ayırabilmemizdeki en önemli unsur kuramlarda mevcut olan eğretilemedeki iki kısımlı yapıdır. Bazı kuramlarda tek yönlü bir yapı olduğu gibi bazı kuramlarda ise birden fazla iki kısımlı yapı bulunmaktadır. Modern eğretileme anlayışında iki kısımlı yapı, eğretileme kuramlarının en önemli unsurudur. Günümüz eğretileme kuramlarında eğretilemenin antik eğretileme anlayışındaki gibi sadece açıklanmasından ziyade eğretilemeyi oluşturan iki kısımlı yapıdaki eğretileme alanlarının işlevlerinin açıklanması daha ön plandadır. Bu yüzden eğretilemenin tarihi ve gelişim sürecini de göz önünde bulundurarak günümüze kadar gelen önemli sayılabilecek eğretileme kuramlarını anlamsal açıdan ancak birbirlerine olan yatkınlıkları; aralarındaki benzer ve farklı özelliklerine göre ayrı ayrı sınıflandırıp açıklayabiliriz.

Anahtar Kelimeler: Eğretileme, Eğretileme kuramları, Bilişsel eğretileme

Kemal Bekir Özmanav ve Yabancılar Adlı Romanı

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat ÇETİNKAYA

Adıyaman Üniversitesi

Özet

Türk edebiyatında roman, tiyatro, şiir, hikâye türlerinde eserler meydana getiren Özmanav, daha çok televizyon ve tiyatro dünyasında tanınmaktadır. 1924'te Denizli'de dünyaya gözlerini açan yazar, babasının görevi nedeniyle İzmir'e taşınırlar. Ortaokul ve lise eğitimini burada tamamladıktan sonra Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümüne başlar. Eğitimini bitirdikten sonra Ankara Devlet Tiyatrosunda oyuncu olarak sahne almaya başlayan Özmanav, bir yandan da şiirler; gözlemlerinden yola çıkarak hikâyeler yazmaya devam eder. Muhtelif dergilerde şiirleri ve hikâyeleri çıkan Özmanav'ın ilk romanı olan Yabancılar ise, Varlık Yayınları tarafından 1958 yılında yayımlanır.

Yabancılar adlı roman, dönemin kasaba sorunlarını bireysel bir düzlemde işleyen ve gerçekçi bir şekilde aktaran dönemin eserlerindendir. Romanda memur olan Sıtkı Efendi'nin henüz on dört yaşlarındaki kızı Saadet'e Mehmet Ağa talip olur. Kasabada müreffeh bir hayatı olan ağa üç oğluyla beraber yaşamaktadır. Sıtkı Efendi kızını vermek istemez. Dolayısıyla Sıtkı Efendi müdürü tarafından baskıya maruz bırakılır. Sıtkı Efendi'nin mücadelesini gerçekçi bir şekilde aktaran yazarın bu eseri, 1966'da yılında da bir radyo dizisi (arkası yarın) olarak yayınlanmıştır. Yapılan literatür taramalarında, şu ana kadar Kemal Bekir Özmanav ile ilgili herhangi bir akademik çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmayla hem Kemal Bekir tanıtılacak hem de onun ilk romanı Yabancılar romanı incelenecektir. Çalışmada, Giriş kısmında Kemal Bekir'in hayatına ve diğer eserlerine değinilecektir. Daha sonra söz konusu roman, Yapı Unsurları ve İzleksel Kurgu yönünden incelenecektir. Olay Örgüsü, Bakış Açısı ve Anlatıcı, İsim-İçerik İlişkisi, Zaman, Mekân ve Şahıs Kadrosu, Yapı Unsurları başlığı altında çözümlenirken; yazarın kullandığı temalar ise İzleksel Kurgu başlığı altında incelenecektir. Böylelikle Yalnızlar romanı üzerinden Kemal Bekir'in Türk romancılığındaki yerinin tespiti yapılmaya çalışılacaktır. Bu çalışmanın bir diğer önemli amacı ise Kemal Bekir ile ilgili başkaca yapılacak çalışmalara kapı aralamış olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Kemal Bekir, Yabancılar, Roman İncelemesi

The Image of Women in The Victorian Era: A Pure Woman and an Angel in Tess of the D'urbervilles by Thomas Hardy

Öğretmen Gülten AKGÜL

Gülizar Eren Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Abstract

The Victorian Era (1837-1901), in which Thomas Hardy (1840-1923), one of the distinguished nineteenth-century English novelists, lived was vivid with conflicts and contradictions. The Victorian Era, which witnessed significant alterations for both Britain and Europe as a whole, with advances in industrialization leading much of the population to occupations in urban factories instead of on farms as in the past. The era was also marked by a preoccupation with proper behaviour in society and domestic life. Hardy lived and wrote in a time of hard social alterations in England (Transition from an old -fashioned, agricultural nation to a contemporary and industrial one). He illustrates an altering era through his novel, Tess of The D'urbervilles, actually he illustrates the society that is altering and the people do not alter with it. Women in the Victorian society had one main role in life, which was to marry and take part in their husbands' interests and business. Before marriage, they would learn housewife skills such as weaving, cooking, washing, and cleaning, unless they were of a wealthy family. Many female characters in Thomas Hardy's novels clearly illustrate one of the Victorian stereotypes of women: the proper, submissive housewife or the rebellious, independent dreamer. Hardy does not demonstrate how women should be, but rather how society pressures women to conform to the accepted image. Hardy designates his profound sense of moral sympathy for England's lower classes, especially for rural women. He has a reputation for his controversial portrayal of young women victimized by the self-righteous rigidity of English social morality. Perhaps, his most prominent depiction of such a young woman is in Tess of the D'urbervilles. In this novel, Hardy portrays how a pure county girl's life is ruined by two males. The protagonist of the novel, Tess, is destroyed not by her hostiles, yet by the people who say they love her. Her name, formally Theresa, recall St. Teresa of Avila, another martyr whose vision of a higher reality cost her life. Tess has to choose between an Alec who has supposedly reformed, and an Angel who rejects her impurity. Both men contribute to Tess' downfall. However, in terms of their quantifiable contribution to Tess' tragedy, which man is the biggest villain? On an empirical level, Angel is a much better man than Alec but his shallowness and hypocrisy make him seem far less trustworthy. The purpose of this paper is to identify the image of women in the Victorian Era through the novel and dispute Angel Clare, who is considered as the good man in Tess' life but he is the biggest villain since he has wronged her the most, and pushed her to a tragic end.

Keywords: Pure, The Victorian Era, The Victorian Society, Women

Türkçe Ders Kitaplarındaki Özetleme Etkinliklerinin Görünümü

Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR

Bartın Üniversitesi

Arş. Gör. Ebubekir EROĞLU

Bartın Üniversitesi

Özet

Özetleme bir bilginin, düşüncenin veya içeriğin özünü ve ortaya çıkış amacını kapsayarak yazılı veya sözlü olarak daha kısa şekilde ifade edilmesidir. Bilgiye erişimin kolaylaştığı, bilginin hızlı şekilde üretilip tüketildiği günümüzde zamanı etkili kullanarak bilginin alınması, zihinde tutulması ve ihtiyaç duyulduğunda geri çağrılmasında özetlemeden yararlanılmaktadır. Özetleme okuduğunu, dinlediğini/izlediğini anlama ve anlanan bilgiyi konuşma veya yazmayla anlatma becerilerini içeren karmaşık bir süreçtir. Özetleme, dil becerilerini destekleyici ve geliştirici işlevi nedeniyle öğretilmelidir. Ders kitapları öğretim süreçleri içerisinde en sık kullanılan materyallerdir. Ders kitaplarındaki etkinlikler, hedeflenen kazanımlara ulaşmada önemli araçlardır. Özetleme etkinliklerinin, konu tümcesini seçme veya bulma, ana düşünceyi tespit etme, yardımcı düşünceleri tespit etme, önemli bilgiyi önemsiz bilgidan ayırt etme, önemli noktaların vurgulanış biçimlerini fark edebilme, ayrıntılardan kaçınma, not alma, metnin özüne bağlı kalarak işlevsel kısaltma yapma ve kendi cümleleriyle ifade etme gibi özetleme bileşenlerini içermesi beklenmektedir. Bu araştırmanın amacı, ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki özetleme etkinliklerini incelemektir. Araştırma doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür. Araştırmanın inceleme nesnesini ortaokul Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Bu kapsamda 5. sınıfta 1, 6. sınıfta 2, 7. sınıfta 2 ve 8. sınıfta 1 Türkçe ders kitabı incelenmiş ve konuyla ilgili 42 özetleme etkinliği belirlenmiştir. İncelenen etkinliklerden elde edilen verilere betimsel analiz uygulanmıştır. Araştırma sonucunda özetleme etkinliklerinin %61,9'unun okuma metinleri, %38,1'inin dinleme/izleme metinleri ile ilişkili olduğu, 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının birinde herhangi bir özetleme etkinliğine yer verilmediği belirlenmiştir. Özetleme öğretiminin özetleme öğretimine giriş ve özeti değerlendirme aşamasının ihmal edildiği, özetlenecek metni anlama, özet yazmaya hazırlık ve özet yazma aşamalarına ders kitaplarında daha dengeli yer verildiği görülmüştür. Özetlemeyle ilgili yönergelerde önemli bilgiyi önemsiz bilgidan ayırma (f=16), not alma (f=14), konu tümcesini seçme veya oluşturma (f=11), ana düşünceyi belirleme (f=11) etkinlikleri öne çıkmaktadır. Ancak özetlemeyi öğrenmenin çok önemli stratejileri olan silme, genelleme ve kurmaya yönelik etkinlikler bulunmamaktadır. Özeti yazarken yeni bir başlık verme, zaman uyumunu sağlama ile ilişkili etkilere de yer verilmemiştir. Araştırma sonuçlarına göre özetleme öğretimine giriş aşamasına yönelik etkilere daha fazla yer verilmesi, özetleme sürecinin değerlendirilmesinde öğretmen ve akran dönütünün sağlanması, özetleme becerisinin öğrencilerin dil becerilerinin gelişimiyle ilişkili olarak aşamalandırılmış şekilde verilmesi, özetleme öğretimi stratejilerinin etkinlikler içinde yer alması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe ders kitapları, özetleme öğretimi, etkinlikler

Burdur Düğer’de Geleneksel Bir Uygulama: Gazman

Doç. Dr. Kadriye TÜRKAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Özet

Toplumların yazılı olmayan ve kuşaktan kuşağa nakledilen alışkanlık, davranış, inanış ve adetleri şeklinde tanımlanabilen gelenek; geçiş dönemlerine dair gelenekler, kayda değer toplumsal olaylara ilişkin gelenekler, halk inanışlarıyla ilgili gelenekler ve takvim gelenekleri gibi gruplara ayrılır. Takvim, insan topluluklarının doğal, toplumsal olay ve kurumlar vasıtasıyla zamanı bölerek kolay ve anlaşılır bir duruma getirmek için oluşturulan sistemli dizgedir ve insanlara farklı gelenekleri uygulama fırsatı yaratır. Nitekim yöresel gelenekler, çoğunlukla değişmekte olan mevsimleri göstermektedir. Halk takvimi ise halkın uzun bir süre boyunca devam eden gözlem ve tecrübeleri neticesinde şekillenmiş nesilden nesile aktararak devam eden bilgiler bütünü, zamana dayalı bir olgudur.

Takvimsel bir düzene bağlı olma beraberinde bir takım toplumsal faaliyetleri de getirmektedir. Mevsim değişimi, çeşitli tabiat olayları vb. olgular neticesinde insan, sosyal bir varlık olması sebebiyle çeşitli uygulamalara dâhil olur.

Kış gün dönümü, Kuzey Yarımkürede güneşin en güney konumunda, uzaklardaki Oğlak Dönencesinde doğrudan tepede görüldüğü yılın en kısa gününe işaret eder. O gün Kuzey Kutbu, Güneş’ten en uzak noktada olduğu için Kuzey Yarımkürede kış başlar. Nitekim 21 Aralık, Orta Asya Türk toplumlarında yılın son günüdür. Güneşin doğuşu anlamıyla bugüne kadar gelen Orta Asya mitolojik geleneğine göre, gündüz ile gece daima savaş halindedir. Yine bir 21 Aralık gecesi, gündüz geceye galip gelir ve hemen arkasından güçlü ve yeni bir güneş doğar.

Asya Türkleri, gecelerin kısalıp günlerin uzamaya başladığı dönemde akşam ağacını süslerler, ateş yakıp etrafında dans ederler. Bu gelenek Asya’da halen devam etmekte ve Nardugan Bayramı diye isimlendirilmektedir. Bu çerçevede gerek Asya’da gerek Anadolu’da Nardugandan esinlenen ya da onun yansıması olan tören ve ritüellerle karşılaşmaktadır. Çalışmada, Burdur ili Düğer köyünde ergenlik çağındaki erkek çocukların katılımıyla takvime bağlı olarak cereyan eden ve yılın en uzun gecesi yani 21 Aralık gecesi düzenlenen gazman veya yıldız diye isimlendirilen takvime dayalı tören, içeriği ve uygulama şekli Burdur folkloru bağlamında alan araştırması yöntemiyle kaynak kişilerin aktardığı bilgiler üzerinden değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Burdur, Düğer, takvim, gazman, tören

Tom Stoppard Tiyatrosunda Metinlerarasılık ve Çevrilebilirlik

Dr. Öğr. Üyesi Başak ERGİL

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi

Özet

Dramatik metinlerin çevirisi, kaynak ve erek metinlerin kültürel ve teatral geleneklerinden bağımsız düşünülemez. Bir dramatik metnin (ve/veya metnin sahnelenişinin) kaynak kültür dizgesi ve geleneği içinde kazandığı işlevi erek kültür dizgesi bağlamında sağlaması beklenemez ve zaten böyle bir koşutluk, çeviri olgusunun doğası gereği, çoğunlukla mümkün değildir. Hatta, aynı yazın dizgesi içinde, aynı erek dile, farklı amaç, anlayış ve politik duruşlarla yapılan farklı çevirilerin arasında bile işlevsel açıdan benzerlik olmayabilir. Bu çalışmada, çeviriyi kaynak ve erek dizgeler içinde ve arasında bağlamsallaştıran bu yaklaşım çerçevesinden bakılacak; Avrupa tiyatrosu ve İngiliz tiyatrosuyla pek çok bakımdan hesaplaşan ve diyaloga giren Tom Stoppard metnlerinin taşıdığı metinlerarasılık ele alınacak ve bu metinlerarasılığın metnin Türkçe'ye çevrilebilirliği üzerindeki olası etkileri tartışılacaktır. Ayrıca, metni çevrilebilir kılmak üzere, bu metinlerarasılığa dilsel, kültürel, geleneksel ve entelektüel açılardan nasıl bakılabileceği tartışılacaktır. Özetle, bu çalışmada, Batılı anlamdaki yazılı tiyatroyla ve dramatik metin kavramıyla ancak Tanzimat Dönemi'nden itibaren tanışıklık kurmuş Türkiye kültürel ve teatral dizgesine Tom Stoppard tiyatrosunun aktarımı konusu ele alınacak; Batılı anlamda dramatik yazarlığın uzlaşmaları ve normlarıyla hesaplaşırken ortaya koyduğu dramatik dil ve yapıda, çok katmanlı metinleştirme stratejilerini ve metinlerarasılığı kuvvetli bir üstbakış ile araçsallaştıran Tom Stoppard tiyatrosunun, "dramatik metin" kavramıyla çok yeni tanışmış Türkiye kültür ve yazın dizgesine çevrilebilirliği bu bağlamda irdelenecektir. Araştırmada kullanılacak bütüncü, Stoppard'ın Rosencrantz and Guildenstern are Dead, Travesties, ve Dogg's Hamlet, Cahoot's Macbeth oyunları ile sınırlandırılmıştır. Çalışma, Stoppard oyunlarının "çevrilebilirliği"nin tanımlanması için, "çevrilebilirlik" kavramının, çeviri süreci öncesinde, sırasında ve sonrasında söz konusu olabilecek olgularla ve hem kaynak hem erek kültürel gelenekle ilişkilendirilmesi gerekliliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tiyatro çevirisi, Metinlerarasılık, Tom Stoppard, Çevrilebilirlik

“Kaplan Postlu Şövalye” Destanının Türkçe Çevirisinde Sıfatların Türkçeye Aktarım Sorunu

Doktora Öğrencisi Nona NIKABADZE
Batum Şota Rustaveli Devlet Üniversitesi

Prof. Dr. Maia BARAMIDZE
Batum Şota Rustaveli Devlet Üniversitesi

Doç. Dr. Lile TANDILAVA
Batum Şota Rustaveli Devlet Üniversitesi

Özet

Şota Rustaveli'nin “Kaplan Postlu Şövalye” destanı ortaçağ lirik pasajları içeren epik destanıdır. Dünya edebi incisi olarak sayılan “Kaplan Postlu Şövalye” destanı, dünyanın 56 dile çevirilmiştir. Rustaveli'nin dünya görüşü, bir yanda antik felsefenin (Platon ve Aristoteles) derin bir anlayışını ve gelişimini, diğer yanda ise Neoplatonik (Aeropagiteli Dionisos) mistisizmini göstermektedir. Destan Ortaçağ ve Rönesans düşüncesinin uyumlu sentezidir. Aynı zamanda “Kaplan Postlu Şövalye” destanı, zengin ve kökleri çok eskilere dayanan Fars ve Arap epik ve lirik edebiyat kültürel mirasını da göstermektedir. Rustaveli'nin estetik olgusu, ağırlıklı olarak mübalağa ve semboller ile yaratılmıştır. Şair, şiirsel anlambilimi yaratırken mecazlardan, tekrarlamadan, paralelliğinden, sıfatlardan yararlanmaktadır. Bu çalışmada, “Kaplan Postlu Şövalye” destanında ana karakterlerden kral Rostevan'ı karakterize eden sıfatların türkçe çevirisine aktarımını inceleyeceğiz. “Kaplan Postlu Şövalye Destan”ı Türkçeye Bilal Dindar ve Zeynelabidin Makas tarafından çevirilmiştir. Söz konusu Türkçe çevirisi ise destanın Azerice çevirisinden yapılmıştır, dolayısıyla araştırma sürecinde, 1978 yılında, Ahmed Cavad tarafından yapılmış Azerice çevirisinden de yararlanacağız. Çalışmamızda kullanılan yöntem, “Kaplan Postlu Şövalye” destanın kaynak metnin ve çevirisinin derlem tabanlı analizidir. Çalışma sürecinde, derlem tabanlı analiz yöntemi kullanılmıştır, bu yöntem modern beşeri bilimlerde sık kullanılmaktadır ve büyük hacime sahip metinleri hızlı ve verimli incelenmesini sağlamaktadır. Çalışmada dilbilimsel yönteminden, edebiyat biliminin yönteminden ve edebi çeviri yönteminden de yararlanılmıştır.

Çalışmamızda ele alacağımız sıfatların bazıları şu şekildedir: yüce (მაღალი), muzaffer (მორჩმული), idareci (განგებოანი), მოწყალე (merhamet) vs. Kaynak metindeki sıfatların Türkçe karşılığı olmasına rağmen çevirmen bu sıfatları destanın Türkçe çevirisine aktarmaz. Deneyisel çalışmalara dayanarak kaynak metinde adı geçen sıfatların hedef dilde aktarımını ve çevirmenin kaynak metin ile hedef metin arasındaki mesajı iletirken nasıl bir stratejiye başvurduğunu

inceleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: “Kaplan Postlu Şövalye”, Türkçe çevirisi, sıfat, yüce, muzaffer

Burdur Foklorunda Kütük Atma Töreni

Doç. Dr. Kadriye TÜRKAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Özet

İnsan ömrü, geçiş dönemi olarak isimlendirilen “doğum-evlenme-ölüm” diye üç ana ve birçok ara geçişten oluşmaktadır. Bu dönemler de kendi içerisinde alt bölümlere ayrılmakta ve birçok dinsel-büyüsel inanç, adet, ayin ve töreni bünyesinde bulundurmaktadır. Bu uygulamaların ana amacı; kişinin geçiş döneminde güçsüz ve dolayısıyla dışarıdan gelecek zararlı etkilere karşı açık olduğu tasarımıyla hareketle onun yeni durumuna işaret etmek, kutlamak, kutsamak ve bulunduğu durum nedeniyle kendisine yönelen her türlü tehlikeden onu korumaktır. Bununla birlikte geçiş dönemlerine has düşünce, tutum, davranış ve uygulamalar ana hatlarıyla evrensel karakterlidir.

İlk geçiş dönemi ve mutlu bir olay olarak değerlendirilen doğum, anne- babanın yanı sıra akraba ve yakın çevresi için de soyun devamlılığı bakımından önemli olup toplumsal güç ve dayanışmanın artması anlamı da taşımaktadır. Bu çerçevede olmak üzere doğumla bağlantılı çocuk sahibi olma isteğinden başlayarak uyulması gereken adetler, dinsel ve büyüsel içerikli uygulama ve kaçınmalar vardır.

Çocuk sahibi olmak kadar çocuğun cinsiyeti de önem taşımakta toplum ve ailenin beklentisi genelde erkek çocuk olarak şekillenmektedir. Erkek evlat, hem babanın hem de annenin aile çevresinde ve toplumda yerini sağlamlaştırırken kadının kocasının gözünde daha önemli bir konuma geçmesini de sağlamaktadır.

Ailenin soyadını devam ettirecek ocağını tütürecek bir erkek çocuğun dünyaya geldiğini eşe dosta duyurmak için yapılan kütük atma töreni, Teke Yöresi diye adlandırılan topraklarda yedi yüz yıl gibi uzun bir süredir düzenlenen bir Karamanoğulları geleneğidir. Bu tören ailenin dünyaya gelen ilk erkek çocuğu için düzenlenir. Törende kütük; soyun devamlılığı, nüfusta yeni bir kütük açılmış olması, yeni doğan bebeğin vatana millete hayırlı bir evlat olması, vatana bir asker yetiştirilecek olmasını sembolize etmektedir. Çalışmada, geçiş dönemlerinden biri ailenin güçlenmesi ve soyun devamını sağlayan sevinçli bir hadise olan doğumla birlikte, çocuğun cinsiyeti dikkate alınarak ailenin ilk erkek evladı için anne-babanın isteği doğrultusunda hazırlanan kütük atma ritüeli ve taşıdığı anlam Burdur folkloru bağlamında alan araştırması yöntemiyle kaynak kişilerin verdiği bilgiler ışığında karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Burdur, folklor, doğum, kütük atma, ritüel

Bilinmeyen Bir Dîvân Daha: Hulûsî Dîvânı

Öğr. Gör. Dr. Abdullah UÇAR

Aksaray Üniversitesi

Özet

Dîvânlar, Osmanlı şiirinden günümüze miras kalan en önemli edebî eserlerdendir. Bugüne kadar dîvânlar üzerine yüzlerce çalışma yapılmış olsa da kütüphanelerimizde hâlen çalışılmayı bekleyen dîvânlar bulunmaktadır. Bu dîvânlar, tezkirelerde ve biyografik kaynaklarda isimleri yer alan şairlere ait olabildiği gibi bu kaynaklarda ismi hiç yer almayan şairlere de ait olabilmektedir. İsmi kaynaklarda yer almayan fakat dîvân sahibi olduğu eserinin ortaya çıkmasıyla anlaşılan şairlerin hayatları hakkındaki bilgiler, eserlerinden elde edilecek bilgilerle sınırlı kalmaktadır.

Çalışmamız, hayatı hakkında somut bir bilgiye ulaşamadığımız Hulûsî mahlaslı dîvân şairinin dîvânı üzerinedir. Dîvân hakkında henüz herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Hulûsî Dîvânı'nın bilinen tek nüshası, İBB Atatürk Kitaplığı Yazma Eserler Koleksiyonunda Bel_Yz_K_0387_02 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. 11b'de başlayıp 65a'da tamamlanan yazma eser, Dîvân adıyla kaydedilmiş olsa da mürettep bir dîvân özelliği göstermemektedir.

Çalışmamızın konusu olan Hulûsî Dîvânı, katalog kayıtlarında XIX. yüzyıl dîvân/tekke şairlerinden Hüseyin Hulûsî Efendi'ye (d. ? - ö. 1306/1888'den sonra) ait gösterilse de Hüseyin Hulûsî Dîvânı, Özgür Kıyçak ve Ramazan Arı tarafından yayımlanmış olup metinlerin farklı olduğu tarafımızca tespit edilmiştir.

Dîvân'da 253 şiir bulunmakta olup bu şiirlerden 5'i Arapçadır. Çalışmamızda öncelikle Hulûsî mahlaslı şairlerden dîvânı yayımlananlar hakkında bilgiler verilecektir. Sonrasında dîvânı olmayan veya henüz tespit edilememiş Hulûsî mahlaslı dîvân/tekke şairleri zikredilecektir. Devamında kitap olarak yayımlamak için çalışmalarına devam ettiğimiz Hulûsî Dîvânı'nın, bilinen tek yazma nüshasının tavsifi yapılacak ve Dîvân'dan seçilen bazı şiirlerin transkripsiyonlu metinleri verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Hulûsî, Dîvân.

Ekoeleştiri Bağlamında Bir Okuma Denemesi: Zamansız

Dr. Öğr. Üyesi Enser YILMAZ

Siirt Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

Özet

İnsan ve doğa ilişkisi insanoğlunun gözünü evrende açmasıyla başlar ve bu ilişki günümüze kadar devam eder. İnsanoğlu çevreyle sürekli etkileşim halindedir. Bu etkileşim kimi zaman insanın kendini dönüştürmesi ve doğaya uygun hale getirmesiyle gerçekleşirken kimi zaman da doğayı dönüştürerek onu kendine uygun hale getirmesiyle gerçekleşir. Böylece insanoğlu bu dönüşüm sırasında doğayla karşı karşıya gelir ve onun dengesini bozacak kadar ileri gider. Özellikle modern çağda hız kazanan doğaya karşı girilen bu savaşın yıkıcı boyutları daha belirgin bir şekilde görülmeye başlanır. Endüstri Devrimi'nin beraberinde getirdiği yoğun sanayi, nüfus artışı, çevre kirliliği ve bütün bunların toplamı olan ekolojik dengenin bozulması sadece bilim adamlarının değil aynı zamanda sanatçıların da ilgisini çeker. İnsanoğlunun yapıp ettiklerinin bir yansıması olan edebi metinlerde insan-doğa ilişkisini çok eskiden beri görmek mümkündür. İnsanın doğa üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koyan, doğaya korumacı bir tavırla yaklaşan edebi metinler vasıtasıyla ekoeleştiri denilen kavram ortaya çıkar. Genel olarak ekoeleştiri, insan ile insan dışı varlıklar arasındaki ilişkiyi üzerinde durur. İnsanlık tarihi boyunca insanın kendi dışındaki canlılarla ilişkisi ele alınırken *insan'*a eleştirel bir şekilde yaklaşılır. Türk edebiyatında da eserlerinde doğayı işleyen yazarlardan biri de Latife Tekin'dir. 1980 sonrası Türk edebiyatında adından söz ettiren Latife Tekin, eserlerinde kadın hassasiyetiyle doğaya yaklaşır. İnsanoğlunun doğa üzerindeki tahakkümünü, doğaya verdiği zararı ve onun yıkıcı etkisini doğadan yana tavır takınarak ve bunu aynı zamanda feminist bakış açısıyla birleştirerek anlatır. Bu bağlamda Zamansız adlı roman, bütün dünyayı kasıp kavuran Covid-19 Pandemisi'nin ortaya çıktığı bir dönemde kaleme alınır. Pandemiden dolayı sokağa çıkma yasağının olduğu bir dönemde doğaya sığınan yazarın kaleminden çıkan bu eserde gelincik ve yılanbalığı arasındaki aşkın merkezinde gelişen olayların satır aralarında doğaya birtakım göndermelerin olduğu görülür. Farklı katmanlardan oluşan bu eserde aynı zamanda insanoğlunun doğada yarattığı tahribat gözler önüne serilir. Latife Tekin'in çoğu romanlarında görülen insanoğlunun doğada yarattığı yıkım Zamansız adlı eserin de katmanlarından birini teşkil eder. Bu çalışmada; doğa-insan ilişkisi, doğanın kendi içindeki döngüsü ve canlı türleri arasındaki ilişki ekoeleştiri bağlamında ele alınır.

Anahtar Sözcükler: Ekoeleştiri, Türk Edebiyatı, Latife Tekin, Zamansız

8. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Dinleme/İzleme Metinlerinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi

Yüksek Lisans Öğrencisi İbrahim Halil İNCİK

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

ÖZET

Bireyin yaşantıları neticesinde öğrenme iki farklı şekilde gerçekleşmektedir. Bunlardan ilki doğadaki çeşitli sembol, harf ve resim gibi unsurların göz ve beyin arasındaki ilişkiyle anlaması, okuyarak öğrenme; diğeryse sesleri algılayıp, anlamlandırıp ve zihninde yapılandırarak anlaması yoluyla dinleyerek öğrenme gerçekleşmektedir. Dinleme, öğrenmenin(anlamanın) iki yolundan biri olup insan hayatında en fazla kullanılan temel dil beceridir. Dolayısıyla dinleme en önemli anlama etkinliği olarak kabul edilmektedir. Binaenaleyh dinleme, bireyin öğrenmek maksadıyla en çok kullandığı dil becerisidir. Öğrencinin bir durumu veya eylemi anlamlandırabilmesi için bağlam içerisinde kullanılan sözcüklerin anlamını bilmesi gerekir. Bu nedenle öğrencinin anlamlandırma kapasitesinin artırılması için söz varlığının (kelime servetinin) zengin olması gerekir. Öğrencinin kelime servetini artırması için muhatap olduğu materyallerin söz varlığı açısından zenginlik taşıması gerekmektedir. Bu materyallerin zenginliği sebebiyle öğrenci söz varlığını artırmakta, zengin söz varlığına sahip öğrencilerinse anlama yetileri daha gelişmiş olduğu söylenebilir. Bu çalışmanın amacı 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki dinleme/izleme metinlerinin söz varlığı açısından incelenmesidir. Çalışmanın evreni ders kitapları olup örneklemini ise MEB Yayınları 8.sınıf Türkçe ders kitabıdır. Araştırma nesnesi olarak Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda okutulan MEB Yayınları 8. sınıf Türkçe ders kitabı seçilmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verileri toplamak amacıyla doküman analizi yöntemine başvurulmuştur. Verileri analiz etmek için ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada 8 temadan oluşan Türkçe ders kitabında her temada bulunan toplamda 8 dinleme/izleme metni söz varlığı açısından incelenmiştir. Dinleme/İzleme metinleri söz varlığı açısından metinlerde kelimeler, kelime grupları, deyimler ve atasözleri incelemeye tabi tutulmuştur. Her metinde yer alan etkinliklerde söz varlığına ait unsurlara yer verildiği tespit edilmiştir. Böylece öğrencilerin söz varlıklarını zenginleştirmek amacıyla dinleme/izleme metinlerinde geçen ve metnin tema ile bütünlüğünü sağlayan kelimelere yer verildiği saptanmıştır. Sonuç olarak 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki dinleme metinlerinin, soyut işlemler dönemine yeni girmiş olan 8. sınıf öğrencilerinin bilişsel gelişimi göz önünde bulundurulduğunda, Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan dinleme becerisinin söz varlığını zenginleştirmesi beklenen amaç ve kazanımları karşıladığı söylenebilir.

Anahtar kelimeler: dinleme metinleri, söz varlığı, Türkçe ders kitabı, dinleme-söz varlığı

Açık Öğretim Ortaokulu Türkçe Ders Kitaplarının Deyim Hazinesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Didem ÖZTÜRK

Bartın Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ömer KEMİKSİZ

Bartın Üniversitesi

Özet

Toplumsal kültürünün manevi parçacıklarından biri olan deyimler, toplumun felsefesini yansıtan özlü sözler olarak hem anlatıma zenginlik katması hem de kültür unsurlarını geçmişten bugüne taşıması bakımından önemlidir. Bu nedenle genç kuşakların, bu mirastan haberdar olmaları ve bu mirasa sahip çıkmaları sağlanmalıdır. Türkçe derslerinde deyimler, kültür unsurları aracılığıyla öğrencilere kazandırılmalıdır. Bu araştırmanın amacı Açık Öğretim Ortaokulu Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alan deyimleri tespit etmektir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın veri setini MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Yayınları tarafından hazırlanmış olan 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırmada ders kitaplarındaki deyimler sınıf seviyelerine ve metin türlerine göre incelenmiş, metinlerde en sık kullanılan deyimler tespit edilmiştir. Bütün sınıf seviyelerinde 24 olmak üzere toplam 72 metin araştırma kapsamında değerlendirmeye alınmıştır. İncelenen bu metinlerin 25'i öyküleyici, 28'i bilgilendirici, 19'u ise şiir türündedir. Araştırma bulgularına göre Açık Öğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda 204'ü farklı olmak üzere toplam 246 deyim, Açık Öğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda 196'sı farklı olmak üzere toplam 246 deyim, Açık Öğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda 226'sı farklı olmak üzere toplam 322 deyim kullanılmıştır. Açık öğretim ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alan toplam 814 deyimden 433'ü öyküleyici metinlerde, 309'u bilgilendirici metinlerde, 72'si ise şiirlerde kullanılmıştır. Toplam deyim sayılarının metin sayılarına göre ortalamasına bakıldığında öyküleyici metinlerde deyim ortalaması 17,32, bilgilendirici metinlerde deyim ortalaması 11,03 ve şiirlerde deyim ortalaması 3,78 olarak gerçekleşmiştir. Ders kitaplarında en fazla yer verilen deyimler "ne kadar" (f=15), "selam vermek" (f=14), "karar vermek" (f=13), "neler" (f=12), "o kadar" (f=10), "ortaya çıkmak", "yüzüne bakmamak", "zorunda kalmak (olmak)" (f=8) şeklinde belirlenmiştir. Bu deyimleri "fotoğraf çekmek", "hiç değilse (olmazsa)", "yok etmek" (f=7); "sözünü tutmak" (f=6), "eli silah tutmak", "fark etmek", "farkına varmak", "günlerden bir gün", "yerine getirmek", "zarar vermek" (f=5); "adım (adımını) atmak", "aklına gelmek", "elde etmek", "hakını vermek", "hizmet etmek", "hoşa gitmek", "iletişim kurmak", "ne var ki", "özür dilemek" (f=4) deyimleri takip etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Açık öğretim, Türkçe, ders kitabı, deyim

Tarih ve Edebiyatın Buluştuğu Bir Roman: “İbrahim Beyin Seyahatnamesi”

Doktora Öğrencisi Günel AHMEDOVA

Azerbaycan Milli İlimler Akademisi

Özet

Tarih ve edebiyat birbirine oldukça bağlı alanlardır. Biz edebî metinlerde tarihin, tarihî metinlerde edebiyatın olduğunu görmekteyiz. Tarihi edebiyata, edebiyatı tarihe bağlayan teller o kadar kuvvetlidir ki bu ikisini birbirinden ayrı düşünmek mümkün deyil. Tarih ve edebiyat ilişkisini araştırırken romanlara özellikle dikkat edilmesi gerekir. Zeynelabidin Maragayi'nin “İbrahim beyin seyahatnamesi” romanı da bu konuda büyük önem arz etmektedir.

"İbrahim beyin seyahatnamesi" ilk Azerbaycan romanlarından. Güney Azerbaycanlı Zeynelabidin Maragayi'nin romanı yazarın yaşadığı dönemin tarihî olaylarına ışık tutmaktadır. 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında İran'da, Güney Azerbaycan'da gelişen tarihî olaylar bu romanda bahsi geçen esas konuların başında gelir. Bu romanda baştan sona vatan sevgisi aşılanmaktadır. Romanın başkahramanı İbrahim Bey de Zeynelabidin Maragayi gibi vatanına âşıktır. Zeynelabidin Maragayi düşüncelerini İbrahim Bey karakterinin dilinden okurlarına aktarıyor.

"İbrahim beyin seyahatnamesi" romanının yazarı Zeynelabidin Maragayi dönemin tarihî, sosyal ve siyasî olaylarını hem tarihçi, hem edebiyatçı, hem de bir politikacı gözü ile o kadar profesyonel şekilde değinmiştir ki bu gözardı edilemeyecek bir başarıdır. Yazar İran'da cereyan eden olayları romanında büyük bir ustalıkla anlatmıştır. Bu eser İranın, Güney Azerbaycan'ın sosyal, siyasî ve tarihî manzarasını göz önüne sermiştir. Romanda İbrahim beyin Güney Azerbaycan toprakları olan Tebriz, Erdebil, Maraga, Urmiya gibi pek çok şehre seyahatine yer verilmiştir. O dönemde bu topraklarda meydana gelen olaylar okurların dikkatine sunulmuştur.

Yazarın romanı seyahatname şeklinde yazması da oldukça önemlidir. Çünkü seyahatnameler tarihle yakından ilgilidir. Bu açıdan bu romanın başka bir şekilde yazılması düşünülemezdi. Zeynelabidin Maragayi bu eserde İran'ın pek çok bölgesinde meydana gelen olayları anlatmıştır. Burada cehalet, hâkim zümrenin vatandaşlara karşı zulmü tenkit edilir. Bu kötü yönlerin ortadan kaldırılması ve vatanın güzel günler görmesi yazarın en büyük arzusudur. O, vatanını gelişmiş ülkeler arasında görmek istiyor ve bunun için elinden geleni yapıyordu. Romanı da vatanın iyi günler görmesi için yazmıştı. Kendi döneminde bunu maalesef değerlendirmemiş, aksine ona karşı gelmişler. Çünkü bu roman tarihi, sosyal, siyasi olayları göz önüne sermiş ve bunun neticesinde hâkim zümreyi pek hoşnut etmemiştir.

Anahtar Kelimeler: roman, tarih, edebiyat, vatan sevgisi, Zeynelabidin Maragayi

Nâbî ve Şeyh Gâlib'in Şiirlerinde Poetik Görüş ve İslam Bilginlerinin Etkisi

Doktora Öğrencisi Nur TOPALOĞLU

Atatürk Üniversitesi

Özet

İnsanlık tarihi ile ortaya çıkan kimi zaman ihtiyaç kimi zaman estetik kaygılarla oluşturulan sanat, temelde hakikatin aranmasıdır. Klasik Edebiyat'ta bu hakikat arayışı metafizik bir görüntü kazanarak mutlak hakikati arama şekline dönüşmüştür. Yansıtma kuramı, Sanat Felsefesi'nin en eski ve en tanınmış teorilerinden biridir. Batı dillerinden hareketle "Şiir Sanatı" olarak adlandırılan, Batı felsefesinin büyük düşünürlerinden Aristo'nun "Mimesis" ve Platon'un "Mimetik" olarak tanımladığı poetika kavramının Klasik Edebiyat'a yansımalarının incelendiği bu çalışmada Nâbî ve Şeyh Gâlib'in şiirleri İslam bilginlerinden İbn Rüşd, İbn Sînâ, İbn Arabî ve Fârâbî'nin poetik görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Nâbî ve Şeyh Gâlib'in şiir sanatı özelinde mimesis kavramının İslâm estetiğindeki algılanışı ve yorumlanması, Divan Edebiyatı'nın anlam dünyasını nasıl şekillendirdiğini incelemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Batılı sanat anlayışı ve İslâm inancının etkisiyle şekillenen tahyîl kavramı üzerinde durulmuştur.

Divan şiirinin poetik verilerinden hareketle karşılaştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada, divan şairlerinin kendi şiirlerinin nitelikleri ve şiirin nasıl olması gerektiği hususunda belirledikleri örtük kurallar aracılığıyla farklı benzetme unsurlarından yararlandıkları görülmektedir. Bu benzetme unsurları, şairlerin kendi şiirlerini en mükemmel şekilde takdim etme çabasının yanında, şiirlerin genel karakteristik özelliklerini de ortaya koymaktadır. Bu çalışmada genel olarak İbn Rüşd, İbn Sînâ, İbn Arabî ve Fârâbî'nin poetik görüşlerinden hareketle Klasik şiirde yoğun olarak kullanılan güneş, ayna, tecelli, cevher, mana, lafz, hüsn, mucize vb. kelimeler Nâbî ve Şeyh Galib'in şiirlerinde İslam bilginlerinin poetik görüşleri ile paralel şekilde ele alındığı görülmüştür. Şairlerin yaşadığı yüzyıldaki toplumsal gelişmeler ve fikri oluşumların etkisi Şeyh Galib 'de Sebk-i Hindi, Nabî'de ise Hikemi üslup olarak tezahür etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Poetika, İslam Bilginleri, Klasik Edebiyat, Şeyh Gâlib ve Nâbî

Ahmed Avni Konuk'un Mesnevi Şerhinde Kaynak Olarak Kullandığı Mesnevi Şerhlerinin İşlevi

Doç. Dr. Mehmet Nuri ÇINARCI

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Özet

Tasavvuf hayatının en önemli eserlerinden birisi olan Mesnevî, yazıldığı tarihten itibaren başta tarikat çevreleri olmak üzere toplumun bütün kesimlerinden ilgi görmüştür. Mesnevî içerdiği evrensel mesajdan dolayı yazıldığı dönemden hemen sonra tercüme ve şerh edilmeye başlanmıştır. Şerh ve tercümelerin genel gayesi ise Mesnevî'nin çağları aşan mesajlarını onlardan istifade edecek insanlara sunmaktır. XV. yüzyılda başlamış Mesnevî'yi şerh etme geleneği günümüze kadar sürmüş ve günümüzde de halen devam etmektedir. Ahmed Avni Konuk'un 1929 tarihinde başlayıp 1937 tarihinde bitirdiği Mesnevî-i Şerif Şerhi, XX. yüzyılda yazılmış ve Mesnevî'nin tüm ciltlerine yapılmış geniş hacimli şerhlerdendir. Ahmed Avni Konuk da her şarih gibi şerhini yazarken birçok kaynaktan yararlanmış ve bu kaynakları çeşitli yönleriyle şerhinde kullanmıştır. Konuk, Ankaravî İsmail Rusûhî ve Reynold A. Nicholson'ın şerhlerinde yaptığı gibi şerhinde kullandığı kaynakların isimlerini mukaddimesinde zikretmiştir. Elbette şerhin tamamında mukaddime isimleri zikredilmeyen kaynakların da kullanıldığı görülmektedir. Şerhlerde kaynak kullanımı her şarih için kaçınılmaz bir olgudur. Çünkü Mesnevî'nin barındırdığı batınî düşüncenin daha iyi açıklanması için bu minvalde yazılmış kaynaklara müracaat zaruri bir durumdur. Şarihin kullandığı kaynaklar içerisinde şerhin anlam dünyasına katkı sağlayan kaynakların başında başka şarihler tarafından yapılmış Mesnevî şerhleri gelmektedir. Ahmed Avni Konuk, hem Farsça hem de Türkçe yazılmış Mesnevî şerhlerinden istifade etmiştir. Farsça şerhlerin çoğu ise Hintli şarihlere aittir. Hintli şarihlerin şerhlerini kullanmada hiç şüphesiz ona hocalık yapmış ve kendisine mürşidim dediği Muhammed Es'ad Dede'nin büyük bir etkisi vardır. Nitekim Muhammed Es'ad Dede'nin Mesnevî şerhinde istifade ettiği Hintli şarihlere ait şerhlerin tamamına Ahmed Avni Konuk şerhinde de rastlanır. Bu çalışmada Ahmed Avni Konuk'a ait Mesnevî-i Şerif Şerhi'nin ilk cildinden hareketle şerhte kullanılan diğer Mesnevî şerhlerinden nasıl istifade edildiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Evvela şerh metninde bulunan ve kaynak olarak kullanılan Mesnevî şerhleri tespit edilmiş akabinde ise bunlardan nasıl yararlanıldığına dair örneklerle izahat getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesnevi-i Şerif, Ahmed Avni Konuk, Kaynak Kullanımı, Mesnevi Şerhleri

Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye'de Mevlana Muhibbi Şairler

Doç. Dr. Mehmet Nuri ÇINARCI

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Özet

İslam tarihinin en büyük mutasavvıflarından birisi olan Mevlana, gerek düşünceleri gerekse de düşüncelerini aksettirdiği eserleriyle Anadolu'da teşekkül eden sufi kültürünün neşv ü nema bulmasında önemli bir paya sahiptir. Kur'an-ı Kerim ve hadis kaynaklı insanı merkeze alan hümanist anlayışıyla her millet ve her dinden insanı etkileyen Mevlana, başta tasavvuf erbabı olmak üzere toplumun her kesiminden insanın teveccühüne mazhar olmuştur. Mevlana'nın toplum katında bu denli saygı görmesi Osmanlı döneminde yaşayan şairlerin şiirlerine de yansımıştır. Nitekim birçok şair divan ya da mecmularda bulunan şiirlerinde Mevlana'yı övmüş ve ona olan muhabbetlerini dile getirmişlerdir. Hatta şairlerin Mevlana'yı övdükleri bu şiirler, XIX. yüzyılda yaşayan gümrük idaresi kâtiplerinden Vâsıf Bey tarafından Mecmû'a-i Medâiyih-i Mevlânâ adıyla bir mecmua halinde tertip edilmiştir. Mevlevî şairlerin biyografilerini Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevlana adlı şairler tezkiresinde anlatan Esrâr Dede'nin eserinde de bu minvalde yazılmış şiirlere rastlanmaktadır. Mevlana'ya duyulan sevgiyi ve bir din büyüğü olarak şairlerin ona karşı besledikleri saygıyı, şairler bazen tek beyitle bazen de şiirlerinin tamamında işlemişlerdir. Tezkiredeki şiirlerde her şairin Mevlana'ya yüklemiş olduğu anlam kimi zaman benzer kimi zaman da farklıdır. Mevlana'ya dair şiirlerin dil itibarıyla sadece Türkçe değil Arapça ve Farsça örneklerine de rastlamak mümkündür. Bu çalışmada Mevlana'ya duyulan sevgi ve özellikle onun mutasavvıf kimliğinden dolayı yapılan övgü şiirlerine yer verilmiştir. Şiirlerin tamamı bir sempozyum bildirisinin sırlarını açacağından sadece şiirlerin muhtevalarına değinilmiş ve her bir başlık için tek şiir örneğine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mevlana, Tezkire-i Şuara-yı Mevlevi, Mevlana Sevgisi, Mevlevi Şairler

Cryonics and the “Not-yet” Psychology of Hope in Mary Shelley’s “Roger Dodsworth: The Reanimated Englishman”

Asist. Prof. Dr. Neslihan ŞENTÜRK UZUN

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Abstract

Cryonic preservation today has gone beyond a mere utopia: Actual practices have become increasingly prevalent over the past decades. Resuscitating the bodies of people in cryostasis (reanimation), hence suspension of life, may grant humankind the hope to practically warp the time and exist in the future. Yet this procedure is not without potential pitfalls: Cryogenical preservation goes hand in hand with a literal dislocation of body and consciousness, transporting the subjects from the familiar spatio-temporal setting to an eerie universe.

Two centuries back English novelist Mary Shelley wrote on the hoax of Roger Dodsworth – a man who had purportedly been buried under an avalanche for 166 years, thawing and rising up again in 1826. In her short essay masquerading the newspaper articles handling this case, Shelley forges an extended Dodsworth hoax that is not only ahead of her time, but still relevant today: Along with missing evolution of genes, cells and body, those whose animation is cryogenically suspended, as Shelley duly points out, will miss the evolution of collective consciousness in an advanced future. However, instead of portraying a reanimated man afflicted with fragmentation of self and severe trauma, Shelley’s essay investigates Roger Dodsworth’s curiosity along with mental flip-flops in the face of an uncanny surrounding. In other words, the spectral arrival of an antiquated man signifies not only strangeness that is yet to be articulated, but also an idiosyncratic readjustment of self and consciousness due to suspension of time and animation. Describing the event as being “not of impossible occurrence”, Shelley seems to position herself on a 19th-century pendulum swinging back and forth from dejection to hope and becomes one of the first people to affirm the likelihood of cryonics, which was seen utopic or even dystopic at the time.

Keywords: Mary Shelley, hoax of Roger Dodsworth, cryonics, uncanny, dystopia

A Stylistic Analysis of Jokes as A Medium of Criticism

Asist. Prof. Dr. Seçil VARAL

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Abstract

Jokes are funny stories that are usually narrated with the intention of creating amusement or laughter in everyday life which makes them a significant part of oral tradition as well as culture. Even though jokes are primarily considered to be used as a form of entertainment, many jokes—especially those with a specific theme, like race, religion, or politics—serve a deeper purpose by subtly criticizing society. In this respect, the use of humour as well as indirection allows them to transmit and criticize sensitive social issues by avoiding debasing expressions as well as de facto thoughts and conventional bias of society while simultaneously making people laugh. To achieve this, jokes heavily rely on not only ‘puns’, ‘ambiguities’, ‘repetitions’, and ‘stock characters or stereotypes’ whose follies or mistakes are displayed in order to arouse laughter but also stylistic devices such as foregrounding, deviation, implicature and presupposition etc. By way of stylistic approach this study will look at their structures, themes, and literary techniques, as well as the way they use humour to convey their principal concerns. The study thus seeks to demonstrate that jokes actually deal with something that is beyond the words and stylistic analysis will help to lay bare the hidden or overlooked criticism predominated by the entertainment.

Keywords: stylistic analysis, jokes, politic jokes, religious jokes, ethnic jokes

Türk Edebiyatında Fantastik ve Gulyabani Üzerine Bir Değerlendirme

Aleyna AVCI
Akdeniz Üniversitesi

ÖZET

Fantastik, hayal gücü ile edebi yeteneğin birleşmesiyle ortaya çıkmış, okuru gerçek olmayan olay ve karakterler dünyasına taşıyan bir metin türüdür. Son zamanlarda J.R.R. Tolkien'in Hobbit, Yüzüklerin Efendisi ve C.S. Lewis'in Narnia Günlükleri gibi eserlerle oldukça popüler olan bu tür, aslında geçmişi çok uzaklara giden ve hemen herkesin bildiği Alice Harikalar Diyarında gibi kitaplarda karşımızda çıkan bir kurgu düzenidir. Türk edebiyatında oldukça önemli yere sahip halk hikâyelerinde, destanlarda da çoğu zaman bu türden bir kurguya rastlanır. Bu kurgunun en belirgin özelliği gerçeğe dayalı olmamasıdır. Ancak bu durum da kendine özgü bir gerçeklik oluşturur ve yeni bir evren ortaya çıkarır. Fantastik eserlerde sözü edilen mekânların, canlı türlerinin ve diğer öğelerin bizim dünyamızda olmayan, kendilerine özgü özellikleri vardır.

Bu çalışmada Türk edebiyatında Osmanlının son dönemlerinde toplumu aydınlatma vazifesi üstlenmiş yazarlarımızdan biri olan Hüseyin Rahmi Gülpınar'ın bâtıl inançlarla saf ve namuslu insanların nasıl kandırıldığını anlatan Gülyabani romanı ele alınmıştır. Amaç, edebi eserlerin bir öğretmen işlevini nasıl üstlendiğini romandan alıntılarla belgelemektir. Bunun için belge tarama yöntemi ile Gülyabani romanı incelenmiş, yazarın boş inançları nasıl mahkûm ettiği ve okuru adım adım batıl inançtan pozitif ilimlere nasıl yönlendirdiği gösterilmiştir.

Sonuç olarak, Hüseyin Rahmi Gülpınar, Gülyabani'de gülünç bir vakayı hiciv aracı olarak kullandığı ve "toplum için sanat" anlayışıyla okuru bilinçlendirmeyi amaçlamıştır. Yazara göre toplum içinde çoğu zaman korkuya sebep olan, körü körüne bağlanmış pek çok inanç yersizdir. Batıl inançlar ve hurafelerin aslında gerçek değildir. Bunlara inanmak zaman kaybıdır. Bu yönüyle Hüseyin Rahmi Gülpınar'ın fantastiğe yaklaşımının pozitivist yönde olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Türk Edebiyatında Fantastik, Hüseyin Rahmi Gülpınar, Pozitivizm

Füruzan Benim Sinemalarım Öyküsünden Günümüz Sosyal Medyasına Özenti Üzerine Bir Değerlendirme

Zeynep YAMANCI
Akdeniz Üniversitesi

ÖZET

Çağdaş Türk Edebiyatı'nın önemli kadın yazarlarımızdan biri olan Füruzan, öykü ve romanlarında kadın karakterlerin üzerinde oldukça durmuştur. Eserlerinin başkahramanı genellikle kadınlardır. Yazar, bu kadınları adım adım bir psikolojik dönüşümle birlikte ele alır. Örneğin düşmüş bir kadın işleniyorsa, kötü yola düşme serüveni melankolik bir şekilde ilerler ve okur, kadındaki dönüşümü aşama aşama fark eder. Benim Sinemalarım öyküsündeki Nesibe karakteri onun bu türden anlatılarına tipik bir örnek oluşturur. Onun hayatı, izlediği sinema yıldızlarının yaşantısına özenmesi ile gün geçtikçe tepetaklak olur. Bu değişim okura aynı zamanda özenti hayatların tehlikeli sonunu da gösterir. 1970'lerde yazılan bu romanı günümüz sosyal medya araçlarına benzetmek veya onlarla kıyaslamak mümkündür. Öyküdeki Nesibe'nin yaşadıklarını günümüz gençliğinin büyük birçoğu yaşamaktadır. Özellikle kısa video yayınları yapan Reels, Tik Tok gibi uygulamalar veya şaşalı hayatları insanların gözüne sokan Instagram, Facebook benzeri platformlar pek çok gencin aklını ve gönlünü çelmektedir.

Bu araştırmada, Benim Sinemalarım öyküsünde çizilen toplum panoraması ile günümüz sosyal medyası arasında bir kıyaslama yapılmıştır. Bunun için önce öyküdeki genel durum tasvir edilmiş, sonra günümüzde şekil değiştirmiş olsa da benzer yaşantıların var olduğu platformlardan alınan örneklerle zaman, mekan ve insanlar değişse de özenti yaşamların değişmeyen akıbetleri gösterilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Füruzan, Öykü, Sosyal Medya.

Old Wine in a New Bottle: Covid-19 Literature

Professor Ebtesam MohamedEl-Shokrofy

Faculty of Education, Damanhur University, Egypt.

ABSTRACT

Since its emergence in early 2020, Covid-19 pandemic has become the core of interdisciplinary studies, for it has affected not only people's lives, but all aspects of life: science, politics, culture, language, and social behavior. Being the shortest form of literature, poetry has been the first to reflect on the pandemic. "Lockdown" is the first English poem to be written about the pandemic by Simon Armitage in April 2020. It resonates with both Thomas Nash's "In Time of Pestilence" 1593 and Elizabeth Landon's "Scenes During the Plague at Gibraltar" 1837. This paper stresses the role of literature at hard times or what is called "Literature of Crises", throughout discussing the literary, social, cultural, historical and psychological effects of the pandemic. Theoretically, the paper draws on intertextuality and interdisciplinarity in comparing the three selected poems.

Keywords: Covid-19, intertextuality, interdisciplinarity, Simon Armitage

الملخص

يعرف أدب الكورونا بأنه الأدب الذى بدأت كتابته منذ بدايه تفشى وباء الكورونا فى العالم بدايه من يناير 2020 حتى كتابه هذه الورقه البحثيه فى أغسطس 2022. وفى الوقت الذى انخرط فيه المحللون السياسيون واللغويون والأطباء وعلماء الاجتماع وعلماء النفس وغيرهم فى تحليل تلك الظاهرة المستجدة ، كان للأدب دوره فى رصد وتحليل نفس الظاهرة بأدواته الخاصه. وينتمى هذا النوع من الكتابات الى ما يسمى بأدب الأزمات . وهو يظهر بعد انتهاء الأزمة نفسها بوقت كافى يسمح للكاتب برؤية الأحداث وتحليلها بشمولية أكثر. لذا قلما يكتب الأدب فى أثناء الأزمة ذاتها. وفى قليل من الأحيان ينفعل الكاتب انفعالا لحظيا بالحدث فتهيج مشاعره وينطلق لسانه معبرا عما بداخله. ولعل شاعر البلاط الأنجليزى سيمون أرميتاج هو أول من كتب قصيدته "رهن الإقامة الجبريه" عن فيروس الكورونا فى مطلع أبريل 2020. ربما يرجع هذا الى أن الشعراء أكثر وأسرع الأدباء تأثرا بالحدث فيرتجلون الأشعار من فورهم، وقد يرجع السبب فى ذلك الى قصر الشعر نفسه مقارنة بباقي الأجناس الأدبية الأخرى حيث لا يستغرق وقتا طويلا فى الكتابة مثل الرواية أو المسرحية أو حتى القصة القصيرة. ولعل قصيدة سيمون أرميتاج تذكر القارىء بقصيدة " فى زمن الوباء " الذى كتبها الشاعر الأنجليزى توماس ناش فى نهاية القرن السادس عشر 1593 وقصيدة " الطاعون على جبل طارق " للشاعرة اليزابيث لاندون 1837. وعلى عكس قصيدتى ناش ولاندون اللتان تسودهما النبرة التشاؤمية الحزينه والبكاء على الجثث الملقاة فى كل مكان، تبث قصيدة أرميتاج أملا جديدا فى الحياة وامكانية العبور والانتصار. يتناول هذا البحث الثلاث قصائد بالدراسة، من منظور بينى / تناصى ، حيث تتقاطع القصيدة كشكل أدبي مع الدلائل الاجتماعية والعلمية والسياسية واللغوية والتاريخية المرتبطة بالحدث.

The Impact of hybrid learning on the academic performance of Egyptian EFL learners

Wesam Khairy Mohamed Morsi

Abstract

Hybrid learning is defined as integration of online learning tools to the classroom traditional instruction. In the era of digital technology, using hybrid or blended learning in educational institutions has become very popular and common as it complements traditional instruction with a variety of educational technology and online tools. This research paper is quasi- experimental. Participants are 66 students enrolled in a private university in Egypt. The control group receives traditional learning, while the study group receives hybrid learning through the following: an electronic book that has extra interactive exercises and tutorials; e-learning management system; and adoption of the flipped approach in instruction. Students in both the control and the study groups fill out a questionnaire to evaluate the effectiveness of using hybrid learning, the content of the course and the quality of interaction and instruction. Results of the Pre-tests and Posttests are analyzed using SPSS, namely the t-test to examine any significant differences of the learning outcomes when comparing results of the control group and the study group. Students' satisfaction of the hybrid learning environment is also investigated from the results of the questionnaire qualitatively and quantitatively.

Keywords: hybrid learning, EFL learning, student – teacher interaction

الملخص

أن استخدام التعلم المدمج أو المختلط في المؤسسات التعليمية أصبح شائعاً وذلك لأنه يكمل التعليم التقليدي بمجموعة متنوعة من التقنيات التعليمية والأدوات عبر الإنترنت. هذه الورقة البحثية شبه تجريبية. المشاركون هم ستة وستون طالباً مسجلين في إحدى الجامعات الخاصة في مصر. تتلقى المجموعة الضابطة التعلم التقليدي بينما تتلقى مجموعة الدراسة التعلم الهجين من خلال ما يلي: كتاب إلكتروني يحتوي على تمارين ودروس تفاعلية إضافية ؛ نظام إدارة التعلم الإلكتروني. واعتماد النهج المقلوب في التعليمات. يقوم الطلاب في كل من مجموعتي الضبط والدراسة بملء استبيان لتقييم فعالية استخدام التعلم الهجين ومحتوى الدورة وجودة التفاعل والتعليم. يتم تحليل نتائج الاختبار القبلي والبعدي باستخدام برنامج SPSS ، أي اختبار t لفحص أي فروق ذات دلالة إحصائية في نتائج التعلم عند مقارنة نتائج المجموعة الضابطة ومجموعة الدراسة. و سيتم أيضاً التحقق من رضا الطلاب عن بيئة التعلم المدمج من نتائج الاستبيان نوعاً وكمياً.

الكلمات المفتاحية: التعلم المدمج ، تعلم اللغة الإنجليزية كلغة أجنبية ، التفاعل بين الطالب و المعلم

Al- Ghirban (The Crows) Revisited: a Modern Play Based on Paradox

Dr. Ruwayda Gaber Al- saadany
Al- Azhar University, Egypt

Abstract

One of the main tenets of new criticism is paradox. According to Cleanth Brooks, irony is part and parcel of paradox. In addition, D. C Muecke's argues that paradox has three main elements that are the contrast of reality and appearance, the comic element and the element of detachment. These three elements can be discussed through *The Crows (Al- Ghirban)*.

The Crows (Al- Ghirban) is a play that was written by M. M. Enani in 1987. Although *The Crows* has been studied more than once, it needs to be revisited. This play mainly relies on an important historical incident, (Famine in Al- Mustansr's Era), from the perspective of the Egyptian commoners not from the perspective of the official documented history. Hence, it is proper to stand on the employment of paradox and accordingly irony in this play.

In his *The Compass of Irony*, Muecke classifies irony into Verbal Irony, Irony of events, dramatic irony, irony of self – betrayal, irony of dilemma, private irony, and irony of detachment. These elements can be discussed through *The Crows*. For instance, Irony of self- betrayal can be a proper description to the transformation of the social position of Maesa, the main heroine of the play, who turns voluntarily into a concubine of the ruler. Private irony can be noted also through Samraa's character who struggles deeply to divert the attention of Zuhier to her. Also the play is rich in many incidents that express verbal, dramatic, dilemma ironies, etc.

In brief, this paper will rely on the concept of paradox with its related concepts of irony as they are discussed in *Irony and The Ironic*, and *The Compass of Irony* by D. C Muecke, as a method of analyzing *The Crows*.

Keywords: Paradox, verbal irony, private irony, dramatic irony, irony of self- betrayal

Linguistic Landscape as A Tool for Measuring Religious Freedom and Diversity: The Case of the Kingdom of Bahrain

Yasser A. Gomaa

Faculty of Arts, Assiut University, Egypt

Abstract

The study at hand is the third scholarly publication focusing on the Linguistic Landscape (LL) of the kingdom of Bahrain, and the first in Western Asia to examine the languages used on signage in worship places. It aims to bring a perspective on the Bahraini Religious Linguistic Landscape (BRLL). An analysis was conducted to determine how frequently different languages are used on signs in several religious places in Bahrain. An insight into the informative and symbolic functions of these languages, as well as their prestige, is provided. Spolsky and Cooper's theoretical framework (1991) and Spolsky's (2009) are utilized to expound the status of these languages. A scrupulous attention is paid to Arabic, the Bahraini national language, and English. On top of that, an outline on religions in the Kingdom of Bahrain is presented. The study concludes that the BRLL has a rich fabric that is displayed in a wide gamut of signs, expressing the different religions. A very wide array of languages is used within these places of worship, representing the ethnic diversity of their attendees. The use and placement of large signs belonging to different religions in public spaces is widely accepted in Bahrain. In addition, the BRLL reflects Bahrain's commitment to peaceful coexistence, religious freedom, tolerance, and multiculturalism. Furthermore, it depicts Bahrain - which has the highest percentage of places of worship in the world in relation to its population and area - as a tranquil oasis of religious freedom in the Middle East and a tolerant home to many religions, ethnicities, cultures, and pluralism.

Keywords: Religious Linguistic landscape, Bahrain, religions, co-existence, freedom of worship

التحليل المعرفي للعبارات الساخرة في كتاب محمود السعدني: على باب الله

هبة عز الدين محمد محمود حسين

باحثة ماجستير

اللغة الإنجليزية

جامعة قناة السويس

المستخلص

إن اللغة هي وسيلة التواصل بين الشعوب، حيث أنها تيسر التواصل والحديث بين الجميع. بينما تحتوي اللغة معنى ضمني الذي يتطلب استخدام بعض الأدوات للتمكن من فهم مقصد هذا المعنى الضمني والذي بدوره يجنبنا من سوء فهم هذا المقصد. ويحمل هذا المعنى مترادف ساخر. وأوضح الأدباء والمؤلفون المعنيون بدراسة اللغة أن العبارات الساخرة تقصد المعنى المضاد للمعنى الحرفي المذكور. للسخرة ثلاثة أنواع: المفارقة الظرفية والمفارقة الدرامية والسخرية اللفظية أو الكلامية (بيرين، 1969، ص 115). يكون التركيز في هذه الرسالة على النوع الثالث من السخرة وهي السخرية اللفظية أو الكلامية. حيث تهدف تلك الرسالة إلى معرفة الدلالات المعرفية لعبارات السخرية اللفظية أو الكلامية طُبقت على عبارات مختارة من اقتباسات محمود السعدني من كتابه "على باب الله".

للكتاب الساخرين سلاح وحيد وفريد ألا وهو السخرة. فمن خلال السخرة يمكنهم فعل الكثير مثل التعبير عن آرائهم وتوجهاتهم. وبما أن العينة التي يتم تحليلها في هذا البحث كُتبت بقلم كاتب عربي ساخر للحياة السياسية، كان لابد للباحث استنتاج والحديث عن السمات الخاصة بالكتاب الساخرين خاصة النوع المعنى بالسخرية في المجال السياسي. وجليد بالذكر أن السمة السائدة في السخرة يغلب عليها طابع الدعابة التي لا شك أنها أحد الصفات الخاصة بالمجتمعات العربية. حيث يرى العديد من الكتاب أن روح الفكاهة تغلب على الشعوب العربية حتى في أكحل الأمور، فيضحكون في المآسي التي غالباً ما تكون مآسي بسبب قهر سياسي أو ركود اقتصادي (شخاشيرو، 2009، ص 3). وبالتالي فإن هذه الدراسة معنية بالتحقق من دوافع وأسباب كتابة العبارات الساخرة من قبل الكاتب الساخر محمود السعدني والتي تكمن في رفضه للتوجهات السياسية أو الاجتماعية المفروضة عليهم من قبل السلطات العليا.

الكلمات المفتاحية: التجسيد، الموسوعي، التصور المفاهيمي، الأدوات الدلالية المعرفية، النموذج الأولي ونظرية الدعابة.

A Cognitive Analysis of Ironic Quotes in Mahmoud El-Saadany's Book: Standing by Allah's Door

Heba Ezzeldin Mohamed Mahmoud Hussein

Assistant Lecturer

Suez Canal University

Abstract

Humour is part of Arab life; one can almost argue that humour kept the Arab spirit going in the darkest of recent times. Arabs laugh at their misery, whether it stems from political oppression or economic depression (Chakhachiro, 2009, p.3). This study provides the reasons for using verbal ironies by Mahmoud El Saadany; these reasons whether he refuses political or social perspectives. This study aims to investigate the cognitive semantics of verbal ironies applied to data selected from ironic quotes by Maahmoud El-Saadany's *standing by Allah's Door*. Mahmoud El Saadany has only one weapon which is irony. Through irony, they can express their opinions and perspectives. Henc, the data chosen in this text are written by a sarcastic Arab writer in the field of politics, so this study examines features of sarcastic Arab writers on political irony. This study is organized as follows: Introduction, four chapters and Conclusion. Thus, in general, the study comprises two components; a theoretical part which is in chapter one and two, and an applied part which is in chapter three and four.

Keywords: Embodiment, Encyclopaedic, Conceptualisation, cognitive semantic tools, prototype and Punch line.

Ecological trauma in a Documentary Narrative: Svetlana Alexievich's *Voices from Chernobyl* as an Example

Shaimaa Gamal Anwar

Researcher, Fayoum University

Gehan M. Anwar

Associate Professor, October 6 University

Abstract

The aim of the study is to investigate the Ecological trauma in the documentary fiction, *Voices from Chernobyl: The Oral History of a Nuclear Disaster* (2006) by the Belarusian author Svetlana Alexievich. It follows an eco- critical theory set by Lauren Woolbright in her article "Wounded Planet, Wounded People: The Possibility of Ecological Trauma" (2011), taking into consideration that an authentic and ethical relationship between human being and nature, the permanent inseparable parts of the ecosystem, must be established. That is why humanity must understand the surrounding natural world (Woolbright 1-4). The research paper also explores how far natural disasters act as a counter trauma or as a revenge or punishment for human irresponsible mal-behaviors and actions, or, in other words, how far PTSD as well as the ecological trauma act as a direct response to the man-made ecological disasters such as: the explosion of Chernobyl Nuclear Power Plant in 1986. Since nature gets traumatic by the human recklessness towards it, it warns and punishes humans with natural disastrous phenomena. Humans, then, must be prepared to delve more into environmental protection and suitability.

Key words: Eco-criticism; PTSD; Ecological trauma and response; Documentary Narrative; Chernobyl disaster; Sustainability

The influence of Translanguaging Pedagogy at Zayed University in the United Arab Emirates: a case of Arabic & English.

Dr. Ahmad Aljanadbah- Arabic department – ZU – Abu Dhabi

Abstract

The United Arab Emirates with their unique population constellation faces challenges in its educational institutions. More than 80 % of the population are expatriates, and one finds the same percentage of foreign educators at its universities (Strauss & Corbin 1998). The language of instruction in the UAE is English, while the students are native speakers of Arabic.

Now the county is at an important crossroads, wanting to move forward with its economic development, while at the same time attempting to preserve and promote its cultural heritage and language. Here, translanguaging as a pedagogical stance as expected it can become an effective tool at universities to be used to educate students for the growing job market as well as encourage them to continuously enhance the proficiency of their native language, Arabic (Grabe, 2009).

To understand the influence and the role of Translanguaging in bilingual classroom the current study examined the impact of Translanguaging use, in this case Arabic and English were a case study, on second language skills. The study involved (a) a treatment group (n = 41): those receiving a text with Arabic glosses (i.e., only meaning) for difficult words and allowed to discuss their summaries in L1, and (b) a control group (n = 32): those receiving only English text, without glosses or discussion in Arabic. After the completion of the first stage, students were provided a set of 20 questions involving three major types: (a) the main idea, (b) supporting details, and (c) word/meaning. The instrument obtained a Cronbach's reliability coefficient of .96. The findings revealed no significant difference between the two groups based on the treatment condition overall $t(64) = -1.86$, $p = .87$. Also, no significant difference was observed on any of the three types of comprehension questions. Teaching implications and limitations of the current study will be discussed.

Keywords: Translanguaging, influence, bilingual education, second language.

Yomeddine by Abu Bakr Shawky: A Study of Picture and Discourse

Dina Ahmed Ramadan, PhD

Department of English Language and Literature, Faculty of Women,

Ain Shams University, Cairo, Egypt

Abstract

Yomeddine "Judgement Day" (2018) is an Arabic film written and directed by the Egyptian-Austrian filmmaker Abu Bakr Shawky about a Coptic Christian leper, called Beshay, who has never left the leper colony since he was abandoned by his family in his childhood. After the death of his wife who couldn't survive leprosy, Beshay decides to search for his family. His 10-year-old Nubian Muslim friend 'Obama' insists on accompanying him in his journey using a cart pulled by their donkey 'Harby'. "Beshay will cross Egypt and confront the world with all its sorrows, its hardships and moments of grace, in his quest for a family, a place to belong, a little humanity." (Billington, 2019)

This study gives a closer look at the film Yomeddine, its picture and discourse using the multimodal approach by Norris (2016). Since this paper investigates cinema, an approach that goes beyond the level of linguistic analysis is needed. For cinema does not only depend on

language. Cinema according to Bazin (1967) is a reflection of reality. In other words, the aesthetics of a film depends on the camera depiction of reality. Arnheim and Eisenstein (1954) put more emphasis on the importance of film editing in creating the artistry sense of cinema.

Norris (2004, 2011a) states that multimodal (inter)action analysis investigates language and other modes as part of the individuals in the world. In other words, language and other modes are part of the actions performed by the individuals, the environment and the objects. Norris adds that “. . . other multimodal theories fall short of explanatory tools that allow for the analysis of exactly *how* social actors, world and objects connect.”

In Norris framework of multimodal (inter)action analysis mediation is a main theoretical concept. By mediation she means that there is mediation between social actors (doers of the action) and the cultural tools / mediational means they act with or through. Norris 2016 wraps up all this stating that the unit of analysis consists of “. . . human(s) + cultural tools with their always present inherent tension” (p.148).

Multimodal (inter)action analysis (Norris, 2004, 2011a, 2016) is a comprehensive methodological framework that incorporates the verbal with the nonverbal along with objects and the environment that humans act and interact with in the world.

To understand the film and evaluate it, elements of filmmaking should be discussed. Those elements are literary design (including the story and the script), visual design (including what we see on screen such as performance, lighting, makeup, costumes, décor, etc.), cinematography (including the camera angle, lens choice, and the camera movement), editing (including sequencing the shots in the film), and sound design (sound components in the film).

The current study investigates the film “Yomeddine” in an attempt to show the elements of the film from a linguistic viewpoint. Utilizing the multimodal (inter)action approach, the paper sheds some light on the cinematic elements of the film. It is an interdisciplinary study that connects both linguistics and filmmaking.

Keywords: multimodal interaction analysis, cinematic techniques, picture and discourse

من "شيكاغو" الى "لوددت أن أكون مصرياً": المسار الاستثنائي للنص

أ.م. د. سحر سمير يوسف إبراهيم

أستاذ اللغويات و الترجمة المساعد

رئيس قسم اللغة الفرنسية و آدابها و الترجمة الفورية

كلية الدراسات الإنسانية – فرع البنات

جامعة الأزهر

الترجمة ، المسرحية و السترجة

انطلاقاً من ملاحظة إدوارد غليسان حول الترجمة ، والتي قدمها على كونها « فن للتضاعف والازدياد »، تقترح الدراسة محل البحث فحص لحالة محددة تركز على مبدأ تعدد الفعل الترجمي من خلال ملاحظة مراحل استثمار نص أدبي واحد بعدة وسائل و من خلال أجناس أدبية و فنون مختلفة. يتم فحص عملية الترجمة هنا بعيداً عن النظرة التقليدية المقتصرة على إبرازها كآلية نقل لغوي بحتة، لنرى كيف تصبح مصدراً لتسلسلاً إبداعياً، يستمد قيمته أساساً من قدرته على التغيير و التحويل و الانفتاح.

شهدت رواية شيكاغو لعلاء الأسواني مسارا متفردا – حيث تُرجمت من العربية إلى الفرنسية في شكلها الروائي ثم تم نقلها إلى المسرح الفرنسي قبل أن تعود مرة أخرى إلى اللغة العربية في شكل سترجة (ترجمة فوقية) لعرض مسرحي باللغة الفرنسية على خشبة أحد المسارح المصرية – ويمثل هذا المسار الاستثنائي انعكاساً لجميع أشكال الترجمة المدرجة في تصنيف عالم اللغويات الشهير جاكوبسون (بين اللغوية ، بين النوعية ، والبيسيمائية). وبناء عليه فإن هذه الرواية التي تحولت إلى عرض مسرحية تعتبر، دون شك، مادة غنية جداً للتفكير في ظاهرة التداخل و التضافر بين الألوان الفنية و التي أصبحت محورية في الإنتاج الأدبي والفني المعاصر مؤخراً.

تتركز الدراسة على الاتجاهات المختلفة و المتشعبة لهذا المسار الاستثنائي للرواية موضوع الدراسة و من ثم تم تقسيمها وفق المراحل الخمس التي شهدتها عملية النقل وإعادة الصياغة من وسط لآخر و من لون إبداعي لآخر: الترجمة من لغة لأخرى، والترجمة الممتدة (صياغة النص البديل)، المسرحية، العرض المسرحي، وأخيراً الترجمة الفوقية (السترجة أو السرتلة). و ما بين المرحلة الأولى و المرحلة الأخيرة، يشهد النص عدد من التغيرات الهامة التي يطلق عليها منظرو علم الترجمة " التحول الإبداعي".

ومما لا شك فيه فإن هذا المسار الفريد يثير مجموعة من الأسئلة الهامة : ما الذي تضيفه جماليات الفنون الأخرى إلى النص الروائي في مثل هذه الحالات من الاندماج الإبداعي اللاحق؟ هل يشكل ذلك إثراء للمادة الأدبية أم مسخ لهويتها الأولى ؟ وهل يضمن بالضرورة النجاح الساحق لنص أدبي في لون معين المقومات اللازمة لنجاحات متلاحقة في ألوان أدبية أخرى إذا ما نقل إليها ؟ كيف يتم الانتقال

بمرونة من اللون السردي إلى الدرامي ثم من النص الدرامي إلى العرض المسرحي ؟ وهل سيكون لهذا الأخير أي تأثير على الهوية الأصلية للعمل الأدبي وقيمته الفنية و حجم استقباله ؟ و أخيراً، كيف يحيا المؤلف وصانع العمل الرئيسي (الكاتب) مسألة مشاركة مبدعين آخرين له في هيمنته على النص؟ أولاً مع "قرينه" و هو المترجم ثم مع المخرج المسرحي الملقب بـ "المبدع الوسيط" ، كما وصفه أنطوان فيتيز ؟

تطمح هذه الدراسة المقارنة الى تقديم عناصر لإجابات على هذه التساؤلات، على أمل أن تمكننا في الوقت ذاته من استكشاف بعض الرهانات الفنية ، المهنية والإنسانية المتعلقة بعملية إعادة التناول الإبداعي لنص واحد ، وبالتالي، الوصول لفهم أفضل لمجال التهجين الفني.

De Chicago à J'aurais voulu être égyptien : L'exceptionnel périple d'un texte

Traduction, Adaptation et Surtitrage

Partant du constat d'Édouard Glissant à propos de la traduction qu'il représente comme « *Art de la multiplication* », l'article propose une étude de cas faisant zoom sur la pluralité de l'acte traductif à travers la récurrence d'exploitation d'un seul texte littéraire. Libérée des contraintes ordinaires du transfert, la traduction est ici examinée comme instance purement créative, essentiellement valorisée pour sa fonction transformatrice. Le parcours en boucle que connaît *Chicago* d'Alaa Al Aswany – traduit de l'arabe vers le français dans sa forme romanesque avant d'être adapté à la scène pour finir en surtitrage diffusé en langue arabe – représente toutes les formes de traduction répertoriées dans la célèbre classification de Jakobson (interlinguistique, intergénérique, intersémiotique) et offre, sans aucun doute, une matière très riche si l'on souhaite réfléchir sur le phénomène d'intergénéricité devenu central dans la production littéraire et artistique contemporaine en peu de temps. En se focalisant sur les différentes bifurcations d'un tel périple, l'étude sera établie d'après les cinq temps forts qui scandent cette recreation interartistique à multiples strates : traduction interlinguale, traduction étendue (texte de remplacement), adaptation, performance, et finalement le Surtitrage (traduction intralinguale). Partant de la **traduction** pour arriver au **surtitrage** en passant par l'**adaptation pour le théâtre**, le texte vit de très près ce que les grands traductologues appellent volontiers " transposition créatrice ".

Une telle trajectoire soulève, *de facto*, une ribambelle d'interrogations : Qu'apporte l'esthétique des autres arts à la littérature dans pareille situation de fusion interartistique ? Un enrichissement de l'objet littéraire ou un enlèvement de sa substance propre ? Un succès littéraire majeur dans un genre quelconque sert-il forcément de tremplin à d'autres réussites dans d'autres genres ? Comment s'opère la transposition du narratif au dramatique et par la suite du dramatique au spectaculaire ? Et ce dernier, serait-il sans effet sur l'identité première de l'œuvre originale, sa valeur et sa réception ? Comment le créateur premier d'une œuvre (l'écrivain) vit – il le partage de son autorat d'abord avec "son double" (le traducteur) ensuite avec "le créateur intermédiaire " (le metteur en scène), tel qu'il est défini par Antoine Vitez ?

Nousterons d'esquisser des réponses à ces interrogations par le biais d'une réflexion comparée en souhaitant que cette étude puisse nous permettre d'explorer les enjeux esthétiques et humains logés au cœur des processus de la reprise créative, et qu'elle soit, par conséquent, ancrée dans une meilleure compréhension du terrain de l'hybridation artistique.

الأدب في عصر الفرسان في ألمانيا وعصر المماليك في مصر

أيمن مبروك محمد أحمد

مدرس بقسم اللغة الألمانية كلية الألسن جامعة المنيا

(دراسة مقارنة)

الملخص

تشابه في أحيان كثيرة رغم بعد المسافات واختلاف الألسنة وتباين الفترات الزمنية - تشابه - نشأة وظهور طبقات أدبية أو ثقافية متعددة قد تتفق فيما بينها في أمور كثيرة وتختلف في أمور أخرى وهنا تظهر أهمية الدراسات المقارنة في إبراز أوجه التشابه والاختلاف، وفي هذه الدراسة نعرض لفترة هامة في تاريخ مصر وألمانيا سواء من الناحية السياسية أو الأدبية وهي فترة عصر الفرسان Ritterzeit في ألمانيا في القرن الرابع عشر، وفترة حكم المماليك في مصر والتي امتدت من القرن الثالث عشر حتى القرن السادس عشر.

ونحاول جاهدين إبراز أوجه الاختلاف والتشابه في النشأة والتطور بين كلتا الطبقتين، ثم نعرض أيضا لمظاهر الازدهار الأدبي في كلا العصرين حتى أصبح عصر الفرسان بداية لفترات مضيئة في الأدب الألماني بل أطلق على هذا العصر "عصر الازدهار الأول في الأدب الألماني"، وكذلك أصبح الأدب العربي في عصر المماليك من الفترات المضيئة في تاريخ الأدب العربي سواء اتفق أو اختلف النقاد في هذا الأمر. وتأكيدا على أوجه التشابه بين الفرسان والمماليك يكفى أن نشير في هذه السطور إلى أن نشأة طبقة الفرسان في ألمانيا تعود إلى أتباع النبلاء والأمراء و قد اعتمد عليهم هؤلاء في الصراعات التي كانت تنشب بينهم بين الفينة والأخرى وكان كل طرف منهم يحاول استمالة الجانب الآخر بعدما أبلوا بلاء حسنا في الحروب الصليبية في هذا الوقت حتى قويت شوكتهم وأصبحوا الحكام الفعليين للبلاد في هذه الفترة، تماما كما كان أمراء الدولة الأيوبية في مصر يستميلون إليهم طبقة المماليك التي تكونت في الأصل من الرقيق والعبيد ومالبثوا أن صعدوا إلى سدة الحكم في مصر.

أما عن ازدهار الأدب في كل العصرين فسوف نتصدى هذه الدراسة لإبرازه باستفاضة حيث نعرض لأهم الأنماط الأدبية التي كانت ولا زالت علامة بارزة في تاريخ الأدبين الألماني والعربي، مثل ازدهار الأدب الشعبي وشعر الغزل Minnege sang في عصر الفرسان في ألمانيا، بينما ازدهرت الحركة الأدبية في العصر المملوكي ازدهارا كبيرا تمثلت في نشأة مدرسة مصرية شهيرة اقتصت بتأليف الموسوعات في شتى النواحي الأدبية والسياسية والتاريخية والاجتماعية والإنسانية.

وكما ظهر أدب القصور والبلاط في عصر الفرسان الألمان فقد اهتم أيضا سلاطين وأمراء المماليك بالأدب والأدباء وأصبحت قصورهم مراكز إشعاع ثقافي وأدبي وازدهر الشعر والنثر ازدهارا كبيرا.

ويجمع بين أدب هاتين الطبقتين " الفرسان والمماليك " ظهور ظاهرة التصوف حيث اتسمت نهاية عصر الفرسان في ألمانيا بالاتجاه نحو الدين والتصوف وظهرت الخطب والمواعظ الدينية حتى لا يتوه الناس وسط متاهات الحياة الدنيا، بينما انتشرت ظاهرة التصوف إبان فترة الحكم المملوكي وساعد على انتشارها هجرة كثير من العلماء والفقهاء من الشام والمغرب العربي إلى مصر ووجدوا فيها البيئة الصالحة لنشر مذاهبهم وتعاليمهم.

ونخلص في نهاية هذه السطور إلى أن طبقتي المماليك في مصر والفرسان في ألمانيا كانت لهما تقريبا نفس النشأة ونفس القوة السياسية و تحقق لهما من الازدهار الأدبي ما لا يمكن إنكاره حتى وإن طوى الزمن صفحتيهما منذ عدة قرون.

فعل الوعد: بين أبناء العربية ومتعلميها الناطقين بغيرها "دراسة تداولية مقارنة"

أحمد سلامة الجنادبة (*)

أستاذ مساعد، قسم اللغة العربية، جامعة زايد، الإمارات العربية المتحدة

الملخص:

نالت نظرية الأعمال اللغوية حظاً وافراً في الدراسات التداولية لا سيما في مجال تعليم اللغات الأجنبية واكتسابها، وقد أُجري كثير من هذه الدراسات على متعلمي اللغة الإنجليزية لغة ثانية، على حين لم تحظ نظرية الأعمال اللغوية بهذا الاهتمام في تعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها. لذلك، جاءت هذه الدراسة لتسد هذا النقص في المكتبة العربية من خلال دراستها لواحد من أفعال الكلام عند متعلمي اللغة العربية " فعل الوعد"، بالنظر إلى أي الأنواع الوعدية أكثر استخداماً عند متعلمي اللغة العربية؟، وكيف يختلف أداء هؤلاء المتعلمين لفعل الوعد عن أداء المتحدثين من أبناء اللغة العربية؟ فشارك في هذه الدراسة أربعون طالباً قسموا إلى مجموعتين: عشرون طالباً في مجموعة متعلمي اللغة العربية ممن هم في المستوى المتقدم، وعشرون طالباً من أبناء اللغة العربية المتحدثين بها.

وقد استخدمت أداة إكمال الخطاب لجمع بيانات هذه الدراسة، تكونت الأداة من عشرة مواقف، تم خللت إجابات المشاركين وفق المنهجين الكمي والكيفي، وأشارت نتائج هذه الدراسة إلى اختلاف المشاركين في استخدامهم لأنواع الوعد من حيث مرات الاستخدام ونسبة التكرار عند النظر في إجاباتهم (التحليل الكمي)، وعند التعمق في استعراض إجابات المشاركين (التحليل الكيفي) تبين أنّ أداء المتعلمين لفعل الوعد يختلف عن أداء المتحدثين من أبناء العربية، إضافة إلى عدم تأثير إيجابي للمستوى اللغوي في أداء المتعلمين لفعل الوعد، مما أسهم في تباين اختلاف أدائهم التداولي مقارنة بأداء المتحدثين الأصليين للغة العربية.

الكلمات المفتاحية: أفعال الكلام، الكفاية اللغوية، الكفاية التداولية، الوعد.

تدوين اللهجات المحلية في تركيا - دراسة ميدانية -

أستاذ مشارك عمر آجار
كلية الإلهيات - جامعة أنقرة

طالب دكتوراه إبراهيم أوزجان
كلية الإلهيات - جامعة أنقرة

الملخص

اللغة مرآة التراث الثقافي للشعوب والأمم، وهي البوابة الحية المنفتحة على التطور والتغير لأنها الكيان الاجتماعي الحي للمجتمعات منذ القدم. اليوم نلاحظ تزايد ضغوط التغير على اللهجات بسبب أدوات الاتصال المتقدمة، وتنوع شبكات التواصل الاجتماعي على اختلاف أشكالها المكتوبة والمسموعة والمرئية، وبعض اللهجات التي لا تستطيع مواكبة وتيرة التغير على وشك الانقراض وخاصة التي يفرض البقاء عليها في وسط اللغات الرسمية والأكثر محكية في المجتمع. إن العرب الذين قدموا إلى الأناضول منذ حوالي ألفي عام، حافظوا على لغتهم من خلال تنوع ثقافتهم الشفوية، وفقاً للظروف التي كانوا فيها. الجدير بالذكر في هذا السياق، القيام بإجراء دراسات مقارنة للهجات العربية المحلية التي لا زالت تعيش في الأناضول منذ قرون من الزمن ولكن لم يستطع أن يتحدث بها الجيل الجديد، من حيث مبادئ علوم تنوع اللهجات في اللغة الواحدة. في هذا البيان، تم مناقشة بيانات دراسة ميدانية مدعومة من مؤسسة الأبحاث العلمية والتقنية التركية (TÜBİTAK) حول اللهجات العربية التي لا تزال قائمة في الأناضول. وضمن نطاق أبحاث دراسات اللهجات، تم تنفيذ العمل الميداني المذكور من خلال زيارة عدة مدن أغلب مواطنيها من أصل عربي منها (مدينة هاتاي، وأضنة، ومرسين، وماردين، وسعرت، وشانلي أورفا، ومدينة كيليس وضواحيها). وكانت الأسئلة الموجهة إلى الجمهور المستهدف خلال العمل الميداني من الأمثلة الشائعة على مستوى تحديد السمات الصوتية أثناء النطق والتلفظ بما سمات أخرى المعروفة في علوم الصرف والنحو للغة. وبجانب القيام بعمل التسجيل الصوتي، تم نقل جميع البيانات المدعومة بالفيديو والصور إلى الحاسوب، ثم تم تحليلها وتدوينها. وفي هذا البيان، تم كتابة تقرير الدراسة الميدانية المعنية ومسار أنشطة وضع اللهجات العربية في تركيا، والصعوبات التي واجهتها، وتحليل نتائجها بالطرق العلمية التي تم فحصها، وإمكانية وجود طريقة مقبولة بشكل عام، حيث تم التأكيد على دراسة أخذ البيانات وتجميعها بما يتماشى مع مبادئ مجال علم اللهجات.

اللغة الفارسية وآدابها في العصر السلجوقي

Dr. Öğr. Üyesi Moustafa Albakour
Artvin Çoruh Üniversitesi

عاش الإيرانيون تحت ظل ثلاث حكومات تركية، وهي الغزنوية والسلجوقية والعثمانية، ولعل عصر السلاجقة كان يمثل ذروة إبداعهم الفكري في شتى جوانب العلوم الشرعية والعقلية والأدبية.

وقد شهدت اللغة الفارسية وآدابها في إبان حكم السلاجقة ازدهاراً وانتشاراً لا مثيل له في تاريخها، ففي تلك المرحلة (من أواسط القرن الخامس إلى نهاية القرن السابع) عاش معظم شعراء الفارسية الكبار من قبيل فخر الدين الجرجاني، وبابا طاهر عريان، وناصر خسرو، ومسعود سعد سلمان، والخيام والسنائي، والأنثوري، والخواقاني، والنظامي، العطار وغيرهم كثير. كما شهد ولادة عدد كبير من العلماء والفلاسفة من قبيل نظام الملك والفارابي وابن سينا والبيروني والغزالي.

وقد أبدع هؤلاء المثاق من المؤلفات الدينية والأدبية الفلسفية والتصوف والحكمة ظلت وحتى يومنا هذا مصدراً أساسياً لكل من يريد الخوض في باب من هذه الأبواب.

والحق أن هنالك عوامل عدة أسهمت في هذا الازدهار الذي شهدته الثقافة الفارسية في عصر السلاجقة وانتشارها، لعل من أهمها المناخ العلمي الذي أوجده الحكام السلاجقة، والدعم والتشجيع الذي كانوا يقدمونه للعلماء والأدباء الإيرانيين.

ويأتي بحثي هذا ليسلط الضوء على الأوضاع العامة التي كانت سائدة في عصر السلاجقة، ودورها في ازدهار الثقافة الفارسية هنالك، والوقوف عند أهم أعلام أدبها ومكانتهم في تاريخ الأدب الفارسي.

الكلمات المفتاحية: إيران، الحكومات التركية، السلاجقة، اللغة الفارسية، الأدب الفارسي.

الشاعر سليمان النبهاني العُماني (ت. 910هـ/1510م) ومعارضاته الشعرية

Dr. Öğr. Üyesi Mohamadou Aboubacar MAIGA
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

ملخص

تعدُّ ظاهرة المعارضة الشعرية إحدى الظواهر الأدبية التي تُجسّد مدى العلاقة بين الشاعر والتراث، كما أنّها تؤكد الخلفية الثقافية المعبرة عن المخزون الثقافي الذي يَسخر له أدواته الفنية في التعريف عنه بصورة جمالية. والشاعر سليمان النبهاني أحد فحول الشعراء العمانيين بل أرحب شعراء عصره نفساً، وأعمقهم حساً، وأبدعهم فناً، وأخصبهم خيالاً، وأكثرهم فخراً واعتزازاً بذاته، وهو من شعراء القرن التاسع الهجري الذين عرفوا بمعارضاتهم للشعراء. فقد عارض النبهاني العديد من فحول الشعراء، أمثال امرئ القيس، وطرفة بن العبد، وعنتر بن شداد، وعمرو بن معدي كرب وغيرهم. وهو إلى جانب كونه شاعراً كان سلطاناً أو ملكاً لفترة من الزمن في عمان. فمن هذه المنطلقات تسعى هذه المقالة من خلال أعمال المنهج الوصفي التحليلي إلى إبراز معالم المعارضة الشعرية لدى سليمان النبهاني، والتعرف على أسلوبه في المعارضة، وبيان أبرز الشعراء الذين عارضهم؛ وذلك للكشف عن أثر المعارضة في شعره. والجدير بالذكر أن النبهاني يعد من أهم شعراء عمان في القديم، ومن أبرزهم وأعلامهم كعباً. وتدل نتائج دراستنا هذه على النبهاني بالفعل تمكن من معارضة الشعراء الأوائل شكلاً مضموناً؛ إذا استطاع بما جادت به قريحته أن يضاهيهم ويجاورهم في نظم القصائد، تراكيبها وصورها، رغم التباعد الزمني بينه وبينهم، ورغم طبيعة البيئة المؤثرة في نفسه واختلافها عن بيئة الشعراء القدامى. مما يدل على ارتباطه بثرائه الشعرية ومقدرته على نظم الشعر على غرار قصائد الأوائل.

الكلمات المفتاحية: الأدب، عمان، سليمان النبهاني، المعارضات، التناس.

The Omani Poet Suleiman Al-Nabhani (910/1510) and His Poetic Opposition

Abstract

The phenomenon of poetic opposition is one of the literary phenomena that embodies the extent of the relationship between the poet and his heritage. Sulaiman Al Nabhani was one of the most talented Omani poets, but also the most welcoming poets of his time, the most profound sense of them all, the most creative of them in art, the most fertile in imagination, and the proudest and most proud of himself. Was one of the poets of the ninth century AH who was known for his opposition to poets. Al-Nabhani opposed many of the stallions of poets such as Imru' al-Qais, Tarafah ibn al-'Abd , Antarah ibn Shaddād al-'Absī, Amr ibn Ma'dikarib al-Zubaydi and others. Besides being a poet, he was a sultan, or king, for a period of time in Oman. From these premises, this article seeks, through the implementation of the descriptive analytical method, to highlight the features of the poetic opposition of Suleiman Al-Nabhani; to identify his method in opposition; and to clarify the most prominent poets who opposed them; to reveal the impact of opposition in his poetry. It is worth mentioning that Al-Nabhani was considered one of the most essential poets

of Oman in the old days, and one of the most prominent and highest among them is Kaab. The results of our study indicate that Nabhani was indeed able to oppose the early poets in a certain way. He was able, with what he said, to match them and neighbor them in writing poems in terms of their structures and images. Despite the temporal distance between him and the ancient poets, despite the nature of the environment affecting him and its difference from the environment of the ancient poets, this indicates his connection to his poetic heritage and his ability to write poetry similar to the poems of the early ones.

Keywords: Literature, Amman, Suleiman Al-Nabhani, Oppositions, Intertextuality.

"الاتجاهات الحديثة في صناعة الحملات الإعلامية الرقمية عبر وسائل التواصل الاجتماعي، وتحديات العصر الرقمي" رؤية نقدية لنموذج تفاعلي

أ.د. حنان أحمد سليم

أستاذ الإعلام بجامعة الملك سعود

ملخص البحث:

توفر وسائل التواصل الاجتماعي أداة مهمة في الترويج للحملات الإعلامية، والتي قد تؤثر على تحويل نظرة المجتمع بشأن قضية اجتماعية، أو مرشح سياسي، أو حدث ما، مما يجعلها قضية رأي عام وقد تكون الحملة الإعلامية شديدة التأثير عندما يتم نقلها للواقع الحقيقي. ونظرًا لحداثة الفضاءات الرقمية فمن الضروري وضع مؤشرات معرفية أوسع حول الحملات الإعلامية عبر وسائل التواصل الاجتماعي، وكذلك طرح الطرق وأساليب التفاعل مع وسائط الإعلام الرقمي، وأهميتها في زيادة فعالية الحملات الإعلامية، وتوصيفها، وطبيعتها، وكيفية تصميمها، وتأثيراتها المحتملة على الجمهور.

ومن ثم فالحملات الإعلامية في الفضاء الرقمي ليست متجانسة في المحتوى، ولكنها متباينة من حيث الأهداف، والاتجاهات، والانتماءات، واختلاف الثقافات، مما قد يحول الفضاء الرقمي إلى ساحة من التصادمات التي قد تعمق الاختلافات وتدعم الانقسامات. وتتحدد مشكلة البحث في رصد أحدث الاتجاهات العالمية الحديثة في صناعة الحملات الرقمية عبر وسائل الإعلام الاجتماعي، وذلك للوصول إلى تحديد استراتيجيات علمية ومقننة تهدف إلى نجاح وفعالية الحملات الرقمية، وفي ذات الوقت رصد أهم التحديات التي تعترض بعض الحملات الإعلامية الرقمية من خلال توصيف الحملات السلبية والحملات المضادة في الإعلام الرقمي. أهمية البحث:

تركز الباحثة في هذا البحث على ما يلي:

1. طرح رؤية شاملة توضح طبيعة الحملات الإعلامية الرقمية، وكيفية صناعتها في ظل تطور الإعلام الرقمي، والتركيز على أهمية الحملات الرقمية، والتعرف على استراتيجيات التخطيط للحملات الرقمية، ورصد تيارات التفاعلات في وسائل التواصل الاجتماعي.
2. تقديم رؤية وصفية حول أهمية وتأثير الحملات الرقمية عبر وسائل التواصل الاجتماعي بشكل عام، وعلى موقع تويتر على وجه الخصوص، بالإضافة إلى التطرق لأهمية المؤثرين على تويتر في نجاح وفعالية الحملات الرقمية.
3. يطرح البحث رؤى جديدة حول استراتيجيات استخدام الوسائط التفاعلية في الحملات الرقمية، والتركيز على الاحترافية مقابل الهواية في صناعة الحملات الرقمية.

4. يقدم البحث منطلقات فكرية جديدة في مجال التخطيط لحملات التوعية التفاعلية، ورصد أهم السمات الرئيسة لحملات التوعية الناجحة، والتركيز على الحملات الإعلامية المضادة في الإعلام الرقمي.
5. كما يأتي هذا البحث في ظل قصور واضح في المؤلفات العربية بالإضافة إلى ندرة الأطر النظرية والتطبيقية التي تناولت تصميم وصناعة الحملات الإعلامية الرقمية في عصر الإعلام الرقمي.

عنوان البحث: النص بين القارئ المستهلك والقارئ المنتج

د. زكية محمد خالد

جامعة زايد - دبي

ملخص الدراسة:

لا تزال إشكالية قراء النص حاضرة في الدراسات النقدية، بين معوّل على النظريات القديمة، وسلطة النص الأزلية، وبين من يمنح القارئ السلطة الكاملة، هي جدلية ستبقى ما بقي الأطراف الثلاثة: المؤلف والنص والقارئ، وما بقيت العلاقة التفاعلية بينها. ومما لاشك فيه أن الدراسات النقدية الأولى كانت تنظر إلى القارئ بوصفه عنصراً خارجياً، مستهلكاً، ومعوّلاً على تفسير النص من قبل المؤلف، ويمكننا أن نعتبرها نظرة كلاسيكية للنص، باعتبار المركزية في الإنتاج وسد قنوات التأويل المتاحة، ليصبح القارئ مستهلكاً بحتاً ليست لديه صلاحيات التفاعل مع النص . وهذه النظرة تطرح - الآن - علامات استفهام عميقة أمام النص.

بخلاف النظرة الحديثة التي تعطي القارئ السلطة الكاملة للتفاعل مع النص، وحرية تعدد القراءات، بل إنها قد تتجاوز ذلك إلى سلب النص قيمته إن لم يعترف بالقارئ. بل إنّ القارئ يبدأ تفاعله قبل أن يلج النص صراحة، وهو بذلك يؤدي دوراً رئيسياً وفاعلاً ومساهماً في إنتاج النص بقراءاته النقدية والثقافية وإضافته بعداً آخرًا لم يكن ليضاف لولا هذا القارئ المنتج، وهذه النظرة أيضاً تطرح إشكالات عديدة في المفهوم الجديد، خاصة إذا ما تعلق الأمر بالتأويل البعيد والبحث عن النص الغائب.

إنّ هذه المرحلة الانتقالية بين النظرتين، تبدو طبيعية جداً إذا ما نظرنا إلى طبيعة تطور الحركة النقدية، ولذا يبدو أن التعامل بموضوعية مع النص وإعطاء كل طرف حقه أو قيمته الحقيقية سيمنح النص قيمة جمالية متفردة - تكاملية إن صح التعبير - ، ذلك أن النظرة الضيقة والمحدودة بطرف واحد من هذه الأطراف الثلاثة (المؤلف - النص - القارئ) تظلم النص، وتسيء إلى التجربة الجمالية بشكل عام. ولذا ستطرح هذه الورقة البحثية التساؤلات المتعلقة بفكرة التحول، ومدى حفاظها على جوهر النص وعلاقته بالقارئ، والتأثير الجمالي الذي يضيفه عليه. وهل يؤثر ذلك على وظائف النص وقيمه المختلفة.

إشكالية مصطلح الأدب النسوي في الخطاب النقدي

أ.د. بن زاوي محمد - BENZAOUIMOHAMED

مؤسسة الانتماء: قسم الآداب واللغة العربية

جامعة قسنطينة 1 - الجزائر

الملخص:

على الرغم من تداول مصطلح "الأدب النسوي" تداولاً كبيراً في كتابات النقاد، وفي الأوراق البحثية في مختلف اللقاءات والندوات والمؤتمرات الأدبية، فإنه لا يزال يشوبه كثير من الغموض. وما دام للمصطلحات دور مركزي في تداول المفاهيم، فإن قضية ضبط المصطلح وتعيين حدوده ومجال اشتغاله الدلالي، تعد من القضايا الإشكالية البارزة في المناهج النقدية الحديثة وما بعد الحديثة، وهي ترتبط أساساً بتعدد التيارات والاجتهادات والمرجعيات التي تستند إليها هذه التيارات في صياغة رؤيتها ومفاهيمها وأدواتها. ومن هنا جاء هذا البحث ليروم التدقيق والتفكيك لكثير مما كتب حول الأدب النسوي، والفوضى المصطلحية التي تنبثق عموماً عن جنس المرأة/ الأنثى، مما يعكس مدى تعقد الوضعية وحساسيتها، ومدى قصور الخطاب النقدي وعدم قدرته على حسم القضية، مما أساء للقيمة النقدية والمعرفية. كما تهدف هذه الدراسة إلى الوقوف عند المنجز النقدي العربي منذ بداية الاهتمام بما قالت وكتبته النساء العربيات، مع عرض لمختلف الآراء، ومدى التقارب والتباعد بينها. ثم عند ما كتبه النقاد الغربيون؛ خاصة المدرستين الأمريكية والانجليزية. ومن بين التي فرضت نفسها، إشكالية التمايز بين كتابات المرأة وكتابات الرجل، وهل هناك فعلاً أدب رجالي تتجسد فيه سمات الرجولة، فنقول عنه أدب رجالي؟. يقابله أدب آخر تتجسد فيه مميزات وخصائص الأنوثة، فنقول عنه أدب نسائي؟. ولكي نفهم طبيعة الإشكاليات التي تواجه الكتابة النسوية ومرجعياتها، لابد من الحديث عن تاريخ الحركة الأدبية النسوية في الغرب بشكل مكثف، وعن طروحات أهم ممثلاتها، وعن محاولة النقد النسوي - كغيره من المناهج النقدية الحديثة - الانفتاح على العلوم الإنسانية، وتمثل معارفها في مجال صياغة النظريات النقدية النسوية، وبلورة مفاهيمها وأدواتها المنهجية.

الكلمات المفتاحية: (الأدب النسوي - النقد النسوي - الكتابة النسوية)

The problem of term feminist literature: In old and modern critical

Abstract:

Although the term "feminist literature" is widely used in the writings of critics, and in research papers in various literary meetings, seminars and conferences, it is still tainted by many ambiguities. As long as terminology has a central role in the circulation of concepts, the issue of controlling the term and defining its boundaries and its semantic field of work is one of the prominent problematic issues in the modernist and postmodern critical curricula, and it is mainly related to the multiplicity of currents, jurisprudence and references on which these currents are

based in formulating their vision, concepts and tools. Hence, this research aims to scrutinize and deconstruct much of what was written about feminist literature, and the terminological chaos that generally emanates from the woman/female gender, which reflects the complexity and sensitivity of the situation, and the extent of the shortcomings of the critical discourse and its inability to resolve the issue, which offended the monetary and cognitive value.

This study also aims to stand at the Arab critical achievement since the beginning of interest in what Arab women said and wrote, with a presentation of the various opinions, and the extent of convergence and divergence between them. Then at what Western critics wrote, especially the American and English schools.

Among those that imposed themselves is the problem of differentiation between women's writings and men's writings, and is there really a men's literature in which the characteristics of masculinity are embodied, so say men's literature about it? There is another literature in which the characteristics and characteristics of femininity are embodied, so we say about it a feminine literature?

In order to understand the nature of the problems facing feminist writing and its references, it is necessary to talk about the history of the feminist literary movement in the West intensively, about the proposals of its most important representatives, and about the attempt of feminist criticism - like other modern critical approaches - to open up to the humanities, and to represent its knowledge in the field of formulating theories Feminist criticism, and the crystallization of its concepts and methodological tools.

Keywords: (feminist literature - feminist criticism - feminist writing)

جمال اللغة العربية من منظور الناطقين بغيرها

د. لؤي عمر بدران

جامعة زايد الإمارات

ملخص الدراسة:

يعوّل معلّمو اللغة العربية للناطقين بها وللناطقين بغيرها على جمال هذه اللغة في تحبيب الدارسين إليها وتقريبهم منها، لكن مفهوم الجمال يبقى فضفاضاً وغير واضح، ولا يكفي إخبار الدارسين بجمال هذه اللغة لضمان عدم عزوفهم عنها مع مضي الوقت، لكن السؤال الذي تطرحه هذه الدراسة:

أين يكمن جمال اللغة العربية، هل هو في الشعر العربي مثلاً، وإن كان كذلك فالطالب بحاجة إلى سنوات من تعلم هذه اللغة حتى يصبح قادراً على تذوق النصوص الشعرية، لذلك لا يمكن المراهنة على جمال الشعر العربية للحفاظ على المتعلمين خاصة إذا علمنا أن 80% من الطلبة الأمريكيين لا يستمرون في تعلم اللغة العربية بعد الانتهاء من المستوى الأول حسب إحدى الدراسات.

لذا ستحاول هذه الدراسة الإجابة عن الأسئلة التالية:

1. هل معلم اللغة العربية للناطقين بغيرها قادر على تقديم اللغة العربية بوصفها لغة جميلة، وهل تقدم هذه المواطن بطريقة مباشرة مقصودة أم خفية غير ظاهرة.
2. ما مفهوم الجمال في اللغات عموماً وفي اللغة العربية خصوصاً، وكيف يختلف مفهوم الجمال لدى الشعوب والأمم باختلاف الثقافات.
3. وهل كل جمال في هذه اللغة يصلح أن يقدم للناطقين بغير العربية كما يقدم للناطقين بها.
4. وهل معلومة مثل أن العربية تحتوي على 12 مليون كلمة يعد خبراً مفرحاً للمقبل على تعلمها من الناطقين بغيرها أم العكس تماماً.

التنصص الديني في مجموعة القصص الأردنية "الهامي افسانے: القصص الملهمه"

تغريد محمد البيومي السيد

أستاذ مساعد قسم اللغة الأردنية وآدابها، كلية الدراسات الإنسانية جامعة الأزهر، مصر.

ملخص البحث:

يعد مفهوم التنصص من المفاهيم الحديثة في الكتابات النقدية العربية حيث جاء الاستخدام النقدي لنظرية التنصص في النقد العربي الحديث متأخراً ما يقارب ربع قرن على ظهوره في النقد الغربي، وكان من الطبيعي أن يحمل انتقاله إلى الممارسة النقدية العربية الإشكاليات التي كان يعاني منها على المستوى النظري والمفاهيمي على وجه الخصوص، ويعتبر التنصص هو كل نص لوحة فسيفسائية من الاقتباسات من نصوص أخرى، فكل نص هو مُتضمن لنص سبقه ولا بُدَّ أنه تفاعل معه ليخرج بصيغته الجديدة، كما يقال أنَّ الأدب هو نص واحد وكل نص يتفاعل مع مجموعة نصوص سبقته ليُعيد توزيعها بشكلٍ جديد.

تتركز مهمة هذه البحث في تتبع مواضع التنصص الديني في المجموعة القصصية الأردنية "الهامي افسانے: القصص الملهمه" للكاتب "مرتضى احمد خان"، من حيث النصوص القرآنية والنصوص النبوية وقصص الأنبياء والموروث المذهبي، وتتبع آليات التنصص ومستوياته أيضاً.

الكلمات المفتاحية:

التنصص الديني، القصص الأردنية "الهامي افسانے"، آليات التنصص، مستويات التنصص.

Religious Intersexuality in the Urdu Stories Collection " Al Hami Afsani"

Taghreed Mohammed El-Baiomy Elsaied.

Associate Professor, Urdu Dep., Faculty of Humanities , Al-azhar Uni. Nasr City, Cairo, Egypt.

The concept of intersexuality is one of the modern concepts in Arab critical writings, where the critical use of the theory of intersexuality in modern Arab criticism came nearly a quarter of a century late after its appearance in Western criticism. It was only natural that his transition to the Arabic critical practice bore the problems that he was suffering from on the theoretical and conceptual level in particular. Intersexuality is considered to be every text of a mosaic panel of quotations from other texts. It is also said that literature is one text and each text interacts with a group of texts that preceded it to redistribute it in a new way.

The task of this research is focused on tracing the religious intersexuality sites in the Urdu story collection "Hami Afsani" by the writer "Murtaza Ahmed Khan", in terms of Quran texts, prophetic texts, stories of the prophets and doctrinal heritage, and also tracking the mechanisms and levels of intersexuality.

Key words: Religious intersexuality, Urdu stories "Hami Afsani", Intersexuality mechanisms, levels of intersexuality.

البنية العميقة للطباق في "كافية" صفي الدين الحلبي وأثرها في توجيه الدلالة

د. أحمد بن عبد الله بن محمد العاطفي

قسم اللغة العربية وآدابها، كلية العلوم الإنسانية، جامعة الملك خالد

أبها - المملكة العربية السعودية

ملخص البحث:

يقوم هذا البحث بدراسة أثر البنية العميقة لأسلوب الطباق في توجيه دلالة النص في قصيدة (الكافية البديعية) لصفي الدين الحلبي، من خلال تتبع المستويين الصياغي والذهني للنص، ومدى تنازع التوجيه الدلالي بينهما، حيث يتدرج البحث من دراسة التضاد حين يرد أولاً في المستويين السطحي والعميق، ثم حين تكون العلاقة في السطح قائمة على مجرد التخالف، لتتم عملية التضاد في العمق فقط، ثم ينتقل البحث إلى مستوى أكثر توتراً حين تتفق الدوال في سطح النص ولكنها تتضاد في العمق، ثم يختم البحث بالحديث عن دور بنية الكناية في إحالة التضاد إلى توافق أو تخالف، وإحالة التوافق أو التخالف إلى تضاد.

ظهر من خلال هذا البحث الدور الكبير الذي تلعبه البنية العميقة للنص في توجيه الدلالة وتشكيلها عند المتلقي، من خلال الإحالات الذهنية المستمرة التي يحيل إليها منطوق النص، فيبقى ذهن المتلقي في حالة تيقظ مستمر، ليتمكن من الربط بين ما يطفو على السطح من دلالات معجمية لمكونات النص، وما يستكن في عمقه من علاقات ودلالات إضافية تعيد صياغة المعنى من جديد.

وإذا كانت العلاقات الذهنية للنص تنطلق من عنصر التضاد في ظاهر النص أو تؤول إليه في عمقه، فإنها ستكون ولا شك في درجة أعلى من الأداء الدلالي، حيث يؤدي التضاد دوره في توتير النص وتوليد المزيد من الصور والمعاني.

ولا شك أن الدور الأكبر في قراءة النص من خلال دائريته الصياغية والذهنية يقع على المتلقي، فالوقوف عند منطوق النص دون فهمه لا يفي بالغرض، ولا يعطي من الدلالات إلا ما أفاده السياق المعجمي، وتبقى ثقافة المتلقي، وقدرته على تتبع المعاني الذهنية، هي التي تحدد مدى قدرته على تشكيل الدلالة وتوجيه المعنى.

التفكير الوظيفي في التراث العربي

د. مسعود خليل – KHELIEL Messaoud

جامعة العربي التبسي – تبسة – الجزائر

الملخص:

نشأت علوم العربية من نحو وصرف وصوت وبلاغة –ابتداء– لخدمة القرآن الكريم، أي لفهمه وإفهامه، فإذا عالج النحاة الجملة –مثلا– وتوسعوا في إعرابها وتفصيل القول في إسنادها وتقديمها وتأخيرها وبيان العامل وتقدير المحذوف منها ونحو ذلك، فإن ذلك كله في سبيل فهم هذه الجملة والجمال التي انخرطت معها في تكوين السورة القرآنية، من أجل الإلمام بمراد الله من السورة في نسق القرآن الكريم جميعه. أي أن هذه الدراسة انطلقت من الجزء لا لكونه هدفا في ذاته، إنما لأنه مقدمة ضرورية في فهم الكل. قد تبدو بداية هذه الدراسة شغلا بنيويا صرفا، لكن النظرة الحصيفة المتتبعة لسير النحاة والبلاغيين والمفسرين في تعرضهم للآيات بالتحليل والشرح والبيان تبين أن العمل أبعد عن الدرس البنائي، بل هو عمل في صميم البحث في هدف الآيات ووظيفتها وما تنزلت من أجله.

ثم سار الفكر العربي على هذه الشاكلة في درسه اللغوي الخالص كالنحو والصرف والبلاغة، وفيما عرض له من درس في التفسير والفقه والأصول والمقاصد وغيرها من العلوم.

وتهدف ورقة البحث هذه إلى إضاءة هذا الجانب من تبكير تراثنا العربي بدرس المعنى والوظيفة، لا من سبيل بيان سبقنا لما جاءت به نظرية النحو الوظيفي، ولكن من سبيل ما جاد به العقل العربي الذي هدف أول ما هدف في درسه اللغوي إلى الإمساك بتلابيب الدلالة.

وقد اختار البحث عشرة نماذج من القرون الهجرية العشرة الأولى، يُبين من خلالها هذا التفكير الوظيفي الذي شُيّد من أجله صرح الدرس اللغوي العربي.

الكلمات المفتاحية: الوظيفة، التفكير الوظيفي، التراث العربي.

Abstract:

The sciences of Arabic (grammar, morphology, phonetic, and rhetoric) originated – in beginning - to serve the Noble Qur'an, it means to understand and comprehend the holy text. Then if the grammarians treat –for example– the sentence; and they amplify in its analyze and the detail of its attribution and about forward and backward and explain the effect and estimate the deleted part,

... all of this work to understand the sentence, and the sentences that were involved in the composition of the Qur'anic surah, in order to understand what God wants from the surah in the format of the entire Qur'an. then this work started from the part, not because it is a goal in itself, but because it is a necessary introduction to understanding the whole text. In first look, this study may seem a purely structural job, but the prudent follow-up of the grammarians, rhetoricians and interpreters in their exposure to the verses by analysis, explanation and clarification shows that the work is far from the structural lesson, but rather is a work at the heart of the research in the purpose of the verses and their function and what they were revealed for.

Then Arab thought proceeded in this way in his pure linguistic study, such as grammar, morphology and rhetoric, and in the lessons presented to him in interpretation, jurisprudence, principles, purposes and other sciences.

This research paper aims to illuminate this aspect of our early Arab heritage by studying the meaning and the function, not by way of a statement that preceded us of what the functional grammar theory came with, but by way of what the Arab mind aimed at first aiming in its linguistic lesson to catch the connotations of semantics.

The research has chosen ten examples from the first ten Hijri centuries, through which it shows this functional thinking for which the Arabic linguistic lesson was built.

Keywords: Function; functional thought; Arab heritage.

ثغريات ابن القيسرائي: صورة من العلاقات السلمية بين المسلمين والفرنجة زمن الحروب الصليبية

أ.د. شفيق محمد الرقب

جامعة مؤتة-الكرك-الأردن

الملخص

يعدّ ابن القيسرائي، محمد بن نصر بن صغير أحد أعلام الشعر العربيّ في بلاد الشّام في القرن السّادس الهجريّ، وقد التحق هذا الشاعر بخدمة عماد الدين زنكي وابنه نور الدّين محمود زنكي، وسخّر شعره لتصوير جهاد هذين القائدين ضدّ الفرنجة، والتغّي بالانتصارات الإسلاميّة، ووصف المعارك، وتمجيد البطولات. بيد أنّ هذا الشاعر، وبعد أن تجاوز السّتين من عمره، دخل البلاد المحتلّة، وهناك جُهر بما رآه من مظاهر الحياة الجديدة، والجمال الفرنجيّ الوافد، وعبر عن ذلك في مقطوعات شعريّة عُرفت بـ(الثغريات). وتهدف هذه الدراسة إلى تحليل هذه الثغريات لبيان دلالاتها الحضاريّة والاجتماعيّة، وكيف أنّها تمثّل صفحة من العلاقة غير الحربيّة بين المسلمين والفرنجة.

الشخصيات الفكاهية في أدب الرحلات الأردني: من خلال نماذج مختارة

نعمة مصطفى إبراهيم الجنائني

قسم اللغة الأردنية وآدابها،

كلية الدراسات الإنسانية، جامعة الأزهر، القاهرة، مصر

ملخص

لا تزال الفكاهة وروح الدعابة هبة عظيمة من الله تعالى للإنسان، بفضلها يمكن لأي شخص أن يتجاوز معاناته المريرة في الحياة ويهرب من أحزانه ومتاعبه الدنيوية من خلالها، بل والصبر عليها، ومحاولة فهم الكون ورموزه من حوله، فالفكاهة لا تساهم فقط في تلطيف المشاعر السلبية، ولكن يمكن أيضًا أن تستخدم كمتنفس لمناقشة الأحداث الشخصية المؤلمة، في سياق أخف وزنًا، وبالتالي تقليل القلق مع سماح أكثر للسعادة والعواطف الإيجابية. وتعتبر الفكاهة عنصر هام من عناصر الأدب، إذ أن الضحك جزء من حياتنا يؤدي وظيفة روحية وفسولوجية، فيجب أن يكون له في سائر الفنون ما يغذيه ويبحث عليه، ولأن الفكاهة تؤدي وظيفة اجتماعية كبيرة في تسلية النفوس وتقويم الأخلاق والعمل بتقاليد المجتمعات ومواضعها، لذا يحذر المرء في أغلب تصرفاته حتى لا يتخذ البعض موضوع فكاهتهم ودعاباتهم وسخريتهم. والأديب الماهر لا بد أن يكون لديه القدرة على الفكاهة، سواء كان شاعرًا أو خطيبًا أو كاتبًا أو قصاصًا أو روائيًّا، فهو بهذه الملكة يستطيع أن يصل إلى نفوس سامعيه، ويفتحها لآرائه، ويدسّ في ثنايا فكاهته ما يريد من المبادئ والنظريات فيقبلها القارئ أو السامع في لذة ومتعة ويكون ذلك أوقع في نفسه، ولهذا ينجح الأديب الفكاهي أكثر مما ينجح الأديب العابس في طرح أفكاره. هذا ويزخر الأدب الأردني شعره ونثره بهذا النوع من الفكاهة الهادفة، ويتناول البحث هنا الشخصيات الفكاهية التي استخدمها كتاب الرحلة في رحلاتهم وكيفية توظيفهم لها والهدف منها.

الكلمات المفتاحية:

الأدب الأردني- أدب الرحلات الأردني- الفكاهة في النثر الأردني- الشخصيات الفكاهية - أدباء الرحلة الفكاهية- أدباء الفكاهة الأردنية

Comic characters in Urdu travel literature: Based on selected works

Neama Moustafa Ibrahim El-Ganeiny

Department of Urdu Language and Literature,

Faculty of Humanities, Al-Azhar University, Cairo, Egypt.

Abstract:

Humor and a sense of humor are still a great gift from God Almighty to people, thanks to which a person can overcome his bitter suffering in life and escape from his worldly sorrows and troubles through it, and even be patient with it, and try to understand the universe and its symbols around it. Humor does not only contribute to alleviating negative feelings, but it can also be used

as an outlet to discuss personal traumatic events, in a lighter context, thus reducing anxiety while allowing more happiness and positive emotions. Humor is an important element of literature, as laughter is part of our life and performs a spiritual and physiological function, so it must have in other arts what nourishes and inspires it, and because humor performs a great social function in entertaining souls, correcting morals and working with the traditions and conditions of societies, so one warns In most of his actions so that some do not take it as the subject of their humor, humor and sarcasm. And a skilled writer must have the ability to humor, whether he is a poet, orator, writer, storyteller, or novelist. Pleasure and pleasure, and this affects himself, and for this reason the humorous writer succeeds more than the grouchy writer succeeds in presenting his ideas. Urdu literature is rich in poetry and prose with this kind of purposeful humor, and the research here deals with the comic characters that the traveler writers used in their trips, how they used them and their purpose.

key words: Urdu literature - Urdu travel literature - Humor in Urdu prose - Humorous characters - Humorous travel writers - Urdu humorists

ظاهرة الحنين في ديوان الكيواني

د. أحمد بن عبد الله بن محمد العاطفي

قسم اللغة العربية وآدابها، كلية العلوم الإنسانية، جامعة الملك خالد

أبها - المملكة العربية السعودية

ملخص البحث:

يسعى البحث إلى دراسة ظاهرة الحنين في ديوان الشاعر (أحمد بن حسين باشا بن مصطفى بن حسين بن محمد بن كيوان، الشهير بالكيواني، شاعر دمشقي توفي عام 1173هـ)، من أبرز شعراء الحنين في عصره، بل في كل العصور الأدبية، ذاك أنه قد أخلص ديوانه الشعري - والذي بلغ عدد صفحاته 199 صفحة - بشكل كامل تقريباً للشوق والحنين، فكل قصيدة تعد قصيدة شوق إلى الوطن.

والبحث يسعى إلى تتبع حالة الحنين المتقدمة لدى الشاعر، والتي يميل فيها ميلاً شديداً إلى الحزن والتوجع، وكثرة شكوى الفراق والغربة، والتي تجعل قارئ ديوانه يجزم بأن هذا الشاعر قد عانى في حياته من الضر المادي والاجتماعي، ما جعله كثير الشكوى، غزير الدموع، ناقماً على زمانه، ألجأته الأيام إلى هجر وطنه، فطالت غربته وساءت حاله، فاجتمعت فيه الأسقام مع ضيق ذات اليد، وهجره أحبابه وخلانه، حتى أضحى لا يرى الأحباب إلا في طيف مُلَمٍّ، وأمست نسائم الصبا تحرق وجدانه حين تحمل إليه رائحة الوطن وقاطنيه.. ولكن حين تقرأ ترجمته لا تجد في واقعه شيئاً من ذلك، فهو ذو مكانة اجتماعية مرموقة في بلده دمشق، ومركز وظيفي في الدولة العثمانية، ووالده كان أميراً تولى حكومة القدس وعجلون، وهو في الأصل يتحدر من أسرة لها شأنها الاجتماعي والسياسي على مستوى الشام، كما أن حياة الشاعر في دمشق تشي بأنه كان من الطبقة المخملية، حيث كان يقضي أكثر أوقاته في دمشق في حانوت في سوق الدرويشية يجتمع فيه الأدباء وعلية القوم للمسامرة ولعب الشطرنج، فلم يكن الشاعر بائساً ولا معدماً، بل إن حضوره وحظوته عند بعض الأمراء الذين كانوا يتولون حكم دمشق لفصاحته وشاعريته تدل بأنه أيضاً كان ذا شخصية محببة، فلم يكن منبوذاً من المجتمع.

إذن، فما الذي جعل الشاعر كثير التوجع والألم، مقرّح الأجفان مهيبض الجناح، حتى إن الأديب سعيد بن السمان - وكان من معاصريه - كان يسمي ديوان الكيواني: (الملطمة)⁰ لأن غالبه بل كله - كما يقول المرادي - تأوه وتوجع؟! فهل كان الشاعر يعبر في شعره عن معاناة حقيقية؟ أم أنه يتكلف ذلك لمجرد الإبداع الشعري، وتقمص شخصية العاشق المدنف؟!.

هذا ما يسعى البحث إلى دراسته في حالة الشاعر الكيواني، وأرجو أن يكون قد حالفني التوفيق في دراسة هذا الموضوع، ومن الله وحده نستمد العون والتوفيق.

استخدام مصادر المعلومات الالكترونية (المكتبات الالكترونية العمانية نموذجاً)

عماد بن جاسم البحراني

م. هارون بن حمود الراشدي

وزارة الثقافة والرياضة والشباب - سلطنة عمان

الملخص :

لمصادر المعلومات الالكترونية دور فعال في تعزيز وتطوير حركة البحث العلمي، وتلبية حاجات الباحثين والأكاديميين والطلبة الجامعيين لأغراض البحث، عبر توفيرها لمجموعة ضخمة من البيانات في شتى المجالات والتخصصات، وبالتالي تسهيل على الدارسين عملية القيام بالدراسات والأبحاث العلمية المختلفة.

كما أن مصادر المعلومات لها دور بارز في تعزيز المستوى العلمي والمعرفي لدى الباحث عبر تزويده بمقدار زاهر من المعلومات والبيانات، وتسهم في إكسابه ثقافة كبيرة تساعد على الإحاطة بكافة جوانب البحث العلمي، وتساعد على تكوين صورة دقيقة مبدئية عن الظاهرة الخاصة بالبحث، والوصول إلى النتائج الخاصة بالدراسة، كما تساعد في التغلب على المشكلة الخاصة بالدراسة، بالإضافة إلى أن مصادر المعلومات تساعد الباحث في معرفة ما توصل إليه من سبقه من الباحثين، وغيرها من الإيجابيات العديدة التي تدعم بها مصادر المعلومات الباحثين.

وتهدف هذه الورقة إلى استعراض عدد من المكتبات الالكترونية في سلطنة عمان، والتي تسعى إلى تدعيم وتقوية البحث العلمي في عمان، عبر تقديمها لخدمات ذات أثر إيجابي للمستفيدين من خدماتها سواء الباحثين، أو المؤسسات البحثية.. الخ، وذلك من خلال إتاحة مجموعة كبيرة من المصادر العمانية للمجتمع البحثي والأكاديمي. وهي:

- المنصة الإلكترونية للمخطوطات العمانية.
- المستودع البحثي (شعاع).
- المكتبة الافتراضية (مصادر).
- المكتبة العمانية الالكترونية.
- الموقع الالكتروني لمكتبة حصن الشموخ.
- منصة المقصورة.

Use of Digital Information Sources (Omani E-Libraries as A Model)

Submitted by Researchers:

Imad Jasim Al-BahraniHaroon Homood Alrashdi

Ministry of Culture, Sports and Youth- Sultanate of Oman

Abstract:

Digital information sources play a key role in promoting and developing the scientific research movement by meeting the needs of researchers, academics, and undergraduate students for research purposes by providing a diverse range of data in various fields and disciplines, thereby facilitating the study and research process.

Information sources also play an important part in boosting the researcher's scientific knowledge level by supplying him with a plethora of information and data and contributing to a fantastic culture that allows him to take note of all areas of scientific study.

It assists him in developing an accurate preliminary picture of the phenomena of research and achieving study outcomes, as well as overcoming the study's difficulties. Furthermore, information sources assist the researcher in discovering what his predecessors have discovered, among many other benefits that information sources provide to researchers.

This paper aims to review several electronic libraries in the Sultanate of Oman that seek to strengthen scientific research in Oman by providing services with a positive impact on their beneficiaries, whether researchers or research institutions, by making a wide range of Omani sources available to the research and academic community, and so on. They are as follows:

The electronic platform for Omani manuscripts.

- **Research warehouse (beam).**
- **Virtual library (sources).**
- **Omani Electronic Library.**
- **E- Library of Al-Shamukh Fort**
- **Al-maqsooraplatform.**

تحليل موجز لظاهرة الألفاظ المحدثّة في اللغة الصينية

نورهان ناصر حسن علي

Nourhan Nasser Hassan Ali

الملخص باللغة العربية

اللغة مادة حية وظاهرة اجتماعية تخضع كما يخضع غيرها من النشاطات الإنسانية إلى عوامل الزمان فتتأثر به، فيحدث لها تطور لا يعرف التوقف؛ ذلك التطور يتناول اللغة من حيث الأسلوب والدلالة المعنوية، مما يؤدي إلى بروز معان جديدة تصبغ البناء القديم. والألفاظ المحدثّة تنتمي إلى الحداثة من حيث الدلالة فقط وهي ألفاظ القرون الماضية من حيث البناء وما حدث فيها من تغيير فمن اليسير رده إلى أصله وأكبر دليل على ذلك هو أن العربي المعاصر يستطيع أن يقرأ ويفهم القرآن الكريم والحديث الشريف، وهذه النصوص قد مر عليها أكثر من ٤ قرون.

"اللفظ المحدث" هو لفظ احتفظ بشكله وهيكله، ولكن دلالاته لم تستقر على معنى معين بل تتشرب في كل حقبة زمنية معني يساير العصر الذي أعيد إحيائه فيه، فنجد نفس اللفظ الموجود في العصور الماضية موجود في العصر الحديث لكنه بمعنى مغاير لما ورد عليه قديماً. فعلى سبيل المثال :

“打酱油”

هذه الكلمة قديماً كانت تعني ذهب لشراء صلصة فول الصويا، أما الآن فهي تعني شخص لا يعرف أي شيء أو شخص لا يحب الحديث في المواضيع الحساسة على الانترنت أو يعبر الطريق.

ينقسم البحث إلى ثلاث فصول، يتناول الفصل الأول تعريف ظاهرة اللفظ المحدث وسماته. كما يتناول الفصل الثاني عوامل وأسباب ظهور هذه الظاهرة. ويتناول الفصل الثالث مجموعة من الألفاظ المحدثّة في اللغة الصينية كمثال ومصدرها وأشكالها.

الكلمات المفتاحية : اللغة الصينية؛ الألفاظ المحدثّة؛ السمات.

Kurt Vonnegut'un "Kedi Beşiği" Romanının Önemli Hususları

Doktora Öğrencisi Letife AHMEDOVA

Gence Devlet Üniversitesi

Özet

Kurt Vonnegut (1922-2007), 1950'lerde Amerikan edebiyatında oluşan "Kara mizah" edebi akımının önde gelen temsilcisidir. "Cat's Cradle" - "Kedi beşiği" (1963) romanı çalışmalarında önemli bir yer tutar. Romanı yazmanın birçok tarihi nedeni vardı. Aynı zamanda yazarın eserde sunduğu fikirler modern dünyamız için oldukça önemlidir.

Romanın yazıldığı dönem, siyaset dünyasında soğuk savaşın şiddetlendiği bir döneme denk gelir. Eser, Amerika'nın Hiroşima'ya attığı atom bombasını geliştirdiği için Nobel Ödülü alan bilim insanının şahsında bilimin yardımıyla insanların işlediği siyasi suçların felaketlerini hicivli bir şekilde anlatıyor.

Roman, insanların ölümüne ve yıkımına neden olan savaşlara ve atom bombasına karşı yazılmıştır. İroni ve parodi kullanan yazar, Bokononculuk adını verdiği dini öğretisi ile bilimsel başarıları insanların ölümüne yönlendirenleri ve bunlara sükûnetle uyan dini şahsiyetleri eleştirir.

Kurt Vonnegut, politikacıların bilimi savaşlarının bir silahı haline getirdiğini söylüyor: "Bir bilim insanının yaptığı her şey, öyle ya da böyle, sonunda bir silah haline geliyor. Politikacıların... savaşlarına daha fazla yardım etmek istemediğini söyledi." Atom bombasının kullanımından sonra ahlaki bir kriz yaşayan insanlığın ruh halini ifade etmek için yazar, bir bilim insanının konuşmasını bir silaha benzetiyor: "Üniversiteye bile gitseydim anlayamazdım dediklerini. Üstelik anlattıkları da belki her şeyi altüst edecek, her şeyin içini dışına çıkaracak şeyler atom bombası falan gibi".

Kurt Vonnegut, teknik ilerlemenin bir tezahürü olarak ortaya çıkan insanlığın ve kültürün tecavüzüne karşı hiçbir silahı kabul etmemektedir: "1923'te dinamitlenerek havaya uçurulan San Lorenzo Katedrali, Yeni Dünya'nın insan elinden çıkma en büyük harikalarından biri olarak kabul edilirdi."

Romana "Cat's Cradle" - "Kedi beşiği" adlı oyunun adını vermek, her şeyin sahte bir pelerinle kaplandığını göstermek isteyen yazarın iyi bir tercihidir.

Kurt Vonnegut'un "Kedi beşiği" romanı, gelecekte dünyanın sonunun nasıl olacağı sorusunu çevreleyen düşüncelerin bir ürünüdür. Yazar, kendi yarattığı yeni Bokononizm dinini, Allah'ın iradesine aykırı olarak akılsızlıkları ve bencillikleri ile dünyaya felaket getiren insanlara acı bir ironi olarak önermiştir.

Kurt Vonnegut'a göre insanlık tarihi kendi hatalarından dolayı utanç verici felaketlerle doludur. Romanda siyasi parodi ön plandadır.

Sunumda Kurt Vonnegut'un "Kedi beşiği" adlı romanı değerlendirilecek, insanlığın trajedisine neden olan teknik uygarlık ve bilimsel başarılar yorumlanacak ve yazarın siyasi olaylara ve sahte dini şahsiyetlere yönelik alaycı tutumu değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kurt Vonnegut, Kedi Beşiği

المشكلة في ديوان ابن الجزري (دراسة تحليلية)

د. إبراهيم إبراهيم أوغلو

أستاذ مساعد جامعة توقات غازي عثمان باشا، كلية العلوم الإسلامية

قسم اللغة العربية وبلاغتها

الملخص :

المشكلة فن بلاغي رفيع، وهو من المحسنات البديعية متنوعة الأساليب والدلالات التي تزيد العبارات تناسقاً وجمالاً، وتترك في النفس إيقاعاً موسيقياً خاصاً من خلال المجانسة اللفظية بين الكلمات. اهتم بها الشعراء في دواوينهم، ومن هؤلاء الشاعر الحلبي الحسين بن أحمد المعروف بابن الجزري (1033هـ) في ديوانه الذي يزيد على مئة ورقة، والذي لا يزال مخطوطاً ولم يلق حظاً من الدراسة والعناية. واستناداً إلى ما سبق يسعى هذا البحث إلى إبراز مواطن المشكلة في ديوان الشاعر؛ بغية الوقوف على قدرته التعبيرية والكشف عن القيم الفنية والجمالية في شعره. وتكمن أهمية هذا البحث في مساهمته في التعريف بشاعرية هذا الأديب ومدى إتقانه للغة وكيفية توظيفه للفنون البلاغية الأدبية.

وتأتي أهمية هذه الدراسة من كونه يتناول بالدراسة ديوان ابن الجزري للمرة الأولى، وعدم اطلاع الباحثين على مضامينه وما يحويه من صور بلاغية وأساليب شعرية. وهذا البحث يعرف بالشاعر ابن الجزري وديوانه وإبراز صور المشكلة الواردة فيه مع المعاني التي يروم من ورائها الشاعر توظيف هذا الفن.

وقد تم تقسيم البحث إلى مبحثين، أولهما نظري فيه تعريف بالأديب وديوانه وفن المشكلة، وثانيهما تطبيقي، للحدوث عن صور المشكلة في ديوانه. واعتمد الباحث المنهج الوصفي التاريخي عند الترجمة للمؤلف والتعريف بديوانه، والمنهج الاستقرائي والتحليلي في تتبع المواضع التي ورد فيها أسلوب المشكلة في ديوانه والوقوف على أغراضه الشعرية وبيان المعاني المستفادة منها. وخلص الباحث إلى الكشف عن براعة الشاعر ابن الجزري في استخدام هذا الأسلوب البديعي في ديوانه، الذي يضفي الجمال على عباراته، والغموض في الوقت ذاته، فيدفع السامع إلى التأمل وإعمال الفكر لمعرفة المعنى الذي يقصده الشاعر.

كلمات مفتاحية: (المشكلة اللفظية، ابن الجزري، ديوان، المحسنات البديعية)

İbnü'l-Cezerî'nin Divan'ından Müşâkele Sanatı (Analitik Bir İnceleme)

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim İbrahimoglu
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Özet

Müşâkele ifadelerin tutarlılığını ve güzelliğini artıran, anlama güzellik katan önemli bir edebî sanattır. Kelimeler arasındaki sözel homojenlik sayesinde ruhta özel bir müzik ritmi bırakır. Şairler divanlarında müşâkeleye özen göstermişlerdir. Bu şairler arasında İbnü'l-Cezerî olarak bilinen Halepli şair El-Hüseyin bin Ahmed (ö. 1033/1624) de vardır. O, yüz varaklık, hala mahtût olan, herhangi bir araştırmaya konu edilmemiş olan divanında müşâkele sanatına yer vermiştir. Yukarıda ifade edilenlerden hareketle bu araştırma, şairin anlatım yeteneği üzerinde durmak ve şiirlerindeki sanatsal estetiği ortaya koymak için divanında müşâkele sanatını nasıl kullandığını tespit etmeye çalışıyor. Araştırmanın bir diğer hedefi ise yazarın

şairlerini tanıtmak, dile ne ölçüde hâkim olduğunu ve edebî belagat sanatlarını nasıl kullandığını ortaya koymaktır.

Araştırma İbnü'l-Cezerî'nin divanını konu edinen ilk araştırma olması yönüyle de önemlidir. İbnü'l-Cezerî'nin divanı, ihtiva ettiği edebi sanatlar ve şiirsel üsluplar daha önce ilmi bir araştırmaya konu edilmemiştir. Bu araştırma, İbnü'l-Cezerî ve divanını tanıtip, onun müşâkele sanatını kullanırken amaçladığı anlamların üzerinde durur.

Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm nazarî olup, şairi divanını ve müşâkele sanatını tanıtmaktadır. İkinci bölüm uygulama olup, divanındaki müşâkele örneklerini göstermektedir. Araştırmacı, yazarı ve kitabını tanıtırken tarihsel betimleyici yaklaşımı benimsemiştir. Divanında müşâkele sanatının geçtiği yerlerin tespiti, bu sanatı kullanım amaçları ve müşâkele sanatını geçtiği yerlerden çıkarılacak anlamları aydınlatmak konusunda tümevarımcı ve analitik yaklaşım kullanılmıştır. Araştırmacı, şair İbnü'l-Cezerî'nin ifadelerine güzellik ve aynı zamanda muğlaklık katan bu bedîi yenilikçi yöntemi şiirinde kullanmaktaki ustalığı, dinleyiciyi düşünmeye ve şairin kastettiği anlamı bulabilmek için fikir yürütmeye yönlendirir.

Anahtar Kelimeler: (Müşâkele Sanatı, İbnü'l-Cezerî, Divan, Bedî ilmi).

فتح معبد سومنات في المصادر الأردنية

نما مصطفى محمود سعد

قسم اللغة الأردنية وآدابها، كلية الدراسات الإنسانية، جامعة الأزهر، القاهرة، مصر.

ملخص البحث

شهد التاريخ الإسلامي ظهور العديد من الشخصيات الإسلامية التي استطاعت أن تثري هذا التاريخ بالكثير من الإنجازات العظيمة والتي أسهمت في بناء صرح الحضارة الإسلامية، فكان من بين تلك الشخصيات السلطان محمود الغزنوي الذي يُعد من أشهر حُكَّام الإمارة الغزنوية، واستطاع السلطان محمود بفضل حنكته السياسية، وشجاعته الفائقة من إرساء أُسس الحكم للإمارة الغزنوية، فربط عمله السياسي والعسكري مع الفكر الجهادي في شبه القارة الهندية، فقام بعدة حملات على الهند بلغت سبعة عشر حملة على مدى سبعة وعشرين عامًا، فقد قهر ملوك الهند قهراً، وأزال العوائق في طريق الناس إلى نور الإسلام، كما حارب أهل الفساد والعصاة، وإليه يرجع الفضل في إسلام الآلاف من مشركي شبه القارة الهندية، وكان في اعتقاد الهنود أن ما يحدث في بلادهم من احتلال ولأصنامهم من تهشم، ليس بسبب قوة الغزنويين وشجاعتهم، لكن الحقيقة غضب صنمهم الأعظم سومنات منهم، فتركهم لم يدافع عنهم، وإن كان راضياً ما ترك الغزنويين، وبدأ براهمة المعبد محاولة إرضاء الصنم، وأخذوا يعدون العدة لتكوين تحالف هندي يتصدى للغزنويين، وتأكد السلطان محمود أن سومنات خطر يهدد الكيان الغزنوي بالأراضي الهندية، ولبقاء الدولة الغزنوية لابد من تحطيم الصنم، لكي يثبت لأهل تلك البلاد كذب ادعائهم، وأعد جيشاً لمعركة لم يُشهد مثُلها من قبل، وتم فتح معبد سومنات، واختلف المؤرخون حول الدافع وراء معركة سومنات، فذهب البعض أن السبب هو الرغبة في الأموال والغنائم والمجواهرات، وفريق آخر قال: الدافع ديني يريد أن يثبت افتراء قولهم أن غضب سومنات عليهم هو الذي يمكن الغزنويين من احراز النصر، وفريق ثالث قال: أن الدافع سياسي، وهو الخوف على الكيان الغزنوي والمركزية التي حققتها الدولة الغزنوية بالأراضي الهندية.

الكلمات المفتاحية: فتح - معبد - سومنات - مصادر - عربية - أردنية.

Ahmedî Divan'ında Riya ve İkiyüzlülük

Yüksek Lisans Öğrencisi Emine ÜNAL

Süleyman Demirel Üniversitesi

Doç. Dr. Melek DİKMEN

Süleyman Demirel Üniversitesi

Özet

İnsan; ruh, beden ve nefisten müteşekkil bir varlıktır. İnsanın sağlıklı olması, bütün bunların dengede olması ile mümkündür. Zira sağlık, kişinin ruhen ve bedenen tam bir iyilik haline denir. Bedenî hastalıklar ağrı, sızı, cilt değişikliği gibi belirtiler veren ve çoğu gözlemlenebilen rahatsızlıklar olduğu için, kişinin hasta olduğunu kabul edip hekime başvurması; teşhis ve tedavisi manevî rahatsızlıklara göre daha kolaydır. Problem kişinin iç dünyasında ise bu durumun farkına varması, özellikle de kişinin bunu kabullenip kendini toparlaması oldukça zor olmaktadır. Bu hastalıklardan biri de günümüzde oldukça yaygın olan riya ve ikiyüzlülüktür.

Riya, olduğundan başka görünmek, saygınlık kazanma ya da dünyalık çıkar sağlamak amacıyla kendisinde üstün özellikler bulunduğuna başkalarını inandıracak şekilde davranmaktır. Bir anlamda insanın özü ile sözünün ve davranışlarının uyumsuz olma halidir. Dinî terim olarak ise Allah rızası için yapılması gereken amel ve ibadetleri, çıkar kazanmak amacıyla yapmaktır. Bu hastalığa yakalanan kimselerin davranışlarında gösteriş ön plana çıkmaktadır.

İkiyüzlü kimseler bir kişiye farklı diğerine farklı davranırlar ya da davranışları ile iç dünyası birbiriyle tutarlı değildir. İçi başka dışı başka kişiler olup yaptıklarının yanlış olduğunu düşünmez ve asla kabullenmezler. Asırlar öncesinden bu hususa dikkat çeken Mevlânâ, “Ya olduğun gibi görün, ya da görüldüğün gibi ol.” diyerek insanlığı bu hastalığa karşı uyarmıştır.

Bu çalışmada, günümüzde oldukça yaygın olan riya ve ikiyüzlülük 14. yüzyılın hekim şairlerinden Ahmedî'nin Divan'ındaki beyitler ile ele alınıp incelenmeye çalışılacaktır. Divan'daki riya ve ikiyüzlülük ile ilgili beyitler tasnif edilip hangi boyutları ile ele alındığına ve bu hastalığın tedavisi için ne tür tavsiyelerde bulunulduğuna bakılacaktır. Ahmedî'nin bu konudaki düşünceleri ve önerileri, beyitlerden hareketle şerh edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ahmedî, Divan, 14. yüzyıl, Riya, İkiyüzlülük

دراسة تحليلية لظاهرة الألفاظ المحدثّة في اللغة الصينية

نورهان ناصر حسن علي أحمد

مدرس مساعد - كلية الألسن - جامعة بني سويف - مصر

An Analytical Study of Old Words with New Meanings in the Chinese Language

Nourhan Nasser Hassan Ali Ahmed

ملخص البحث:

اللغة هي تلك الظاهرة الاجتماعية التي تخضع، كما يخضع غيرها من النشاطات الإنسانية، إلى عوامل الزمن، فتتأثر به، فيحدث لها تطور لا يعرف التوقف؛ ذلك التطور إما من حيث الأسلوب أو من حيث الدلالة المعنوية أو كلاهما، مما يؤدي إلى ظهور معانٍ جديدة على البناء القديم للفظ.

"الألفاظ المحدثّة" هي تلك الألفاظ التي تنتمي إلى الحدائث من حيث الدلالة فقط، وهي ألفاظ القرون الماضية من حيث البناء وما حدث فيها من تغيير، ومن اليسير رده إلى أصله. وأكبر دليل على ذلك هو أن العربي المعاصر يستطيع أن يقرأ ويفهم القرآن الكريم والحديث الشريف، على الرغم من أن هذه النصوص قد مر عليها أكثر من ٤ قرون. "اللفظ المحدث" هو لفظ احتفظ بشكله وهيكله، ولكن دلالاته لم تستقر على معنى معين، بل تتشرب في كل حقبة زمنية معني يساير العصر الذي أعيد إحيائه فيه، فنجد نفس اللفظ الموجود في العصور الماضية موجود في العصر الحديث لكنه بمعنى مغاير لما ورد عليه قديماً. فمثلاً الكلمة 打 "酱油" كانت قديماً تعني "ذهب لشراء صلصة فول الصويا"، أما الآن فهي تعني "شخص لا يعرف أي شيء أو شخص لا يتدخل في أي شيء".

ينقسم البحث إلى ثلاثة أقسام؛ يتناول القسم الأول تعريف ظاهرة اللفظ المحدث، وعوامل نشأته، ومدى تأثيره. ويتناول القسم الثاني أهم خصائص وسمات اللفظ المحدث في اللغة الصينية. أما القسم الثالث فيتناول الطرق الرئيسة لتوليد الألفاظ المحدثّة في اللغة الصينية.

الكلمات المفتاحية: اللغة الصينية؛ الألفاظ المحدثّة؛ التغير الدلالي.

**“The veil was torn from my eyes”: Female Development in Sexually Objectifying
Environment of Saadawi’s *Woman at Point Zero***

Asisst. Prof. Dr. Vahide Metin
Istanbul Gelisim University

Abstract

Nawal El Saadawi’s *Woman at Point Zero* is an outstanding female bildungsroman in which the protagonist Firdaus recounts her life story in an extremely patriarchal sociocultural setting of Egypt. In such a society, women are sexually objectified to such an extent that men’s attitude towards their body makes women lose their sense of self and their inner identity, and end up living through self-objectification and internalization of male-dominated gender roles. However, in every relationship with minor characters, a veil is removed from the protagonist’s eyes and she perceives the reality of her corporeal life in a better way. Through the feminist perspective, this essay will examine how El Saadawi’s female protagonist undergoes fundamental changes in outlook and attitude so much so that she freely embraces being a prostitute in the end. We will also see how Firdaus’ internalization of sexual objectification in a predominantly heterosexual society leads her to the rejection of same-sex love. Saadawi’s distinctive technique of reiteration flashback to enlighten her readers about the protagonist’s emotions and development is extremely remarkable in this regard. Finally, “male gaze” as a form of sexual harassment and a clear representation of masculine power to objectify women will be explored. We will see how Firdaus will attempt to the same weapon-- female gaze-- towards the end of the novel to demonstrate her power and reclaim her identity. Saadawi’s masterpiece portrays Firdaus’ magnificent triumph in the battle of sexes to give a life lesson to all women who live in a patriarchal society, with its embodied social and sexual hierarchies and gender inequality, a society in which their education has no value; Rather, their body is insolently observed and they are always treated with degradation by men. Firdaus’s voice echos in the whole world through *Woman at Point Zero*. We will be her voice as well.

Keywords: self-objectification; feminism; male gaze; sexual exploitation; prostitute

Kent İçinde Kaybolan İnsanın Bunalımı: [Cemal Süreya, Edip Cansever ve Turgut Uyar Örneği]¹

Doktora Öğrencisi Anıl DURDU
İnönü Üniversitesi

Özet

Toplumların ve milletlerin, kent kültürüne adapte olmaları geleneksel kentlerden modern kentlere geçişte farklı ve yabancı bir hayata geçiş olarak tanımlanmıştır. Zaman ve mekân unsurlarıyla birlikte gelişerek değişen bu farklılaşma ve yabancılaşma kent bunalımını da beraberinde getirmiştir. Yüzyıllarca ortak yaşam alanı olarak kullanılan geleneksel mekânlar, modern kent algısının ve olgusunun ortaya çıkmasıyla beraber, çeşitli kırılmalara uğramıştır. Olumlu ve olumsuz kırılmalar sonucu kentler; bir yönüyle modernizmin simgesi, bir yönüyle ise kaçınılması gereken bir mekân olarak zihinlere kazınmıştır.

Cemal Süreya, Edip Cansever ve Turgut Uyar, İkinci Yeni olarak adlandırılan şiir akımının en bilinen isimleridir. Bu şâirler şiirlerinde kentlileşmeyle birlikte varolan kente ve modern dünyaya ait unsurlar karşısında huzursuzlanan bireyin, zihin dünyasını ön plana çıkarmışlardır. Kendi dünyası ile bağlarını koparan modern insan karakterine sessiz kalmamış ve şiir anlayışları ekseninde bu olguyu ele almışlardır. Bu şâirlerin, ele aldıkları kent olgusu incelenirken ana prensibimiz, bu olgunun siyasî, fıkırî ve sosyal olarak tarihsel bir bakış açısı çerçevesinde şekillenerek şiirlere nasıl ve ne şekilde yansıdığını ortaya çıkarmak olmuştur. Modern kent yaşamı içerisinde bunalan, yabancılaşan ve kaçış metaforu üzerinde yolları kesişen bireylerin yalnızlaşmaları ve yozlaşmaları, varoluş mücadeleleri karşısında kendilerini sorgulamalarına fırsat vermiştir. Bunun sonucunda kent, kaçınılması gereken bir mekân olarak toplumcu ve bireysel perspektiflerle şiirlere yansıtılmıştır.

İkinci Yeni şiiri üzerinde çalışma yaparken, örnek alınan şâirlerin dünyaya ve olaylara bakış açıları kent içinde kaybolan, bunalan, yabancılaşma ve kaçış hissine kapılan bireylerin zihin dünyaları üzerinden ortaya konmuştur. Kent yaşamı içerisinde etkin bir rol oynayan toplumsal, politik, kültürel, insanî ve evrensel kavramların eserlerde ne şekilde yer aldığı irdelenerek bu şâirlerin bilinçaltında yer alan, yabancılaşma ve kaçış gibi kavramlar farklı bir bakış açısıyla yorumlanmıştır. Böylece Cemal Süreya'nın, Edip Cansever'in ve Turgut Uyar'ın şiirlerinde hayat bulan anlamsal derinlikler ve disiplinler arası ilişkiler anlam kazanmıştır. Bu inceleme ve çözümleme sürecinde kent kültürünün ortaya çıkardığı baskı ve bunalım kent yaşamından uzaklaşan bireylerin bilinçaltında varolan kent imgesini, tüm karakteristik yönleriyle okuyucuya ulaştırmıştır.

Anahtar Kelimeler: İkinci Yeni, Kent, Bunalım, Yabancılaşma, Yozlaşma

¹ İkinci Yeni Şiirinde Toplumsal Meseleler [Cemal Süreya, Edip Cansever ve Turgut Uyar Örneği] başlığı ile 2019 yılında hazırlanan Master tezinin bölümünden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında “Kadın” Figürü

Yüksek Lisans Öğrencisi Serap TUNÇ

Ordu Üniversitesi

ÖZET

Kadın, cemiyetin devamlılığını sağlayan, cemiyete yön veren iki cinsiyetten biridir. Günümüzde kadın mefhumu geleneksel anlayışa mukabil olarak sadece soyun devamlılığını sağlayan bir unsur olmaktan öte yeni anlamlar kazanmıştır. Kadın kimi zaman anne, kimi zaman kamusal alanda gazeteci, topluma yön veren bir öğretmen, bir yazar; kimi zaman toplum sağlığını koruyan bir doktor; kimi zaman da bunların ötesinde bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metin, kapak, etkinlik ve görsel unsurlardan hareketle kadın rolünü çeşitli yönlerden incelemektir. Araştırma nesnesi olarak Talim ve Terbiye Kurulunun resmi ve özel okullarda ders kitabı olarak okutulmasını uygun gördüğü 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitapları seçilmiştir. Araştırma nesnesinden hareketle bu çalışmada bilimsel araştırma metotlarından nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verileri toplamak amacıyla doküman analizi araştırma yöntemine başvurulmuştur. Araştırmada verileri analiz etmek için ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler içerik analizine tabi tutulmuştur. Türkçe ders programında kadınların cemiyet hayatındaki yerini sezdirmek amacıyla özellikle “Türk kadınının toplumdaki rolünü fark eder.” kazanımından hareketle metinler, görseller, etkinlikler ve tema sonu soruları ile metne hazırlık soruları incelemeye tabi tutulmuştur. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında kadın figürü metin ve etkinliklerde çoğunlukla anne, prenses, Türk toplumuna yön veren bir öğretmen, Milli Mücadelede hem kahraman bir Türk kadını hem de bayrağının dalgalandığı yerde can vermek isteyen cefakâr bir Türk kadını, bazen bilim insanı, savaş pilotu, engelleri aşan bir sporcu ve sevdiğine kilim dokuyan bir figür olarak verilmiştir. Gerçek hayattan alınmış kimi metinlerdeyse vatanın kurtuluşu için vatansever bir kadın olarak verilmiştir. En çok birey ve toplum temalarında kadın görselleri ve içeriklerine verildiği saptanmıştır. Özellikle çaba ve gayretiyle toplumun refahı için metinlerde olumlu özellikleri tasvir edilmiştir. Metinlerin etkinliklerinde verilen bilgi kutularında toplumsal cinsiyet eşitliği gereği erkek görselinin hemen karşısında kadın görseli verildiği tespit edilmiştir. Ancak ders kitaplarının kapaklarındaki görsellerde kadın figürü erkek görsellerine nazaran daha kısıtlı olduğu görülmüştür. Sonuç olarak ortaokul Türkçe ders kitapları incelendiğinde kadın figürü olumlu yönlerle tanıtıldığı, metinler ilgili kazanımlarla örtüştüğü söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe ders kitapları, kadın, kadın figürü, toplumsal cinsiyet